

LA IMMIGRACIÓ A LES COMARQUES DE PONENT

Jordi Garreta
(Director del projecte),

Núria Llevot, Miquel Sabaté i Olga Bernad

Observatori Permanent de la Immigració de les Comarques de Ponent
Universitat de Lleida i Diputació de Lleida

**LA IMMIGRACIÓ
A LES COMARQUES DE PONENT**

1a edició: novembre de 2010

Edita: Diputació de Lleida

Disseny: Arts Gràfiques de la Diputació de Lleida

Dipòsit legal: L-1402/2010

ISBN: 978-84-693-8071-0

Imprimeix: Arts Gràfiques de la Diputació de Lleida

— imprès a **lleida** —

LA IMMIGRACIÓ

A LES COMARQUES DE PONENT

Jordi Garreta

(Director del projecte),

Núria Llevot, Miquel Sabaté i Olga Bernad.

Observatori Permanent de la Immigració de les Comarques de Ponent.

Universitat de Lleida i Diputació de Lleida

Agraïm a la Diputació de Lleida la possibilitat de dur a terme aquest treball

Índex

1. El fenomen de la immigració a les comarques de Ponent	11
1.1. La situació sociolaboral dels immigrants residents a Lleida	16
1.2. La intervenció socioeducativa en la immigració	20
1.3. La immigració a les comarques de Ponent: objectius i metodologia de recerca	25
2. Els discursos sobre la immigració	27
2.1. Els autòctons.....	27
2.1.1. Els aspectes positius de la immigració	28
2.1.2. Els aspectes negatius de la immigració.....	30
2.2. Els immigrants.....	32
3. Les imatges sobre la immigració	35
3.1. Els autòctons.....	35
3.2. Els immigrants.....	39
4. La situació socioeconòmica dels immigrants	43
4.1. Els autòctons.....	43
4.2. Els immigrants.....	46
5. La situació cultural i identitària	53
5.1. Els autòctons.....	53
5.2. Els immigrants.....	57
6. Els principals punts de fricció	61
6.1. Els autòctons.....	61
6.2. Els immigrants.....	65
7. Les respostes de les institucions públiques	69
7.1. Els autòctons.....	69
7.2. Els immigrants.....	72
7.3. La percepció dels polítics	75
7.3.1. La resposta davant la immigració.....	75
7.3.2. La integració social dels immigrants: drets i representació.....	78

8. Els tècnics i la immigració	81
8.1. Els autòctons.....	81
8.2. Els immigrants.....	82
8.3. La percepció dels tècnics	83
9. El futur	93
9.1. Els autòctons.....	93
9.2. Els immigrants	94
9.3. Els tècnics.....	96
10. Els tècnics i la immigració: l'enquesta	99
10.1 El perfil dels tècnics que treballen amb i per a la immigració a Ponent	99
10.2. Valoració del treball que realitzen.....	103
10.3. Les necessitats socials i educatives	107
10.4. La immigració: situació i necessitats	108
11. Conclusions	119
12. Bibliografia citada i no citada de referència	123

1. El fenomen de la immigració a les comarques de Ponent

La immigració és un fenomen relativament recent que està tenint un alt impacte econòmic i social en el territori de recepció. Però, d'altra banda també comporta canvis importants per als països d'origen i les persones que han triat o s'han vist obligades a viatjar i a instal·lar-se en un altre indret. Prendre la decisió d'emigrar, d'abandonar la terra, la família i els amics no és fàcil.

L'estudi dels motius que fomenten l'emigració i dels factors pels quals es tria un nou lloc per viure han estat el centre d'interès de diferents científics socials, que han tingut certes dificultats per arribar a comprendre aquest fenomen en totes les seves dimensions. Definir la motivació que porta a emigrar i a arribar a un determinat indret i no a un altre, és un punt clau per a conèixer i, en algun cas, anticipar-se a l'impacte que rebran destinació i origen.

Un dels primers que estudià aquestes motivacions va ser Ravenstein (1885 i 1889), el qual va presentar una explicació del fenomen de la immigració com una elecció individual i deslligada de la història de les societats. Segons Ravenstein, en primer lloc, el context i la situació en origen en condicionen la decisió (són els factors que ell anomena de repulsió) i, en segon lloc, les qüestions econòmiques, polítiques i culturals fan que les persones percebin l'emigració com una de les possibilitats per a la millora. Alhora, aquest autor considerava que la situació econòmica, política, cultural, etc. del lloc de recepció fa que un origen sigui més atractiu que un altre (són els factors que ell anomena d'atracció). Aquesta explicació, tot i que és lògica i correcta, en part, actualment es considera superada i millorada per la introducció de noves teories que la complementen des d'un punt de vista macroestructural i microestructural. Les teories modernes tenen en compte el pes de la història en els processos migratoris. La macroestructura contempla com les relacions passades han influït i encara ho fan pel fet d'haver generat desigualtats mundials que ens anticipen la direcció dels fluxos migratoris: del sud cap al nord). També tenen en compte qüestions més microestructurals, és a dir, la importància que té la xarxa de relacions (amistat i parentiu) en la presa de la decisió de desplaçar-se, l'elecció del lloc de residència, etc. Per il·lustrar aquest fet, podem constatar que pocs immigrants van de vacances al país d'origen explicant misèries. Sovint, les persones a qui els va malament procuren no explicar-ho per no admetre un fracàs i transmeten un missatge positiu als familiars i amics. Això significa un reclam per als altres. Aquesta i altres qüestions s'han incorporat a l'estudi del fenomen migratori en els

darrers anys i han ajudat a comprendre'l, a millorar-ne el coneixement i a intentar anticipar-s'hi.

L'arribada d'estrangers (no ciutadans espanyols) i, especialment, d'immigrats (estrangers que vénen a la recerca d'una vida millor des de països subdesenvolupats o en vies de desenvolupament) és un fenomen de gestió difícil i ha tingut un fort impacte, ja sigui pel flux de persones nouvingudes o pels processos d'acomodació mútua entre residents i nouvinguts. Com en d'altres països abans, s'ha de fer front a reptes i situacions que, malgrat ser diferents en molts aspectes, també s'assemblen en altres. Respecte el flux de persones nouvingudes, és molt usual pensar que hi ha una entrada exagerada d'immigrats en aquests moments. De fet, cada dia trobem en els mitjans de comunicació nombroses referències a aquest moviment de població. "L'allau" d'immigrants és una qüestió que preocupa la societat per tot el que representa de dificultat d'assumir aquesta nova població i les intervencions que se'n deriven. L'aparent manca de regulació de la immigració és responsabilitat d'un govern central que, malgrat els esforços, no ha sabut trobar una política adequada per gestionar el flux i regularitzar els "sense papers" que ja residien a l'estat espanyol. Aquesta incapacitat ha repercutit en les administracions més properes (ajuntaments, consells comarcals i Diputació que han de fer front al fenomen) i és una qüestió de polèmica entre tots els ciutadants. A banda del creixement numèric, la diversificació d'orígens converteix aquesta realitat en un calidoscopi. Davant aquesta situació, creixen les incerteses i desconfiances dels professionals, que no poden adoptar uns únics criteris i, per tant, es fa necessari tenir en compte molts factors i diferències a l'hora d'intervenir en la immigració.

Pel que fa a l'evolució general del nombre d'estrangers, les dades sovintegen i interessa assenyalar el notable increment que s'ha produït a partir dels anys noranta. Això no vol dir, malgrat tot, que abans no es rebia immigració, sinó que el volum era molt menor. D'altra banda, els països d'origen han estat diversos i s'han anat modificant al llarg del temps. Si, a l'inici de tot aquest procés, arribava un nombre important de persones originàries del Magreb, concretament del Marroc, avui en dia, sense que aquest flux desaparegui, cal afegir-hi molts altres orígens, cada dia més importants, especialment de països d'Amèrica del Sud i de l'Europa de l'Est. D'altra banda, si, inicialment, la immigració era principalment masculina i d'edat jove, actualment la immigració femenina representa una part important del total de les persones nouvingudes. En efecte, de determinats orígens, les dones són dominants, i altres vénen per reagrupament familiar i col·laboren a diversificar el perfil d'edat d'aquesta població.

Les dades més recents (del 31 de març de 2006) posen de manifest que hi havia a l'estat espanyol¹ 2.873.250 estrangers amb permís de residència en vigor. Això implica un increment del 4,9% respecte al 31 de desembre de 2005. Per continents, el 20,85% dels estrangers eren nacionals de països de l'Europa Comunitària; el 12,53% eren europeus de països no comunitaris; el 23,4%, africans; el 36,11, iberoamericans; el 0,61, nord-americans; el 6,45, asiàtics; i el 0,06 d'Oceania. Els 1.143 restants figuraven com a apàtrides o no constava la seva nacionalitat. Abans de presentar algunes dades sobre l'evolució i el perfil, cal indicar que les comunitats autònomes amb major nombre de residents d'origen estranger són: Catalunya (21,85%), Madrid (20,05%), País Valencià (12,69%) i Andalusia (12,35%). A Catalunya, la xifra exacta seria de 626.432, que representa el 6,86% dels residents a Catalunya. Pel que fa a les comarques de Ponent, el nombre d'immigrants seria de 42.984.

Per tenir-ne una visió completa, és necessari determinar quina és la pressió migratòria existent i la irregularitat, permanent o temporal, en què viuen una part dels nouvinguts, és a dir, el volum que representen els "sense papers". Trobar dades sobre aquesta qüestió és difícil i, a més a més, poden resultar fins i tot contradictòries a causa de la diferència que existeix entre les xifres. Aquesta pressió migratòria es pot observar a partir dels visats denegats a Espanya, ja que reflecteix el volum de població que vol sortir i arriba a intentar-ho, però no mostra la que ho aconsegueix realment). Per exemple, l'any 1993, 56.143 sol·licituds van ser denegades a magrebins (dels quals eren 53% marroquins i 44,6% algerians). Aquesta pressió també s'observa en les dades de la immigració rebutjada a la frontera, els detinguts a les "pasteres" i els expulsats. L'any 1995, es van rebutjar a la frontera 173.988 immigrants, es van interceptar 130 "pasteres" i es va detenir 1.800 persones. També es van expulsar 17.013 immigrants i se'n va fer retornar 19.353. Durant l'any 2005, es detectaren 567 embarcacions amb 11.871 detinguts. L'informe recent divulgat pel *Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales*² posa de manifest que la pressió de les "pasteres" ha disminuït aparentment. Tanmateix, cal tenir en compte l'increment d'altres canals d'entrada (per exemple, per avió, com a turistes). Com coneixem prou bé gràcies als mitjans de comunicació, aquesta pressió es dona principalment a les Illes Canàries, a Ceuta i Melilla, i en algunes províncies d'Andalusia com ara Cadis, Almeria, Màlaga i Granada. Així, tot i l'existència de diferents percepcions sobre el nombre de persones que

1 Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales (2006). *Extranjeros con tarjeta de autorización de residencia en vigor a 31 de marzo de 2006* [http://extranjeros.mtas.es/es/general/InformeEstadistico_Marzo_2006.pdf].

2 [http://extranjeros.mtas.es/es/general/NOTA_BALANCE_PATERAS_20051.pdf]

aconsegueixen creuar la frontera de forma irregular (alguns autors apunten que se situa per sobre del 25% del contingent de regulars), és evident l'existència d'una pressió migratòria que no és fàcil de gestionar, tal com demostren les constants regularitzacions i l'existència, encara, de la citada bossa d'irregulars.

Si ens centrem en les comarques de Ponent, el volum d'immigració irregular es pot detectar, però difícilment quantificar. Els professionals de la intervenció socioeducativa no pensen que aquesta pressió sigui baixa i constaten que es fa especialment evident amb l'arribada dels temporers. Cada any als municipis de la comarca del Segrià s'hi troben immigrants vinguts d'arreu. El boca-orella situa aquests municipis en les expectatives de molts immigrants de trobar feina arran de la campanya de la recollida de la fruita. Aquest fet posa de manifest les condicions d'itinerància, d'estacionalitat i de vida, per part d'un sector de la immigració, que inclou, dins el contingent, un volum nombrós d'irregulars.

Les dades específiques sobre Lleida que divulga el *Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales* posen de manifest que, entre els anys 1997 i 2005, s'ha multiplicat per 10 la immigració que hi resideix. D'altra banda, a més d'una millor concreció de les dades, el continent africà segueix sent l'origen principal, així com també ho són l'Europa no comunitària i Iberoamèrica. La immigració que es rep d'Europa comunitària, de l'Amèrica del Nord i d'Àsia és més petita. Aquest perfil de les persones immigrades anticipa el perfil sociolaboral de la immigració que arriba a les nostres comarques.

Evolució dels estrangers amb permís de residència a Lleida

Continent d'origen	Totals 31-XII-1996	Totals 31-12-2004
Europa	715	-
Europa Comunitària	-	1.763
Resta d'Europa	-	7.817
Amèrica	557	-
Iberoamèrica	-	5.547
Amèrica del Nord	-	35
Àfrica	1.867	16.129
Àsia	112	1.559
Oceania	3	1
Apàtrides/No consta	4	7
TOTAL	3.258	32.858

Font: Elaboració pròpia a partir dels Anuaris Estadístics d'Immigració del *Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales*.

L'estudi sobre la immigració a Catalunya de la Fundació Jaume Bofill (2006), que es basa en l'empadronament, aporta dades més reals i s'hi pot trobar censada una part de la població immigrada que no disposa de la documentació en regla i situa el nombre d'immigrats a Lleida en 55.774, aquesta xifra representa un 13% de la població resident total. El mapa lleidatà de la immigració és força desigual i mentre en algunes comarques i localitats encara no hi ha massa presència de població immigrada, en d'altres representa un alt percentatge. La comarca amb major concentració d'immigrants seria el Segrià, amb 25.643 persones nouvingudes empadronades. Els principals països d'origen són: el Marroc, Algèria, Gàmbia i el Senegal, d'Àfrica; Romania, Ucraïna i Bulgària, d'Europa de l'est; i Colòmbia, Equador i Argentina, d'Amèrica del Sud. Sense entrar massa en detalls, seguint els padrons municipals d'algunes localitats de la província, es poden constatar els percentatges molt desiguals pel que fa a la presència de nouvinguts i als seus orígens.

Triant algunes poblacions representatives de la geografia lleidatana, observem que, l'any 2000, els percentatges d'immigrats eren força baixos, amb l'excepció de Guissona, que ja despuntava i que, actualment, és la població amb el percentatge més alt de tot Catalunya. Les dades de 2005 presenten, efectivament, l'important increment que ha tingut aquesta població en cinc anys, però també mostren com l'han experimentat algunes poblacions més que d'altres. A Guissona, tal com mostra la taula següent, pocs estrangers provenen de la Unió Europea, mentre que els immigrants provinents de la resta d'Europa (principalment de l'Europa de l'Est) hi tenen una forta presència i representen el 23,31% de la població. D'altra banda, Cervera destaca, en comparació als altres municipis, per l'alt percentatge d'africans (12,63%), tot i que també representen el 9,51% dels habitants de Mollerussa, el 7,65% dels de Tàrraga i el 7,45% dels de Guissona. A més, s'hi observa com els immigrants procedents d'Amèrica del Sud representen el 3,52% dels habitants de Mollerussa, el 2,95% dels de Lleida, el 2,35% dels de Tremp i el 2,27% dels de Tàrraga.

Nacionalitat d'origen de la població resident en diverses localitats de Ponent.

	Lleida	Cervera	Guissona	Balaguer	Tàrraga	Mollerussa	Tremp
Estrangers 2000	1,85	4,54	6,71	1,77	4,18	2,58	2,31
Estrangers 2005	12,35	20,08	33,34	14,62	16,02	18,5	7,98
Resta UE	0,59	0,44	0,57	0,31	0,4	1,24	1,06
Resta Europa	2,22	4,25	23,31	5,01	4,31	3,57	2,33
Àfrica	5,69	12,63	7,45	7,11	7,65	9,51	1,63

Amèrica Nord i Central	0,5	0,5	0,7	0,19	0,95	0,17	0,61
Amèrica del Sud	2,95	1,78	1,31	1,64	2,27	3,52	2,35
Àsia i Oceania	0,4	0,48	0	0,36	0,44	0,49	0

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (www.idescat.net).

Les comarques de Lleida, com altres indrets de Catalunya i Espanya, viu i ha viscut, l'increment de la presència d'estrangers i una diversificació dels seus orígens. Ambdós fets comporten que el fenomen preocupi polítics, tècnics i ciutadans i, fins i tot, els mateixos immigrants. Tal i com observem a partir d'un treball empíric (Garreta i Samper, 2006), gairebé una tercera part dels immigrants residents a la comarca de la Segarra considera que hi ha un volum massa gran d'immigrants, a causa de la competència mútua que s'estableix per accedir al mercat de laboral o a l'habitatge.

1.1. La situació sociolaboral dels immigrants residents a Lleida

Encara que resulta complicat definir la paraula integració, a causa de les diferents perspectives que s'hi pot donar i les dimensions que hi intervenen, podem destacar tres qüestions significatives de la situació que viu un col·lectiu o persona. D'una banda, el posicionament en el mercat de treball, de l'altra, la situació residencial i l'habitatge i, finalment, les relacions personals que manté. Aquests tres factors, entre molts altres aspectes que es poden considerar, són uns indicadors de com s'estan incorporant a la societat lleidatana els immigrants i el grau d'exclusió que en pateix una part.

En primer lloc, la posició en el mercat laboral dels immigrants és condicionada per factors que determinen les oportunitats de feina que tenen, per factors institucionals i per la possible discriminació dels autòctons respecte a un determinat grup. Així, tot i que el mercat laboral té una dinàmica pròpia, en el cas dels immigrants, es troba especialment condicionada, a banda del racisme, per l'àmbit institucional/legal, ja que és aquí on es defineixen les possibilitats d'inserció. No cal dir que la situació d'irregularitat/regularitat que es defineix des de l'Estat condiona les possibilitats en el mercat laboral, ja limitades de per si, però també és cert que hi ha gent que ofereix feina als "sense papers" en determinades condicions.

Les posicions que ocupen i les possibilitats que tenen els immigrants en el mercat laboral són altament significatives de la seva posició en l'estructura social. Un dels pocs treballs sobre aquest tema (Garreta, 2003) va detectar que, entre la

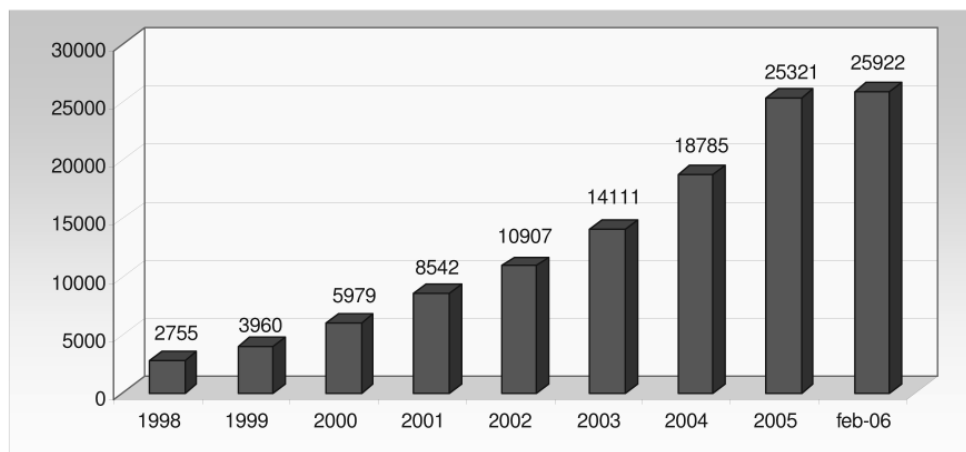
immigració resident a les comarques lleidatanes, més enllà d'aquells que no són presents en el mercat laboral (persones residents que no treballen perquè no volen o no poden, és a dir, *inactius*), hi ha un grup important que es troba en condicions d'instabilitat i precarietat. Són persones que treballen per compte d'altri i que tenen poca estabilitat laboral, ja que canvien de feina tot sovint i passen períodes més o menys llargs de desocupació; són els que anomenarem *dependents inestables*. També, es va constatar l'existència d'un grup més reduït que havia aconseguit una relativa estabilitat laboral, treballant, també, per compte d'altri, però amb millor qualificació i condicions laborals, són els *dependents estables* i se situen en una millor posició que els anteriors. Per últim, hi ha un col·lectiu, cada vegada més nombrós però poc representatiu sobre el total dels immigrants residents a les comarques de Lleida, que està treballant per compte propi i que, a partir de l'establiment de negocis (restaurants, locutoris, botigues d'alimentació...) han assolit una situació laboral millor quant a estabilitat i ingressos; són *autònoms i petits empresaris* que s'estan convertint en el sector benestant entre els immigrants i se'ls ha anomenat economia ètnica, ja que sovint presten serveis a altres nouvinguts. Majoritàriament, els immigrants es troben treballant per altres persones i una petita part per compte propi. És important el nombre de persones dedicades al peonatge agrícola, però també la presència de peons en altres sectors, com ara la construcció i la indústria. De fet, les persones d'origen africà es concentren en aquestes feines. D'altra banda, un sector d'immigrants està ocupant feines que requereixen una major preparació i, sovint, vénen amb un contracte de feina quan l'empresari cerca un determinat professional. En aquestes feines, que se situarien dins el que hem anomenat abans dependents estables, en els darrers anys, s'hi han concentrat les persones originàries de l'Europa de l'est. En les anteriors activitats sovintegen els homes, mentre que les dones apareixen sobrerrepresentades en altres com ara el servei domèstic o la cura de persones dependents. La cada vegada més evident necessitat de persones que atenguin, entre d'altres, la gent gran, ha fet que aquesta sigui una ocupació on, poc a poc, s'han anat introduint les dones d'origen immigrant, sobretot d'origens determinats, com ara l'Amèrica del Sud. Això no treu, és clar, que també hi hagi dones treballant en peonatge a la indústria o en la restauració, entre moltes altres activitats.

Si ens fixem en l'afiliació a la Seguretat Social del febrer de 2006³ que expressa l'evolució de la cotització a l'erari públic, a les comarques de Lleida, novament observem (vegeu gràfica següent) el notable increment que s'ha experimentat. D'altra banda, en les dades del Ministerio, es constata la important presència

3 Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales (2006).

de persones que pertanyen a la Unió Europea (2.267), en comparació amb els que no hi pertanyen (23.655). A més, s'observa com en el perfil dels que hi estan afiliats, predominen els homes (18.538), tot i que hi ha important presència de dones (7.384).

Afiliats a la Seguretat Social el febrer de 2006

Tot plegat posa en evidència que la immigració s'ha incrementat notablement a les comarques de Lleida en els darrers deu anys i que es tracta, principalment, d'una immigració provinent d'Àfrica, d'Europa de l'Est i d'Iberoamèrica i que, tot i els diferents perfils, un nombre important se situa, laboralment, en allò que hem anomenat la dependència, ja sigui més o menys estable.

D'altra banda, el barri i les condicions d'habitatge també són indicador i reflex de la posició en l'estructura social, és a dir, la situació en què es viu en comparació amb la resta de la població. La concentració observada en determinades localitats i, principalment en aquelles més grans, en determinats barris, és deguda pel preu de l'habitatge, les preferències dels mateixos immigrants per viure envoltats "dels seus" i "dels seus serveis" i la comoditat de no haver de patir el rebuig de l'entorn. Els immigrants a les comarques de Lleida es concentren en habitatges de lloguer (73%), cedits per l'empresari com a part del salari (16%). És baixa (tot i que actualment creixent) la propietat (especialment pagant hipoteca), la qual cosa representa una sedentarització i acomodació. Com és lògic, internament existeixen notables diferències, des de l'any d'arribada (els que duen més anys tenen condicions residencials millors), la situació legal (són aquells que es troben en situació regular i que l'han mantingut durant anys els que poden accedir a condicions millors) i el reagrupament. De fet, el reagrupament

familiar és un indicador d'haver assolit una situació relativament estable i uns ingressos que permeten plantejar-se fer venir tota o una part de la família. Poques persones farien venir la seva família en situacions de precarietat. Per aprofundir en la situació residencial i en com la viuen els immigrants, podem referir-nos a les dades de si consideren que han millorat respecte a origen. En l'esmentat treball publicat el 2003, vam detectar que el 27,3% creia haver millorat, el 22% seguia igual, però, un alt percentatge, el 50,7%, considera que havia empitjorat. Novament, la satisfacció varia segons la data d'arribada a l'estat espanyol i la situació legal. Els que van arribar fa més anys i tenen la documentació en regla estan més satisfets. El més interessant és, tanmateix, palesar com la millor situació laboral suposa millors condicions residencials i, per tant, més satisfacció. Relacionant-ho amb els perfils laborals anteriorment establerts, serien els *autònoms i petits empresaris* i els *dependents estables* els que diuen gaudir de millor situació quant a metres quadrats i equipaments i estan més satisfets, mentre que els *dependents inestables* i els *inactius* per llarga desocupació serien els que presenten una pitjor situació, que comporta, en força casos, sobreocupació de l'habitatge. En conjunt, la sobreocupació se situava en torn al 20%, sovint justificada per la necessitat d'estalvi o d'acollir, momentàniament, amics o familiars mentre cerquen un habitatge propi. És a dir, la sobreocupació es tracta d'un recurs per adaptar-se a la difícil realitat amb què es troben i per poder dur a terme el seu projecte migratori, un projecte que, ho ho oblidem, es va modificant en funció de la realitat amb què s'enfronten, però que, sintèticament, consisteix en la millora dels ingressos i de la qualitat de vida ja sigui en el país d'origen o en el de recepció.

Quant a les relacions personals d'amistat i per a una potencial relació afectiva, s'observa, sovint, que se centren entre aquells considerats més propers, entre els del mateix poble, país d'origen o religió. Les relacions s'estableixen per cercles concèntrics de proximitat i es prefereixen el més propers culturalment i/o religiosament. Aquestes preferències relacionals són un factor important en l'elecció de barri de residència i, en concret, de l'habitatge (com també passa a l'hora de buscar feina). Per exemple, el 65,5% diu haver trobat casa mitjançant amics i familiars i prop del 70% també va trobar feina d'aquesta manera. Les relacions interpersonals que mantenen, generalment molt centrades en el grup propi, en aquells que senten més propers, signifiquen protecció, reproducció de la cultura i localització de treball i habitatge. Al mateix temps, però, els "condemna" a unes determinades posicions. Això permet observar l'ambivalent funció de les xarxes socials, que faciliten, d'una banda, l'accès a la creació d'una xarxa de protecció davant l'infortuni i, de l'altra, l'obtenció d'informació sobre els recursos. A més, conduïen alhora cap a unes determinades feines,

uns determinats habitatges i zones residencials. En efecte, és comú observar com la incorporació d'un immigrant a una empresa, barri o edifici acostuma a representar l'arribada posterior d'altres persones del mateix origen: han actuat les xarxes socials.

Les múltiples situacions descrites han fet que els debats actuals es concentrin, més enllà de la regulació de fluxos i la regularització de la immigració, en com gestionar i incorporar aquesta diversitat cultural i evitar l'exclusió d'alguns sectors de la immigració.

1.2. La intervenció socioeducativa en la immigració

El creixement del nombre d'immigrants i de la diversificació del gènere i dels orígens, ha comportat una preocupació i un interès creixent per intervenir. Des de les entitats (Creu Roja, Càritas, Lleida Solidària, Federació d'Associacions de Veïns de Lleida...), fins a l'Administració pública (autonòmica, provincial, comarcal i local), passant pels sindicats (CCOO i UGT, principalment), s'han esmerçat esforços per incorporar aquesta nova població i sensibilitzar els autòctons sobre els beneficis d'aquesta arribada i sobre la necessitat de respecte mutu. A més, han entrat en joc, la qual cosa és un altre indicador de sedentarització per part de la immigració, les associacions dels immigrants i els centres religiosos, entre els quals destaca el paper intra i fora grup que estan tenint els oratoris musulmans (Moreras, 1999; Garreta, 2000). Joan Estruch (2004) xifra en 8 el nombre d'oratoris existents a Ponent. Les organitzacions d'immigrants estan tenint un paper ambivalent, ja que alhora que estan ajudant les persones que comparteixen un origen comú i són una forma de vertebrar i defensar els interessos de la minoria i institucionalitzen estructures paral·leles que podrien derivar en una guetització (Morell, 2005). També és cert que la consolidació de les associacions varia segons els orígens. Així, mentre que els d'Amèrica del Sud i Àfrica subsahariana (majoritàriament Senegal, Gàmbia, Malí i Marroc) duen anys funcionant de forma més o menys estable, d'altres tot just estan encetant aquest camí, com ara, els procedents de països d'Europa de l'est.

La definició del model d'integració a Catalunya i, per tant, a Lleida, no ha estat fàcil i encara, de fet, s'està definint. Si ens fixem en els darrers documents de la Generalitat de Catalunya, *El Pla de Ciutadania i Immigració 2005-2008* (Secretaria per a la Immigració 2005, p. 39), “*proposa un nou concepte de ciutadania que pretén avançar cap a la igualtat de drets i deures de tots els catalans i catalanes, amb independència de la nacionalitat i de les situacions*

jurídiques, dins els límits competencials de l'actual marc. En aquest sentit, el vincle requerit per l'accés i el reconeixement de la ciutadania és la residència, deslligada, així, de la nacionalitat en el sentit convencional. (...) La ciutadania plural i cívica es basa en tres pilars bàsics –el valor del pluralisme, el principi de la igualtat i el civisme com a norma de comportament– erigits en orientacions cabdals de les institucions i de la societat catalana”. Aquest Pla, recentment presentat, té dotze objectius específics: 1) establiment d'un sistema de primera acollida coordinat; 2) millora de les polítiques socials; 3) millora de l'accés a la sanitat; 4) educació intercultural per a la cohesió social; 5) lluita contra l'exclusió social amb l'establiment de serveis socials preparats amb recursos i formació; 6) acolliment lingüístic i ús social de la llengua catalana; 7) inserció laboral i autonomia personal; 8) atenció al factor sexe; 9) incorporar joves d'origen immigrant a les polítiques de joventut; 10) formació dels professionals; 11) accés a la informació; i 12) lluitar contra el racisme i la discriminació a través de programes de sensibilització i no discriminació, mecanismes de denúncia i campanyes contra el racisme. Per altra banda, un document important ha estat el Pacte Nacional per a la Immigració, signat el 2008, es planteja tres eixos de treball:

Eix 1. La gestió dels fluxos migratoris i l'accés al mercat del treball.

- Eix 2. L'adaptació dels serveis públics a una societat diversa amb un servei universal d'acollida i una gestió institucional coordinada i transversal.
- Eix 3. La integració en una cultura pública comuna que fomenti la participació en la vida pública, l'ús del català com a llengua comuna, la convivència en la pluralitat religiosa i de creences, la igualtat de gènere i el reforç de les polítiques socials.

Sintetitzant, les polítiques prioritàries de la Secretaria per a la Immigració són d'acollida, d'igualtat i d'acomodació i, tenint en compte el marge competencial, els instruments d'aplicació territorial serien el Programa Integral d'Acollida (PIA) i els Plans locals de ciutadania i immigració⁴.

Com es pot observar en els anteriors objectius, el primer impacte d'aquesta immigració l'han viscut, a banda dels conciutadants, els tècnics del camp dels serveis socials, educatius i sanitaris. que han hagut d'anar-se aproximant, amb dificultats, a aquesta nova realitat i a les noves demandes. La diversitat que presenten les persones nouvingudes fa que, a causa de la desconeixença que tenen els professionals, encara es fa més difícil intervenir de forma eficient. Tampoc no s'ha d'oblidar que al mateix immigrant li costa comprendre el que

4 Per una anàlisi de l'evolució de les actuacions es pot consultar Garreta 2009

li està passant, la qual cosa ja és de per si prou difícil, ens referim al dol migratori. Quan aquestes cultures pateixen estigmatització la complexitat és encara major. A la varietat cultural cal afegir-hi la dita diversitat de gènere (vegeu: Parella, 2003) i edat. Ja no es tracta només de treballar amb homes joves. Ara, entre alguns orígens, les dones predominen i l'edat s'ha diversificat completament. A més, la situació no és coincident en el conjunt de comarques i poblacions de Lleida Així, per tant, l'impacte del flux migratori no ha estat ni és idèntic i, per tant, mentre en uns indrets la gestió és més complicada, en d'altres diuen tenir-ho tot més fàcil. Aquests fets comporten que no es pugui donar respostes estàndards i que el temps que s'ha de dedicar a treballar amb la immigració i el coneixement que cal tenir-ne hagi de ser major entre els professionals. Ambdues coses escassegen. D'aquí que hagi tingut un important èxit la mediació intercultural, precisament en l'àmbit educatiu i sanitari, que pretén que un tercer, generalment un immigrant, ajudi a aproximar culturalment l'immigrant a la institució i/o servei i a l'inrevés. No cal dir que això no es troba exempt de problemes i conflictes però s'enfoca com una solució temporal per resoldre les múltiples situacions que sorgeixen arran de la incomprensió lingüística i cultural (vegeu: Llevot, 2004).

Tot i aquest i altres recursos que s'han anat posant en marxa els darrers anys, és comú reconèixer la dificultat per actuar amb una alta garantia d'èxit. Concretament, les situacions legal, laboral i residencial són també, per als professionals, les qüestions claus que cal treballar per afavorir l'acomodació de la immigració. La regularització dels immigrants es presenta com un tema difícil i preocupant i es considera que s'ha de resoldre de forma prioritària. Això porta a pensar en el control dels fluxos migratoris com la solució més adient per poder fer front al fenomen i poder preveure qui arribarà a la comarca o població (municipi) per intervenir més correctament. De fet, la impossibilitat de preveure, d'anticipar-se als fluxos migratoris, s'utilitza, moltes vegades, com a excusa de no poder actuar millor. La posició en el mercat laboral dels mateixos immigrants, que és aprofitada per un sector d'empresariat que veu, en ells, mà d'obra barata i, per tant, no tenen interès que millorin la seva situació legal i les seves condicions de vida, és també un fet que defineix la situació com treballen els immigrants. Pel que fa a la qüestió legal i laboral, els professionals més propers als immigrants, que treballen als consells comarcals i ajuntaments tenen poques competències –encara menys en els consells que en els ajuntaments– per poder aportar solucions importants. Respecte a la documentació, diuen poder fer-hi poc més que assessorar o, més aviat, informar i aconsellar. Quant a la situació laboral, els és difícil influir en el mercat de treball i han de fer-ho, especialment, a través de l'oferta de

formació específica i d'informació sobre les possibilitats de feina. Les forces del mercat i de l'explotació per a l'obtenció de majors beneficis, apareixen, sovint, com una de les qüestions claus en tot aquest procés, davant les quals se senten impotents.

En tercer lloc, es considera bàsica la situació residencial. El barri on resideixen i l'habitatge on viuen també són definidors de la situació de bona part de la immigració i, per tant, un altre dels reptes als quals els professionals han de fer front. Davant d'aquests factors, molts professionals també expressen limitacions ja que no sempre els és possible intervenir del seu lloc de treball o des de la institució on treballen. Les forces del mercat també hi actuen. Un aspecte que sí que poden treballar i que molts creuen que és prioritari és la sensació existent d'ocupació dels espais públics per part de la immigració, la qual, a més de visibilitzar i sobredimensionar el fenomen, incrementa la percepció d'invasió i d'inseguretat. En vista d'aquest fet, sovint es treballa amb la població autòctona perquè no ho visquin com un problema i als immigrants se'ls informa dels comportaments, diguem-ho així, que són socialment més correctes i que els ocasionaran menys rebuig. De vegades, les empreses també juguen un paper difusor del que s'espera dels immigrants.

La citada percepció d'inseguretat es relaciona amb les imatges que es tenen de la immigració. És evident que les por, les desconfiances, les representacions negatives de l'alteritat, no afecten al conjunt dels estrangers. I, mentre els originaris de l'Europa comunitària i d'Amèrica del Nord gaudeixen d'una imatge positiva, els d'altres indrets no la tenen tan bona, alhora que existeixen diferències entre els orígens. La por i la distància cultural és viscuda envers els àrabs o musulmans que són vistos com traïdors, incomplidors en el treball, potencials terroristes. Els immigrants provinents de l'Àfrica subsahariana són vistos com treballadors i complidors, mentre que els de Sud-Amèrica tenen associats uns estereotips menys negatius i se'ls veu culturalment més propers. Els nouvinguts de l'Europa de l'est són considerats treballadors i formats, però arran de l'onada de robatoris silenciosos, la seva consideració n'ha sortit perjudicada —per aprofundir en aquestes qüestions es pot consultar Samper (1996) i Serra (2006).

Hi ha pocs treballs que analitzin el racisme a les comarques de Lleida. Per tant, hem de partir d'un treball anterior (Garreta, 2003), on vam detectar que el 34,5% dels entrevistats deien haver tingut problemes per ser estranger. Entre les coses que els havia passat destaca la prohibició d'entrar en espais públics (20%), les agressions físiques (10,5%), quan buscaven feina (2,5%), la persecució policial —especialment, el fet de demanar-los tot sovint la

documentació (2,3 %) —, el rebuig quan buscaven habitatge (0,5%), etc. És evident que tots aquests fets no els han viscut a les comarques de Ponent, però sí que és cert que han percebut que han estat motivats pel fet de ser diferents i/o estrangers. Un darrer treball del Consell Comarcal de la Segarra (Garreta i Samper, 2006) posa de manifest que, en determinades comarques i, especialment, en poblacions d'elevada concentració d'immigrats, el reconeixement que existeix rebuig, especialment cap a determinats col·lectius (magrebins sobretot), creix. La sensació d'invasió, d'inseguretat, que genera l'arribada d'un important nombre d'immigrats fa créixer les manifestacions privades i públiques contra la immigració (recordem, per exemple, que en algunes localitats existeix el partit Plataforma per Catalunya, que centra el seu discurs en el rebuig a la immigració).

És evident que existeixen distàncies socialment construïdes entre els lleidatans i els nouvinguts i entre els mateixos immigrants que ralentin tot procés d'adaptació mútua. La lluita contra aquestes representacions de l'alteritat, el racisme i la xenofòbia no és una tasca que es presenti fàcil als professionals del camp social i educatiu, però també és cert que aquesta població s'ha instal·lat i que cal gestionar aquesta diversitat per cohesionar la societat.

Malgrat els passos realitzats per l'Administració catalana sobre la direcció que cal prendre, plana la manca de referents clars, la incertesa en què es mouen aquells que han de prendre decisions i actuar. La novetat del fenomen i la dificultat de canviar l'estructura i les formes d'intervenir fan que no s'acabi de trobar la direcció adequada i, per tant, la definició que es vol donar al terme "integració/acomodació". De fet, aquesta situació que s'ha produït durant els darrers 10 anys, perquè es cronifica en el temps, genera més qüestions a resoldre i un futur incert per algunes persones.

La coordinació, una de les qüestions prioritàries però que exigeix definir el camí a prendre, no està resultant fàcil a causa de les resistències que apareixen envers qualsevol canvi que es vulgui fer, i més quan es tracta d'un tema tan ideològic i objecte de discussions polítiques constants. Així, a més de la necessitat de coordinar intrainstitucionalment les actuacions (per exemple, entre diferents Departaments amb competències sobre immigració: treball, urbanisme, serveis socials, serveis educatius, etc.), es fa necessari un important esforç de coordinació entre les institucions, entitats, sindicats, associacions i centres religiosos que intenten potenciar l'esmentada cohesió social i les relacions interculturals.

Tot plegat no treu que es faci feina, força feina. Des de les diferents entitats, administracions i associacions s'està treballant intensament per facilitar

l'arribada dels immigrants (acollida); per millorar les condicions de treball, d'habitatge, de vida; per formar-los (per adaptar-se al mercat de treball, per conèixer la llengua catalana o castellana, adaptant l'escola a aquesta nova presència...); i per facilitar les relacions interculturals (sensibilitzar els uns i els altres, fent mediacions interculturals, formant i informant sobre la cultura catalana...). Hem de recalcar que només s'hi ha començat a treballar i els esforços dels propers anys han de ser ingents i ben dirigits per a evitar una societat fragmentada —que no desitja ningú. Molts immigrants han vingut per quedar-se o potser modificaran, amb el temps, el seu projecte migratori i acabaran fent-ho. La multiculturalitat que abans coneixíem a través de la televisió i el cinema ara és a la porta de casa, més d'unes que d'altres, i hem d'aprendre a viure amb el fenomen i saber incorporar, com s'ha fet històricament amb altres migracions, aquesta nova i estranya presència. Ja érem una societat multicultural, però ara ens ho hem de creure i acceptar-ho.

1.3. La immigració a les comarques de Ponent: objectius i metodologia de recerca

Tot i els anteriors estudis, el fenomen de la immigració a les comarques de Ponent ha estat poc analitzat i encara menys l'opinió dels habitants i dels professionals sobre què els representa aquesta presència i com la viuen. Per aquest motiu, ens plantejarem com a objectius d'aquesta recerca:

- Analitzar l'opinió del conjunt de la població de les comarques de Ponent, concretant per segments de població (inclosos immigrants), respecte a la situació social, cultural, econòmica i les representacions mútues que ha generat l'arribada d'immigrants estrangers.
- Analitzar els impactes positius i negatius de les respostes que s'està donant a aquesta nova realitat (la percepció de la població, dels polítics, tècnics de les administracions autonòmica, provincial, comarcal i local).
- Analitzar les principals necessitats que expressen aquests sectors de població quant a serveis socials i educatius.
- Detectar les necessitats formatives que tenen els tècnics de les diferents administracions.
- Analitzar els reptes de futur que es creu que són prioritaris d'encarar.

Per assolir aquests objectius calia un plantejament metodològicament correcte, de forma que vam proposar la complementarietat entre la metodologia quantitativa i la qualitativa. Així, per conèixer què pensa el conjunt de la

població que resideix a Ponent, vam creure que l'òptim era organitzar grups de discussió que permetessin aprofundir en determinades qüestions i en actituds de la població i dels diferents agents que intervenen. Els *grups de discussió* consisteixen en grups d'entre 6 i 8 persones, triades pel seu perfil, perquè parlin d'una forma molt lliure sobre els diversos temes, de manera que es comprengui millor la situació actual i s'impliquin els diferents agents que hi tenen un paper rellevant. Per aquests motius, es van realitzar 13 grups diferents: un de representants polítics (concretament es realitzà a la Diputació de Lleida); un d'empresaris del sector secundari (realitzat a Tàrraga); un d'empresaris del sector terciari i un de pagesos i ramaders (realitzats a Tremp); un de tècnics de les administracions dels serveis socials i educatius (realitzats a Balaguer); un de mestresses de casa i un de treballadors semiqualficats i qualificats (realitzats a La Seu d'Urgell); un de persones grans i un d'estudiants universitaris (realitzats a Lleida); i quatre d'immigrants de diferents orígens (un a Alcarràs, dos a Lleida amb dones immigrades i un amb immigrants musulmans a Balaguer). En total vam implicar 89 persones. Havent realitzat els grups de discussió, vam procedir a la transcripció parcial (que es pot veure en les pàgines posteriors)⁵ i a l'anàlisi del discurs.

La segona fase de l'estudi ha consistit en una enquesta telefònica als tècnics de l'administració comarcal i municipal que treballen parcialment o total amb i sobre la immigració. Vam optar per detectar tots els tècnics que fan aquesta funció a través de trucades telefòniques a tots els ajuntaments i consells comarcals. Finalment, vam localitzar i entrevistar 33 persones que responen a aquest perfil. De fet, es va enquestar a la població que dona aquest perfil i, per tant, no es tracta d'una mostra sinó la població total de tècnics que responen a les característiques demanades.

---

⁵ Aquestes transcripcions estan identificades amb acrònims que mostren la població on s'ha realitzat el grup, el perfil de la persona present al grup que genera el discurs i per l'any en que vam realitzar el grup. Per garantir l'anonimat de les persones que han generat els posteriors discursos no es concretarà més de qui es tracta en cada cas.

2. Els discursos sobre la immigració

2.1. Els autòctons

Els discurs general sobre la immigració es configura en primera instància a partir del que es difonen els mitjans de comunicació pel que fa a les condicions de vida als països d'origen, les formes d'arribada dels immigrants, les seves condicions de vida al nostre país o les necessitats de l'economia espanyola. Amb la difusió selectiva dels aspectes més patètics de la immigració es transmet una imatge notablement falsa i deformada del continent africà i dels africans subsaharians que resideixen al nostre país. Conseqüentment, els sentiments que es posen en joc són la pena, el fet de sentir compassió per la malaurança, i la por, que fa témer les conseqüències que pot portar el fet de tenir, al territori, persones en situacions tan precàries en comparació amb les que es consideren normals en la nostra societat. Tot seguit, apareixen diverses consideracions que assenyalen que s'hauria d'atendre aquestes persones mentre es resol la seva situació, ja sigui per la via de la integració sociolaboral o per la repatriació. També apunten la necessitat de controlar aquest fenomen que es considera producte d'operacions de màfies.

“A mi em fa molta pena quan arriben. Tremolen de fred o de por? A mi em faria molta por. Vénen, estan per terra i els fan marxar i tornen i tornen. On han d'anar si no tenen treball ni tenen casa? Aquí, darrere, hi ha uns quartels immensos, pues recolliu-los. I el que realment vingui a treballar que es quedi i el que no vulgui que marxi. La persona que ve és perquè necessita viure. Jo me moriria de pena de no saber on vas” (LLEJAUD07)

“Ahir vaig veure un reportatge de la maduixa i feia tremolar. Campaments, barracons on visquien, un munt de gent caminant a les carreteres. Jo tindria por. Per nosaltres, això és nou.”(SEUME07)

“Els que vénen amb pateres... una persona que ho ha perdut tot i només li queda morir tant li fot tot. Són les màfies que porten aquests de les pateres. Perquè els altres vénen a millorar, però aquests... (...) Falta un control dels que arriben a Canàries.” (TAEM07)

La imatge difosa pels mitjans de comunicació en combinació amb els interessos i les vivències personals configuren les percepcions que tenen diferents segments de població sobre la immigració.

Inicialment, apareixen dos discursos. Per a uns, la immigració és,

fonamentalment, la solució a tot un seguit de problemes de l'economia de les terres de Ponent malgrat que pot presentar alguns inconvenients. Per a d'altres, la immigració representa, majoritàriament un problema, tot i que admeten que ha aportat també aspectes positius. La correlació entre aspectes positius i negatius és percebuda de manera desigual pels diferents segments socials.

2.1.1. Els aspectes positius de la immigració

Un dels discursos favorables a la immigració considera que és una solució al problema de la manca de mà d'obra, que era molt necessària a les comarques de Ponent. Els joves del país ja no volen treballar en feines poc qualificades i els qui voldrien treballar-hi no assoleixen les expectatives dels empresaris i no accepten les remuneracions que s'ofereixen en ocupacions com ara del sector agrícola i ramader, l'hostaler, el servei domèstic o la construcció. Des d'aquest punt de vista, la immigració és també una solució que permet millorar la situació econòmica de persones que vénen de països on el nivell de desenvolupament econòmic, de vida i de salaris està per sota del de l'estat espanyol, com és el cas de molts dels llocs d'on provenen els treballadors immigrants a les terres de Ponent.

“Però hi va haver un moment que al nostre país hi havia feines que ningú les volia fer, com l'hostaleria o el camp. Tot això té com a conseqüència que han hagut de vindre gent de fora.” (TACO07)

“Jo crec que la immigració és un procés natural i lògic i que cada vegada ens hi acostumarem més. Fa deu anys no trobaves gent nacional i lo que trobaves era el que ningú volia o el que no servia.” (TAEM07)

“Aquí hi ha falta de mà d'obra i en altres llocs la gent se moa de gana.” (TACO07)

“El 80% de la mà d'obra agrària són immigrants. La immigració pot ser un problema a Barcelona o a Madrid, però aquí és una solució.” (TREAG07)

Aquest discurs correspon majoritàriament als empresaris. D'entre aquests, els que en tenen una percepció més obertament positiva són els empresaris agrícoles i ramaders de les comarques de muntanya, ja que, a més de l'apreciació positiva del treball dels immigrants i de la seva funció en el sector econòmic en què es treballen, són els que menys apreciacions negatives fan sobre qualsevol altre aspecte relacionat amb l'impacte dels nousvinguts a les comarques on resideixen (de fet són comarques on el percentatge

d'estrangers sobre el total de la població és menor). Dins del mateix discurs positiu sobre la funció de la immigració, alguns empresaris de la plana es mostren preocupats per les conseqüències que, a la llarga, pot tenir l'aflluència descontrolada d'immigrats. També mostren reserves pel que fa a la capacitat de treball d'alguns col·lectius immigrants.

Per a d'altres sectors ciutadans, la immigració és, en primer lloc, un problema, tot i que després d'aquesta primera apreciació general, apareixen molts elements que transformen el discurs per aquells sectors que en poden rebre algun benefici, com ara les empreses familiars, el servei domèstic o la cura d'ancians de la família. Tot i que es parteix d'una imatge més aviat negativa, es reconeix la vàlua del servei que els presten o els poden prestar els immigrants en algun sentit. També es fan apreciacions positives dels beneficis que la immigració ha aportat per a la dinamització econòmica de les comarques de Ponent, així com també la seva contribució a la repoblació de molts pobles, l'increment de l'ocupació en feines qualificades i ben remunerades pels joves autòctons o l'augment de la clientela dels comerciants i botiguers.

“S’han llogat un munt de cases als pobles petits que estaven buides i abandonades. L’economia ha pujat i hi ha hagut molta gent jove que s’ha pogut col·locar. Faltarien potser una miqueta més a la sanitat. Les mares dels que s’han col·locat estan contentes. Aquí, l’economia estava com morta, i s’han animat una sèrie de coses que ens ha anat bé. Hi ha gent de fora cuidant els avis. A les cases que treballen tots, els homes i les dones, necessiten algú que els ajudi, i ja no es troba gent d’aquí que vulgui treballar al servei domèstic.” (TACO07)

“Hi ha hagut una sèrie de factors que tothom se n’ha vist beneficiat. Moltíssim.” (TACO07)

“També hi ha molts dependents de comerç i mossos de la pagesia que sort ne tenim. Els hi donen casa i l’hort. També treballen de dones de la neteja i sobretot, cuidadores de gent gran.” (SEUME07)

Per als ciutadans que pertanyen a sectors econòmics més desfavorits, la percepció inicial dels immigrants com un problema parteix de la seva realitat quotidiana, de la convivència habitual amb pisos “patera” o amb persones que tenen uns costums molt diferents. També perceben problemes als centres d’atenció mèdica i han de competir-hi per aconseguir ajuts i atencions dels serveis socials. Tot i així, seguint els discursos difosos pels polítics, l’administració i els mitjans de comunicació, alguns citen com a factor positiu el fet que els immigrants que treballen incrementen la cotització a la

Seguretat Social i contribueixen a la solidesa del sistema de pensions. En certs casos, es mostra comprensió i solidaritat amb els qui vénen en condicions regulars (amb papers) a treballar, perquè són treballadors com ells i també perquè ells mateixos es van plantejar emigrar, en algun moment de la seva vida, quan les coses els anaven malament. No obstant, es percep, malgrat que els treballadors cotitzen a la Seguretat Social, que cada una d'aquestes cotitzacions genera drets a serveis i assistència per a tot un grup familiar de dimensions considerables.

“Els immigrants que vénen a treballar han de salvar la Seguretat Social. El problema són los que vénen amb aquests i s'arrepengen en los que tenen feina (...)” (LLEMA07)

“Los que vénen amb feina i papers bé. Jo vaig estar a punt de marxar a Alemanya i no vaig marxar.” (LLEMA07)

“Fan treballs de pic i pala que els d'aquí no volen fer.(...) De vegades fan bé la feina i els hi paguen dos rals.” (LLEMA07)

2.1.2. Els aspectes negatius de la immigració

Per als sectors que consideren rebre algun benefici de la immigració, els aspectes negatius apareixen, en primer lloc, en relació amb les grans diferències culturals i ètniques d'alguns col·lectius d'immigrants respecte de la societat autòctona. I, en segon lloc, en relació amb el volum del flux immigratori. Segons aquesta opinió, si el flux s'ajusta a les necessitats de l'economia, els immigrants que vénen tenen l'oportunitat d'integrar-se i apareix una certa tendència a l'acomodació dels nouvinguts en la societat i a l'acomodació de la societat als nouvinguts, és a dir, l'assoliment de la normalització. Altrament, quan el flux de nouvinguts és major que les necessitats es dificulta la integració, s'augmenta la tendència a formar guettos i s'incrementen les situacions de conflicte i/o competència.

“El problema de la immigració és el desequilibri. Que han vingut i ja els tenim, però actualment, en vénen més que no pas els que es necessiten i això crea una desestructuració (...). Mentre es pot absorbir, la gent té necessitat d'integrar-se. Quan ve més gent de la que es pot absorbir tenen tendència a fer guettos i la integració cada cop es dificulta més.” (TAEM07)

“A mi em preocupa. Primer eren pocs, però ara hi ha aglomeració. Em preocupa perquè veus que en altres països com França i Alemanya els problemes venen al cap dels anys.” (SEUME07)

L'increment de la presència de persones immigrades i la percepció que es reforça (per les relacions centrades entre ells, residència propera, manteniment de pràctiques culturals...) mentre són aquí la identitat ètnica i cultural de les diferents comunitats d'immigrats es perceben com aspectes negatius. Això es valora negativament perquè es relaciona amb la por que generen els problemes i situacions viscudes per altres països, com França i Alemanya, on els guettos d'immigrats són vistos com una font de conflictes socials difícils de resoldre i de controlar.

Una part dels presents als grups de discussió relaciona la inseguretat amb la presència d'una part dels immigrants i, de vegades, aquesta inseguretat es generalitza i s'associa a tots els immigrants. Aquesta percepció s'expressa en la por que manifesten envers els que tenen un aspecte diferent, en les molèsties causades per l'ús diferent de l'espai, públic i privat, i fins i tot per la por generada per alguns actes delictius comesos per immigrants. També cal dir que no sempre tenen clar quins delictes s'han comès i qui els ha comès. Fets puntuals explicats per la premsa i/o coneguts els duen a generalitzar, tot vinculant la immigració i la inseguretat.

“Molts no treballen i es dediquen a robar. Quan lloguen un pis, allà se'n posen quaranta o cinquanta.” (LLEMA07)

“I ojo amb los bolsos. Hasta a missa el mossèn ho diu. Los romanesos van a missa.” (LLEMA07)

“És perquè no els coneixem. Als negres de Mali els hi tenim un respecte. No saps com actuaran.” (SEUME07)

“Els diumenges i dies de festa es veuen molts negres pel carrer.” (LLEMA07)

Una altra de les qüestions que es menciona com un impacte negatiu procedeix de la reducció de serveis públics, del fet d'haver-los de compartir amb els immigrants. Els autòctons no veuen que hi hagi hagut millores, en els serveis, no que s'hagin incrementat els recursos d'acord amb l'augment d'usuaris i necessitats ateses. La immigració, doncs, és vista com la responsable que els serveis públics, sobretot els assistencials, no arribin a tots els que els necessiten. De fet, es relaciona la reducció de prestacions amb l'increment del nombre de persones immigrades. A més existeix la percepció que es dona preferència als immigrants en detriment dels drets dels autòctons, que han perdut serveis i assistència.

“Ara aquí a Espanya hem d'aguantar. En educació, en sanitat, en tot els posen els primers (...) Ho trobo molt malament. Socórrer a qui puguis, donar la mà a qui puguis. Però s'ha de tenir una mica de respecte perquè nosaltres

som d'aquí.” (LLEMA07)

Aquests darrers aspectes són percebuts, molt especialment, pels sectors més desafavorits, ja que són els qui competeixen amb la immigració per aconseguir aquests recursos, com també en el mercat del treball i de l'habitatge. Efectivament, per aquests segments de població, la immigració no presenta cap avantatge ni benefici i, en canvi, hi han de compartir l'espai urbà en els barris més degradats i precaris i competir-hi per aconseguir uns recursos socials que ja eren escassos i insuficients abans que hi hagués un gran flux immigratori i que ara es mostren totalment inadequats per atendre les necessitats de la població, tant dels autòctons com dels immigrants.

2.2. Els immigrants

Des del punt de vista de les persones nouvingudes, la immigració no és un problema sinó que, al contrari, són conscients que han estat ells els qui han fet possible el creixement de l'economia espanyola en els darrers anys. Els immigrants que treballen també estan satisfets perquè milloren la seva situació econòmica.

“Si hablamos en general de los inmigrantes o de los musulmanes. En general, sale en los periódicos que la economía española ha crecido gracias a los inmigrantes. Y tenemos que hablar si es un problema o no. (...) Yo no creo que la inmigración sea un problema. Todo el mundo está trabajando, nadie se queja. A nivel de las asociaciones que estamos aquí estamos intentando a ver si podemos hacer una integración en las escuelas, las mujeres...”
(BALMUMA07)

“Si la emigración es un problema, es difícil de responder. Primero porque cada uno tiene su opinión, y después porque nosotros tenemos siempre en la cabeza lo positivo. Venimos para buscar una vida y mejorar la situación. La economía ha crecido, la construcción ha crecido, el transporte ha crecido y todo esto gracias a la inmigración. La llegada masiva trae problemas.”
(BALMUSE07)

Els problemes que els nouvinguts consideren més importants són, d'una banda, la possibilitat que hi hagi crisi i es puguin quedar sense feina i, de l'altra, l'arribada massiva d'immigrants en els darrers anys. Per als subsaharians, aquest increment del nombre d'immigrants és una càrrega personal ja que per la seva cultura (i la interpretació de la religió musulmana de qui professa aquesta fe) se senten obligats a ajudar els parents i compatriotes que arriben. En la situació actual, cada cop resulta més difícil que aquests nouvinguts

puguin regularitzar la seva situació i establir-se de manera independent, com van fer els primers immigrants anys enrere.

“Pero aquí la mayoría del trabajo que hay es en la construcción. Cuando se acabe lo que pasará no lo sé. Miedo de quedarse sin trabajo...” (BALMUMA07)

“Hoy puede ser problema la llegada masiva de emigrantes, puede traer algunos problemas. Primero porque a los que estamos aquí legalmente, de lo que gastaba estando sólo a lo que gastas si siempre hay hermanos y primos que aparecen por aquí. Llegan masivamente y la legalización es un problema.” (BALMUSE07)

Una altra situació que constaten els nostres interlocutors, en relació amb l'augment de la immigració durant els darrers anys, és l'increment de la delinqüència. Els mateixos immigrants, com també comentava una part dels autòctons, consideren que s'ha incrementat la inseguretat i la delinqüència. Això sí, mai no la vinculen amb els mateixos compatriotes. Així, per exemple, els magrebins la relacionen amb l'arribada de romanesos.

El tractament que els mitjans informatius fan d'aquest tema perjudica a tots els immigrants, als quals es relaciona, de vegades, amb tota mena d'actes delictius. Tanmateix en molts casos, aquests actes delictius es relacionen amb alguns sectors molt concrets de la immigració.

“Si hay problemas es el gobierno quien tiene que resolverlos. Aquí hasta hace unos años había inmigrantes africanos. Ahora hay más problemas, pero no identifican los problemas con los rumanos. Últimamente sí que a veces ya dicen “han pillado a 11 rumanos robando”. La información hincha las cosas. A veces ves en letra grande “un inmigrante marroquí ha robado” y luego ves en la letra pequeña “ha robado dos pomes”. (BALMUMA07)

Un altre aspecte important que preocupa molts treballadors estrangers és la falta de control, planificació i previsió per part de les institucions. Consideren que l'Administració posa molts entrebancs a l'obtenció i renovació de papers, però no actuen eficientment en el mercat de treball i la incorporació laboral dels nouvinguts. Segons l'opinió de molts immigrants, la manca d'una política d'immigració conseqüent o d'aplicació de mesures correctores pot conduir a problemes similars als ocorreguts en altres països que tampoc ho han sabut fer prou bé.

“Si estuviera controlada no habría problema, lo que pasa es que no hay control. Arreglan papeles. Si vas por Balaguer paseando y vas inmigrante por inmigrante a ver cuantos han trabajado a través del Departament de

Treball, y verás que la mayoría trabaja a través de los amigos. Y te vas al INEM y allí estás apuntado. Y el día de renovación de los papeles te piden un carro de papeles, contratos, y si no los traes te deniegan el permiso de residencia. Las complicaciones que hacen. Si no está controlado y un poco mirado, habrá problemas. (...)Yo estaría muy contento que no hay problemas como en Francia, pero si no se arregla posiblemente va a pasar. Me gustaría que se buscaran soluciones.” (BALMUMA07)

3. Les imatges sobre la immigració

3.1. Els autòctons

En els discursos s'estableixen moltes diferències a l'hora d'opinar sobre els diversos col·lectius d'immigrats, que es configuren seguint, bàsicament, esquemes binaris. D'aquesta manera, es distingeix entre els qui vénen regulars amb papers, i els qui no. Entre els qui treballen, i els qui no ho fan. Entre els qui treballen bé, i els qui ho fan pitjor. Entre els qui volen integrar-se i els qui, segons l'opinió de qui emet el judici, no mostren cap intenció de fer-ho. I també existeixen diverses percepcions dels diferents col·lectius d'immigrats, als quals s'atribueixen característiques en funció de les experiències viscudes o el que els han dit altres persones o els mitjans de comunicació.

“Tot el que sigui gent de l'Est no hi ha problema, però amb els Sud-americanos...” (TREAG07)

“Los primers que hi havia eren los negres. Eren una miqueta difícils de canviar. N'hi havia molts. Del Marroc també n'hi ha molts. El 90% són de l'Est.” (TREAG07)

“Los africans no es volen integrar, però els Sud-americanos es volen integrar si poden. Els negres són mantes i penquen si ho necessiten. Los marroquins treballen més.” (TREAG07)

“Als Sud-americanos i als negres els hi va molt la juerga de nit. I una feina pesada els hi fas fer dos dies. Al tercer ja no vénen.” (TREAG07)

“Los negres són majos” (LLEMA07)

“Els Sud-americanos són els més informals de tots. Però també aguanten més. Perquè un negre o un romanès de seguida marxen.” (SEUME07)

Els arguments que s'expliciten per justificar les preferències són, principalment, les actituds que, segons l'opinió expressada pels participants en els grups de discussió, tenen els immigrants respecte al treball i a la integració. En el fons, sembla que el que es valora més és la semblança amb el model social i cultural dominant a la nostra societat. Els empresaris valoren l'eficiència i la docilitat i, molt especialment, la manera de treballar que, segons la seva opinió, té cada origen. Una manera de treballar que es compara amb la catalana, ja que de fet consideren que tenim una forma pròpia d'afrontar la feina.

Els immigrants que, col·lectivament, reben millor consideració són els procedents dels països de l'est. A les comarques de muntanya s'aprecien

molt els romanesos que s'han contractat al país d'origen, perquè responen plenament al perfil que es demana o fins i tot el superen. A més de la capacitat per fer la feina adequadament, es valora també que siguin persones amb una bona formació, de vegades amb un nivell d'estudis alt i amb una gran capacitat per desenvolupar de manera autònoma la seva feina o per crear els seus propis negocis (com fan molts dels que arriben quan aconsegueixen estalviar prou diners).

“Són de l'est. El 90% són treballadors i cap problema. Volen treballar. Potser són els més assemblats a la nostra cultura (...) Si haguéssim de triar, de l'est, sense cap dubte.” (TREAGH07)

Els empresaris de la plana també valoren més els ciutadans de l'est per la seva capacitat de treballar amb autonomia i eficiència.

“Tenim un ucraïnès. És un noi amb carrera. Fantàstic.” (TAEM07)

“Els romanesos tenen un ritme diferent. En dos o tres anys, ja hi ha negocis de romanesos. L'associació de romanesos l'ha muntada una persona que ja té un negoci.” (BATEC07)

En els llocs amb major densitat de població i amb un grau elevat de concentració d'immigrats, com Lleida o altres ciutats, es creu que és on es concentren “els altres rumanos” — ja que passen més desapercibuts. Aquests romanesos s'associen a la delinqüència professional i es creu que valoren les bones condicions legals que troben al nostre país per dur a terme les seves activitats.

“Aquí hem tingut la sort que no han vingut los altres rumanos. Han vingut los que tenen ganes de treballar. No tenim lloc aquí, nosaltres, per mangants. Però, en el moment que hi ha molta població, són aquestos los que porten problemes, perquè volen viure de lo que arrepleguen, del descontrol, que saben que no els faran res. Els agafen al matí i a la tarda sortiran. I això al seu país no passa.” (TREAG07)

Concretament, a la ciutat de Lleida, els veïns d'alguns barris on viuen els gitanos i on es concentra bona part de la població immigrada, en fan una valoració negativa i relacionen la immigració amb la inseguretat i les activitats delictives.

“Els gitanos de Lleida són molts bons. Jo no sóc gitano però m'honren. El gitano de Lleida és molt bo. Els que vénen de fora, no. Els gitanos romanesos són molt dolents.” (LLEMA07)

Els sudamericans reben una valoració menys unànime. A les comarques de

muntaña, se'ls considera poc treballadors i informals, amants de les festes i sortides nocturnes i provocadors de problemes i baralles amb els joves autòctons. Aquests conflictes cal situar-los en el context de sortides nocturnes de diversos bars musicals on es concentren el joves llatins. Aquests bars es perceben com guettos per alguns joves catalans. D'altres opinen també que són ganduls, molt exigents amb els drets i poc complidors amb les obligacions.

“He tingut sud-americans: ganduls. Són vividors. Ells vénen aquí i volen tenir tots los drets i cap obligació. (...) Són de la llei del mínim esforç.” (TAEM07)

“La cultura del complir és molt diferent que la d'aquí. El dia que els sembla marxen i et deixen penjat. No són gaire responsables. (...) I embusteros (...) els sud-americans ho són.” (SEUME07)

“Els sud-americans són els més informals de tots.” (SEUME07)

L'opinió, no gaire positiva, sobre la manera de treballar dels sud-americans s'estén als professionals que treballen en el sistema sanitari públic. Es posa en dubte l'equivalència dels seus estudis i la seva qualificació professional, i es lamenta que aquests llocs de treball no s'adjudiquin a metges autòctons.

“Els metges sud-americans no sé si tenen els mateixos estudis. Veus que no t'entenen. No tenen les mateixes prioritats. I a l'hora de fer anàlisi i proves, veus que escatimen proves. Tampoc aguanten molt. Aquí hi ha metges, però amb el MIR... En canvi, no sé si en aquests els fan passar tantes proves. Hi ha molts metges d'aquí que no poden treballar i en porten de fora”. (SEUME07)

Però si ens referim a feines de menys prestigi social la percepció millora. Així, es valora molt positivament la tasca que fan les vetlladores colombianes en la cura dels ancians i la perseverança i la paciència que tenen en situacions en que altres persones no tenen. També es valora positivament la tasca que desenvolupa algun capellà originari d'Amèrica central el qual ha treballat temporalment en alguna parròquia i és apreciat pel tracte i la dedicació i pel fet d'estar ben predisposat a escoltar.

Quant als altres orígens, els africans són els que reben pitjor valoració. Els marroquins són, sense cap dubte, els que tenen una imatge més negativa de tots els col·lectius d'immigrats. Els components d'aquesta pèssima valoració són de molt diversa procedència. La religió musulmana és un factor que apareix sovint relacionat amb aquesta imatge. De forma sintètica, podem dir que les persones d'aquest origen pateixen una imatge negativa construïda a partir, d'una banda, de la creença de que tenen una actitud negativa envers el treball i que porten problemes a l'empresari i els altres treballadors; de l'altra, la creença que tenen uns costums culturals que difícilment encaixen amb els

catalans i lleidatans i que van de la gastronomia i la vestimenta a la organització del temps i les relacions socials; i, finalment, per la creença que la religió musulmana és l'antitesi de la laïcitat o el catolicisme, segons l'interlocutor, i que, difícilment, es poden articular les dues en un mateix context. A més, aquests mateixos interlocutors consideren que les pràctiques religioses també xoquen amb l'organització social per la manera com estableixen els festius i els horaris de pregària, per exemple.

“Amb els islàmics hi ha problema de formació, d'idioma i de costums.” (TAEM07)

“El 90% són marroquins, problemàtics 100 per 100! Esgarrifa.” (TAEM07)

“Treballadors del Magreb, problema segur. Fins que vaig dir: s'ha acabat! I ja no en tinc cap.” (TREEM07)

“Jo he tingut islàmics. Si en tens un va a la perfecció. Dos de junts, mai més.” (TAEM07)

“Nosaltres en teníem un que quan arribava l'hora del Ramadà es posava allà a resar en un cartró i tots els altres se li'n reien. Al cap d'uns dies va marxar i va dir que tornaria. I el Carlos li va dir que a casa hi havia un horari i unes màquines que havien d'anar correlatives.” (TAEM07)

“Jo no sóc racista, però jo veig que el marroquí que ve aquí, a treballar no ve, perquè al seu país no ha treballat mai, i aquí menos. Vénen aquí a delinquir, a vendre drogues. Jo no n'he vist cap treballar i n'hi ha que porten millors cotxes que naltros” (TAEM07)

Així, els immigrants procedents de l'Àfrica subsahariana es valoren més positivament que no pas els marroquins. Però se'n parla molt menys amb referències concretes.

“Lo negre que treballa no es comporta malament. Tant fa que sigui casat que estigui sol” (LLEJAU07)

Malgrat l'existència de les anteriors imatges de la immigració, de vegades contradictòries, també apareix en els discursos que, tot i les generalitzacions hi ha diversitat interna i que, de cada origen, es pot trobar persones millors i pitjors, més o menys treballadores, amb formació o sense... El fet de tenir família al lloc d'arribada marca, també, diferències, ja que les responsabilitats comporten més esforç i una actitud més positiva envers el treball i l'entorn.

“Dins de cada col·lectiu hi ha de tot. N'hi ha que són uns dropos i volen viure del sistema, i n'hi ha que són treballadors i responsables i han creat la

seua família i es compren un pis i envien diners al seu país. Hi ha de tot.” (TAEM07)

A partir de la comparació entre persones i entre cultures, alguns autòctons perceben valors transculturals universals.

“Tinc clients, gent que vénen a comprar de tots els països: llatins, marroquins, d’Àfrica sub-sahariana, d’Europa de l’est, xinesos, pakistanesos... (...) La gent és igual a tot arreu. Gent bona, dolenta, barroera, generosa... M’han deixat de pagar gent d’aquí i gent de fora. Els costums i la llengua és el que hi ha de diferent.” (TREEM07)

3.2. Els immigrants

Hi ha immigrants que se senten perjudicats per la imatge que els autòctons en tenen. L’existència de valoracions negatives associades a característiques físiques, ètniques o religioses marquen les seves relacions i la seva vida quotidiana. Però, així mateix, els immigrants també tenen imatges o interpretacions estereotipades sobre altres immigrants i/o sobre ells mateixos.

Segons l’opinió dels marroquins, que pertanyen a una associació islàmica, el fet que els marroquins siguin musulmans repercuteix negativament en les seves oportunitats d’integració sociolaboral, ja que molts petits empresaris o companys de feina donen valor a les relacions que s’estableixen durant les estones de lleure. Per exemple diuen que, es dóna importància al fet d’anar al bar a l’hora d’esmorzar o de dinar i sortir a fer una copa quan han acabat de treballar. Els marroquins, a causa de la seva fe i compliment religiós, no comparteixen aquests espais i relacions.

“Para muchos empresarios no es sólo la manera de trabajar; es que, por ejemplo, a lo mejor los marroquíes no van al restaurante aunque les paguen la comida. Son estas cosas. A lo mejor, a un empresario que le gusta el vino, si están fuera dice “ pues con un rumano, y por la tarde, nos duchamos y nos vamos pa allá.” (BALMUMA07)

Els africans subsaharians perceben que, en alguns contextos, són millor acceptats que altres immigrants africans, com per exemple els marroquins. Alguns opinen que, potser, en aquesta actitud més positiva influeix el fet de que algunes persones es pensin que ells no són musulmans. Manifesten que molts autòctons tenen certa aversió als marroquins, perquè identifiquen l’Islam amb el terrorisme i els marroquins. També afirmen que alguns empresaris prefereixen contractar subsaharians per fer determinades feines, ja que molts

romanesos, no volen treballar en determinades condicions. També consideren que és possible que els contractin a ells perquè associen el romanesos amb la delinqüència.

“(...) algunas veces alguna gente me dice “yo prefiero los subsaharianos que los marroquíes” o así. Porque consideran que los subsaharianos no son musulmanes. Es la gente que confunde entre musulmanes y terroristas. Ser musulmanes no tiene que ver nada con el terrorismo. Y hay un empresario que me dice que prefiere subsaharianos que rumanos, porque ellos no quieren trabajar.” (BALMUSE07)

Malgrat aquest handicap, els subsaharians creuen que els romanesos tenen més facilitat d’adaptació i integració a la nostra societat, sobretot perquè no tenen la pell negra.

“Les cuesta menos adaptarse al pueblo español que a nosotros. Primero, por el color. Siempre hay buena gente como hay mala. Pero hay gente que te puede decir “vete, negro de mierda”. Antiguamente, la gente que ha llegado llevaban este problema de inferioridad. A mi, personalmente, no me afecta porque físicamente la persona no me importa, me importa su moral.” (BALMUSE07)

Entre els africans subsaharians que eren presents als grups de discussió, hi ha una clara percepció que existeix el racisme en algunes poblacions de la comarca del Segrià i que, per aquesta raó, se’ls impedeix l’entrada a molts llocs d’oci, com ara bars i discoteques. Aquesta discriminació, l’apliquen els guàrdies de seguretat de les discoteques i els subsaharians se senten impotents i indefensos, perquè, malgrat que aquestes mesures siguin il·legals, els presents als grups creuen que els mossos d’esquadra no responen i no actuen contra aquestes actituds (per altra banda, que són de difícil demostració).

“Sí. Aquí atrás mismo. Los negros no entran aquí. (...) Hay bares que no te sirven ni un café, ni una coca-cola. (...) En las discotecas no me dejan entrar. Y los de la puerta yo tengo miedo que me claven un puñal. Porque los de la puerta no son de aquí, son búlgaros o rumanos, y si les dicen que no puedes entrar, no te dejan entrar. Y si llamas a los Mossos no vienen.” (ALIMGA07)

Els romanesos corroboren que, en molts casos, es produeixen actituds racistes envers la gent de pell negra i els marroquins. Ells no es consideren afectats per discriminacions per motius racials o culturals, i manifesten no tenir dificultats en aquest sentit.

“En las discotecas si haces escándalo no, pero nosotros no tenemos problema. Hay muchos marroquíes y esta gente, que en los bares y en las discotecas no

les dejan entrar.” (ALIMRO07)

Tot i així, admeten que freqüenten espais d’oci (sobretot discoteques) només per a romanesos, perquè encara que no se senten discriminats per motius ètnics, admeten que se senten incòmodes quan són minoria en llocs d’oci en què els autòctons mostren actituds de rebuig. Així, a les discoteques i bars romanesos, es troben entre amics i escolten música del seu país d’origen. En aquests locals, però, tampoc no es permet entrar lliurement els africans subsaharians.

“Si vamos a un bar donde todo es gente de España, eres tú solo y ellos todos de España. Y ves que te señalan. Y te sabe mal y te vas a un bar donde son tus amigos y además escuchamos música de nuestro país. Nos rechazan. (...) Aquí hay una discoteca sólo para rumanos. Y pueden entrar otros si van acompañados de rumanos, pero si vienen solos no pueden entrar. Si nosotros vamos en grupo, él [que és de pell negra] puede entrar, pero si no, no.” (ALIMRO07)

Els romanesos consideren que les diferències de trets físics i culturals amb els autòctons són mínimes i que, per aquesta raó, els resulta molt més fàcil integrar-se que a d’altres immigrants que provenen d’origens més distants culturalment i ètnicament.

“Yo creo que una española no le gusta un marroquí... Nosotros somos casi iguales en la forma de vestir; en la cara, somos latinos. Somos muy parecidos. Hay mucha gente que piensa que somos de aquí. En cambio, para ellos [que són de pell negra] es un poco más difícil.” (ALIMRO07)

Els romanesos són conscients que, tot i que tenen menys problemes que nouvinguts d’altres orígens, com ara els marroquins o els subsaharians, també han de carregar amb els prejudicis que existeixen respecte als immigrants procedents de Romania: que cometen actes delictius. També pensen que si tenen tan mala imatge és perquè s’ha produït un increment del nombre d’immigrants romanesos i s’han convertit en el col·lectiu més nombrós de Lleida. Consideren que aquesta xifra elevada augmenta el racisme i la xenofòbia d’alguns autòctons.

“Nosotros también tenemos problema. Hay alguna gente que dice que somos muy malos y hay algunos que son muy malos. (...)Nos tratan a todos igual. Y no somos todos iguales los rumanos. Mientras no me has pillado a mi haciendo algo malo, por qué me tratas mal? Si yo vengo cada día a trabajar, trabajo bien, me pagas... Qué culpa tengo yo si él sale a la calle y mata a alguien. Somos amigos, nos conocemos de hace años. Si soy cómplice sí que

tengo culpa, pero si no, no. (...) En esta zona hay mucha gente que piensa así por aquí en Lleida, en la zona. En Canarias dicen que te tratan mejor. No quiero ser malo, pero me parece que la gente en Cataluña tiene un poco de racismo. Somos bastante cifra, nosotros somos la mayoría y tal vez la cifra puede influir.” (ALIMR07)

Aquesta percepció negativa vers els romanesos, la trobem en diferents indrets de la geografia lleidatana. De fet, el conjunt dels immigrants creuen que surten tots perjudicats per les accions d'un determinat grup de romanesos, ja que s'estén una mala imatge en contra de tot el col·lectiu de nousinguts.

“Desde hace 2 años, problema inseguridad ciudadana. Entran a robar, abren coches. Son los del este. Esto es un problema. Antes la policía urbana no paraba a nadie. Ahora, mezclan las cosas si sale una noticia que un inmigrante ha robado un coche o ha roto un cristal, piensan que todos hacen los mismo.” (BALMUMA07)

Alguns romanesos, presents als grups de discussió, creuen que els autòctons, sobretot els homes, veuen amb mals ulls que estableixin relacions afectives amb les noies o les dones catalanes. Creuen que, en aquest rebuig, hi ha un cert component de competència, la qual sobrepassa els límits del terreny laboral i arriba fins al de les relacions humanes.

“Mi novia es española y yo he empezado a salir con ella y los españoles me tienen envidia. Viene un rumano y ya sale con ella. Ellos están nerviosos...” (ALIMR07)

A banda dels romanesos, les persones d'altres orígens també troben o tenen opcions per trobar parella. De fet, les discriminacions no solen afectar potencials sexuals o afectives. Els immigrants afirmen no trobar dificultats per establir relacions amb dones autòctones. Aquest fet, com hem comentat, pot comportar un sentiment de competència entre immigrants i autòctons.

“No podemos conseguir chicas si no podemos entrar en la discoteca. (...) Yo, antes estaba trabajando con muchas mujeres y salíamos a veces. Pero si tenemos tiempo nos llamamos y si no, no. Si buscas una chica buena encuentras. Aquí hay muchos africanos que tienen mujer española, en Barcelona, en Lleida, pero si no buscas o no te gusta, no encuentras.” (ALIMGA07)

4. La situació socioeconòmica dels immigrants

4.1 Els autòctons

En general, es percep que els immigrants fan feines que els autòctons no volen fer: feines dures i mal pagades en sectors com la construcció, la ramaderia o l'agricultura. També es considera que predominen els nousvinguts en la restauració, l'hostaleria i el servei domèstic.

“Jo crec que la immigració és un procés natural i lògic i que, cada vegada, ens hi acostumarem més. Fa deu anys no trobaves gent nacional i lo que trobaves era el que ningú volia o el que no servia. (...) El problema de la immigració és el desequilibri. Que han vingut i ja els tenim, però actualment en vénen més que no pas els que es necessiten i això crea una desestructuració (...) Mentre es pot absorbir, la gent té necessitat d'integrar-se. Quan ve més gent de la que es pot absorbir, tenen tendència a fer guettos i la integració cada cop es dificulta més.” (TAEM07)

Alguns empresaris, tot i que reconeixen que els ha anat bé tenir la mà d'obra dels immigrants disponible, es mostren preocupats pel futur, ja que no veuen on trobarà feina tanta gent, si en algun moment, es produeix una crisi econòmica.

“Ho veig malament. Tots els pisos que es fan donen molta feina, però per fer-los han fet venir un milió d'immigrants. I què en farem, d'aquests, quan els pisos estiguin fets?” (TAEM07)

N'hi ha que opinen que la solució ha de ser la mateixa que es va prendre a Alemanya amb els espanyols que van anar-hi a treballar durant els anys seixanta, és a dir, la de signar contractes temporals que, un cop finalitzats, obliguin als immigrants a tornar al seu país.

“Què va passar a Alemanya? Que els anaven fent tornar a mesura que s'acabaven els contractes” (TAEM07)

Els empresaris destaquen el bon resultat que s'ha obtingut de la contractació temporal de romanesos al país d'origen per a treballar a les granges o a les serreries de les comarques de muntanya. Aquest tipus de contractació es considera òptima, ja que es poden contractar les persones necessàries, assegurant-se que són aptes per a la feina que han de realitzar, oferir-los feina en unes condicions molt més controlades assegurar-se que marxen quan s'ha acabat el contracte i no incrementen el nombre d'immigrants irregulars de l'Estat. A més, l'empresari pot decidir si opten a contractes posteriors.

En una mateixa línia, en el cas de treballadors africans que treballen amb contractes temporals fets als països d'origen, es considera que la relació que s'estableix és molt més controlada ja que si hi ha qualsevol problema, els empresaris decideixen que no els tornaran a contractar.

“I els que porten d'allà baix i després tornen a marxar, cap problema. Estan controlats. (...) Cap problema, perquè, com que si tenen un problema, no tornen, i ells ho saben, doncs cap problema (...) Això va començar a l'agricultura, i ara tots els sectors ho han fet, l'hostaleria... Va ser una idea per tenir-los controlats. I, després, ells també estan contents” (TREAGH07)

“Lo empresari primer paga el viatge, però després li vas descomptant del sou i ell paga una part” (TREAGH07)

Algun empresari destaca les dificultats que hi ha per contractar legalment algú que està treballant de manera irregular al nostre país, ja que el procediment dura més d'un any i requereix que el treballador torni al seu país d'origen per finalitzar els tràmits i poder ser contractat. Els impediments per obtenir contractes temporals contrasta amb la facilitat per entrar com a turista i treballar irregularment.

“Se'm presenta a buscar feina a casa. Estava treballant il·legalment a la construcció. Li vam dir: val, et farem els papers, però per fer els papers has d'estar al teu país”. Bueno, se'n va anar al seu país quan a casa seva el van avisar que la policia i l'ambaixada necessitaven que fos allà per fer els informes. Però, mentrestant, va estar aquí, treballant il·legalment. Va estar 1 any i 9 mesos, des que jo vaig començar els papers fins que els va tenir. Per què l'administració no fa més coses perquè això no passi? (...) Va entrar com a turista i després va treballar il·legal. Tan difícil és fer-li un contracte temporal, mentre fan els informes que hagin de fer? I quan ja els tenen, es queda amb els papers o que se l'emportin. El que no pot ser és que hi hagi gent il·legal treballant aquí.” (TAEM07)

Es fan nombrosos comentaris sobre el treball irregular, el qual, a jutjar per les opinions dels comerciants i empresaris, sembla que podria tenir força importància. Tot i això, opinen que es tracta de pràctiques del passat, ja que, actualment, en teoria, resulta impossible.

“El sistema és pervers i ho permet, permet l'economia submergida. Tu pots comprar un producte i comprar-lo a una fàbrica on els treballadors dormen al costat de la màquina i treballen a canvi de menjar i dormir.” (TAEM07)

“Jo penso que l'empresari vol tenir les coses bé. El que passa és que, ara, els que tenen papers no volen treballar. D'aquí del país, dona un tomb per les

fàbriques a veure si trobes un crio de 16 o 17 anys treballant. Per què? És que no volen treballar. A part que no volen treballar, és caríssim.” (TAEM07)

“Contractar un il·legal és el 75% més barato que contractar legal. Així de clar. I quan tu veus un romanès o un búlgar treballant a la construcció, aquell tio està il·legal.” (TAEM07)

“El que passa és que la construcció és un món molt raro (...) Vas a una obra i el primer dia tot són papers i prevenció de riscos laborals. I al dia següent canvies la gent, i ningú se’n recorda de res.” (TAEM07)

“El sistema és tan pervers que permet el subcontracte, del subcontracte, del subcontracte. Perquè, en aquest país, si tens lo paper amb lo sello bé, ja està, no passa res.” (TAEM07)

També, es fa referència a la presència de treballadors irregulars en tots els sectors de l’economia, especialment en el sector de la construcció. Expliquen que tots els controls que es fan a les obres es fan els primers dies i que, després, les petites empreses subcontractades poden tenir els seus treballadors, sense haver de patir per controls. Alguns empresaris de la construcció opinen, en canvi, que això no és així, i que només hi ha treballadors irregulars a les petites empreses locals que es dediquen, fonamentalment, a fer obres petites i reformes.

“A una empresa gran i estable és més fàcil de controlar. Ara mateix estem treballant per vàries obres públiques. I, allí, tenen un responsable de seguretat que diàriament li has de donar tota la documentació abans de treballar. Ara, encara que vulgui un il·legal, no sabia on fica’l. Ho pot fer un paleta d’un poble petit que es dedica a fer xapusses per les cases.” (TAEM07)

També es parla de treballadors irregulars en el sector de l’agricultura i la ramaderia, que viuen allotjats on treballen i reben salaris molt baixos, perquè es considera que tenen habitatge i hort i que això constitueix una part del sou. A l’hostaleria i la restauració, es descriu la facilitat amb que es pot fer sortir per la porta del darrere els treballadors o fer-los passar per clients si arriba una inspecció. El servei domèstic també compta amb un volum important de treballadors irregulars, ja que molts particulars tenen contractada alguna treballadora per hores i donen per descomptat que és una treballadora autònoma, quan freqüentment no és així.

D’altra banda, se cita i es valora molt positivament la iniciativa dels romanesos i la seva capacitat d’establir-se i crear els seus propis negocis en molts pocs anys. De fet, se torna a considerar com a més propers, més semblants als catalans quant a iniciativa empresarial. Com ja hem comentat abans,

molts dels immigrants romanesos que van arribar a les zones de muntanya s'han establert amb les seves famílies i han creat els seus propis negocis, especialment en l'hostaleria. Així, en poc temps, han portat les seves famílies, han comprat un habitatge i segueixen un estil de vida molt semblant al de la població autòctona que qualifiquen de “treballadora”. Els seus objectius són molt similars i, potser, la diferència més gran rau en un nivell de consum lleugerament més baix.

4.2. Els immigrants

Els treballadors més assentats, que tenen feina estable i han pogut fer venir les seves famílies, porten un nivell de vida que els permet atendre les necessitats més bàsiques, però no poden enviar diners al seu país ni invertir-ne en altres projectes.

“Cuando vas a trabajar te dicen te voy a pagar 1200. Pero ya no te llega, porque tienes que pagar el alquiler y son 300 o 400. El pensamiento que tienen la mayoría de gente y los empresarios es que el emigrante manda dinero para el país. Qué voy a mandar! Gano 1200 o 1300 euros, tengo una mujer y dos hijos, pago la comida 300, y 300 de alquiler; la luz y el agua. Qué te va a quedar? Si te pones enfermo o algo.” (BALMUMA07)

La majoria d'immigrants ha aconseguit feina en empreses petites, gràcies a les referències de coneguts que els empresaris consideren de confiança. Per aquesta raó, hi ha una certa tendència que, a cada empresa, hi hagi majoria de treballadors del mateix origen, fins i tot, d'una mateixa zona del país o població. Un dels intervinents fa la reflexió que seria molt positiu que hi hagués més oficines de contractació que seguissin uns paràmetres més objectius (especialment les empreses de treball temporal els determinen a certes ocupacions segons l'origen).

“La mayoría de inmigrantes están trabajando a través de conocidos. Mucha gente no tiene mucha confianza, pero si yo estoy trabajando y dicen: este chico es bueno, si doy una buena referencia lo cogen, pero si no, no lo cogen. Si viene un español le hacen una prueba, pero si viene un marroquí sin referencias no lo cogen.” (BALMUMA07)

“Aquí en [municipi de la comarca] no hay empresas, sólo empresas familiares. Una familia que tú conoces al jefe y hablas con él. Y hay una buena relación. Por ejemplo, una vez que mi hijo estaba mal ellos lo bajaron a Lérida. Y en [municipi de la comarca X] lo que hace falta es una oficina de contratación. Por ejemplo, en mi empresa, si viene alguien de mi familia y necesitan alguien

lo contratarán. Y si en una empresa el empleado más antiguo es marroquí, ya sabes que habrá muchos marroquíes. La empresa donde yo trabajo somos casi todos africanos. Y puedes decir “este jefe coge sólo los negros”. Cada uno llama a sus paisanos primero, y así está dividido.” (BALMUSE07)

Alguns treballadors marroquins consideren que, pel fet de ser immigrants, es dona per descomptat que els toca fer les pitjors feines i que moltes empreses només els ofereixen això. Creuen que veure un immigrant en un lloc de treball una mica millor desvetlla reticències entre els autòctons.

“La gente no se queja, todo el mundo está trabajando. Pero si eres un poco espabilado y te ven con un toro [referint-se a la maquinària] o en la oficina ya dicen: hostia! Piensan que eres inmigrante y el peor trabajo te toca a ti. No en todas las empresas.” (BALMUMA07)

D'altres marroquins són conscients, a causa del baix nivell d'estudis i de qualificació que tenen, i del fet que molts no saben llegir i ni escriure, ni en català, ni en castellà, tenen un accés restringit a determinats tipus de feina.

“Depende. Yo entré limpiando y ahora llevo la fábrica, soy el empleado más viejo que hay. Depende de las personas. Si tú cumples, seas marroquí o español, el empresario no es tonto y ya ve. La mayoría de la gente de Marruecos que ha emigrado tiene un nivel de estudios muy bajo. Muchas empresas también se quejan por el nivel de comunicación de las personas. Hay trabajos que te dicen: si no sabes leer y escribir no te puedo coger, porque necesito que me informes ha fallado esto... Cuando termino el trabajo, por la tarde, tengo que apuntarlo todo.” (BALMUMA07)

També es considera que s'ha de trencar amb el tòpic que els immigrants vénen només a treballar i endur-se els diners al seu país. Consideren que és possible la integració socioeconòmica i la participació social i política al país d'acollida, i els sembla lògic i desitjable que els immigrants puguin participar també en l'activitat empresarial i en la política.

“Y la gente está confundida que un inmigrante está aquí para trabajar. Pero puede funcionar como empresario, como muchas cosas. Como en Francia ahora, que hay muchos políticos que son raza de inmigrantes. No siempre que vienen inmigrantes vienen para trabajar y llevarse dinero. Hay muchísima gente que está confundida. Yo estoy seguro que a una persona si le das mucho dinero y le dices “vete a tu país” y te dice que no. Yo gano 1200 euros y tengo casa, coche, seguro... También pago impuestos como un español. Y cuando te conocen bien dicen: es de confianza. ¿Por qué? Porque te han conocido bien.” (BALMUMA07)

Es detecta, entre una part dels treballadors que, de vegades, els empresaris, per interessos econòmics, no els tenen prou consideració com a persones i els veuen com mà d'obra barata. No tenen en compte que, darrere de cada treballador immigrant, hi ha un projecte personal i unes necessitats, així com també la voluntat d'integrar-se a la societat receptora. Una voluntat que supera, àmpliament, el marc on sembla que alguns sectors de la nostra societat els volen constreïner.

“Luego, otro problema es que falta consideración de la persona. Porque si tengo un accidente laboral, el jefe no lo considera, porque le tocará pagar. El fondo de mi problema, de la inmigración, es la falta de consideración. El ejemplo es un accidente laboral. Tienes baja de una semana y el jefe no considera lo que estás pasando en tu salud. Te llama al día siguiente: ¿puedes venir a trabajar? Es una falta de respeto. La gente busca integrarse en la sociedad. Aprender la lengua y integrarse socialmente. Sin la lengua no puede comprender ni hacer nada. Antes la gente llegaba: porque quiero una mujer blanca. Llego, me caso y punto. O “porque había guerra en mi país”. Ahora no. Cada uno que está aquí tiene un proyecto. La inmigración de hoy tiene otra cara.” (BALMUMA07)

Entre els marroquins membres d'una associació, hi ha la convicció que la manca de consideració està relacionada amb la religió musulmana⁶. Creuen que hi ha empresaris que no compleixen els acords establerts entre la comunitat musulmana i el govern espanyol que regulen els drets dels treballadors musulmans per poder assistir als oficis religiosos els divendres o obtenir el temps necessari per trencar el dejuni durant el mes del Ramadà. Afirmen que han rebut queixes de treballadors musulmans d'algunes empreses en aquest sentit.

“Sí. Hay un acuerdo entre la comunidad musulmana en España y hay unos acuerdos con el gobierno español que permiten al inmigrante musulmán ejercerlos (el viernes...), y últimamente han llegado unas quejas sobre el Ramadán. Nosotros tenemos un mes de ayuno, que no comemos. Que hay empresarios de la comarca, que la primera pregunta que hacen es “haces ramadán o no?”. Y si lo hacen, no da trabajo. Las personas, el mes de Ramadán, necesitan media hora para romper el ayuno. Y estas cosas tienen

⁶ Per alguns senegalesos, la manca de consideració que perceben és una qüestió social i l'atribueixen a la religió. En el seu context, l'islam és un fet espiritual i moral on es troba força i ajut per afrontar els problemes. *“No. Para mí no. Yo soy musulmán practicante, pero considero las cosas socialmente. A mi me interesa la persona moral. Nadie me ha tratado mal porque soy musulmán. A veces, hay difamaciones o blasfemia. Yo sé que soy una criatura de Dios y lo que diga otro no me importa.” (BALMUSE07)*

mala consideración. Qué tiene que ver la religión con el trabajo. Hasta ahora han llegado quejas de dos empresarios. Y encima es un empresario que es de un partido político. Tendría que tener un poco de tacto.” (BALMUMA07)

Alguns treballadors marroquins entenen el desinterès d'altres treballadors i d'empresaris envers la seva religió com una mostra d'ignorància. Consideren que és una actitud que es pot millorar insistint i donant-los-la a conèixer.

“Es que hay mucha gente que no conoce otras culturas. Por ejemplo, entras en una empresa y no hay ni un inmigrante, no saben nada. Pero cuando te conocen y te cogen confianza y llega otro, ya sabe que Mohamed ha pasado por aquí... Tú tienes que demostrar a los demás. Mucha gente no sabe lo que es el Ramadán. Pero si lo explicas mucha gente lo acepta. La gente sabe que eres musulmán, que no come cerdo ni bebe alcohol. Pero en el fondo qué es, no. No sabe la cultura. Yo respeto toda la cultura. Yo respeto que un señor se va a una iglesia y mira una piedra. Sus padres le han enseñado así, mis padres me han enseñado así. (...) Pero al principio dicen: esto no.” (BALMUMA07)

Els treballadors immigrants opinen que molts empresaris treuen profit de la seva situació perquè treballen més barat. Ahora són malvistos pels seus companys precisament per això. Però si defensen els seus drets corren el perill de quedar-se sense feina, ja que, treballant amb contractes precaris o de forma irregular, si denuncien els abusos dels empresaris no els renoven el contracte i perden la feina. Es senten vulnerables i atrapats en aquesta situació.

“Aquí dicen que les quitamos el sitio de trabajo. (...) Le gente nos dice “trabajáis por poco dinero, trabajáis en negro”. A los empresarios les parece bien, pero a los compañeros no. Ahora estoy en paro, como era el más joven me decían haz esto y esto, y hay gente de aquí de España que le estaban pagando 1400 o 1500 por hacer menos que yo. Yo no le pedí mucho, pero defendí mis derechos (...), y me dijo: si no te conviene... (...) Mientras tenemos tarjeta de residencia, yo creo que tenemos los mismos derechos que los de aquí o el 90%, y no nos ofrecen ni el 50%. Y no nos pagan lo mismo.” (ALIMRO07)

Són conscients que el treball irregular perjudica tots els treballadors regulars, tant autòctons com immigrants, els quals poden veure's en atur, pel fet que els empresaris prefereixen contractar treballadors sense papers perquè, els resulten més econòmics i manipulables.

“No es sólo culpa de los inmigrantes. Muchísimos empresarios españoles ofrecen trabajo a personas sin papeles porque no pagan seguridad social. Y entonces sufre el español y sufre el inmigrante legal. Porque el empresario no

quiere cotizar a la Seguridad Social y yo que tengo papeles no tengo trabajo y otro que no, tiene trabajo. Hay explotación. Un inmigrante hace las cosas como uno del país y cobra menos.” (BALMUMA07)

“Trabajo en una fábrica de máquinas y me pagan menos, 700 y pico. (...) Siempre dicen que tienen mucho gasto y por esto te pagan menos que a un español. (...) Además, no podemos decir nada, porque entonces te dice: pues te vas. (...) Antes trabajaba 12 horas, pero ahora, cómo hay poco trabajo, todos los morenos que estamos allá trabajan sólo 8 horas. Porque las horas se pagan más. (...) En el sindicato te dicen trae contrato y si tienes contrato de 3 meses o 6 meses, luego tú no tienes trabajo.” (ALIMGA07)

“Aquí, normalmente, el primer contrato es por 3 meses, después por 6 meses y si te quieren más, un año. Y después de un año, indefinido. Pero si el empresario no quiere tanto tiempo, lo que hace es después del contrato de 3 meses, dice vete a la calle y después de dos semanas o un mes te vuelve a llamar y te vuelve a hacer un contrato de 3 meses. Tú puedes trabajar un año o dos años y no tienes derechos.” (ALIMGA07)

Molts treballadors citen diferents situacions i circumstàncies en què han estat enganyats per empresaris, sempre en la línia de pagar-los menys diners o de no reconèixer els seus drets laborals o socials.

“Mi jefe también me engaña así. Dijo que haremos contrato y hasta los 3 meses no me trae contrato. Cuando acabamos el contrato de 3 meses dijo que lo haría de 6 meses y cuando vino los papeles lo hace solamente de 3 meses. Y cuando se acaban los 3 meses, si hay trabajo renueva y si no hay, no.” (ALIMGA07)

“Trabajaba en una empresa y se me caducó el DNI y me dijo: no puedes trabajar más porque si me viene alguna inspección y no tienes el DNI me va a multar. Yo tenía un contrato de 6 meses, y a los 2 meses me echó a mí y a otro. Que me diga que no hay faena, no que ha caducado el DNI. Éramos 3 rumanos, 10 moros y también hay españoles. Tenía un montón de gente sin papeles trabajando para él, y yo que tengo contrato, me echa” (ALIMRO07)

Els treballadors sense papers que treballen a la recollida de la fruita, reben sous per sota del salari estipulat i menys que els altres treballadors immigrants per fer la mateixa feina. La seva condició els obliga a acceptar unes condicions de treball pitjors, sense cap garantia ni seguretat. Per als empresaris, és la manera d'aconseguir treballadors en el moment que els necessiten i sense cap compromís. És a dir, una mà d'obra sempre disponible i amb la màxima flexibilitat de “contractació”.

“Temporada de fruta, hay más gente para trabajar. Y para pagar también es diferente. El Ayuntamiento dice 5,5 o 6 euros y hay quien paga 4,5. Les tratan peor. (...) Aquí por la mañana, la gente coge su coche para ver la gente que está parando y coge 5 personas y cada uno pam pam. Y les pagan menos. Cobran al día.” (ALIMGA07)

Aquest sistema de captació de treballadors irregulars pateix el risc de ser descobert per alguna inspecció o de ser denunciat per algun treballador descontent o per algun sindicat. Alguns treballadors immigrants opinen que, si això no es produeix massa sovint, és perquè hi ha una complicitat, d'una banda, entre els inspectors i els pagesos i, de l'altra, entre els pagesos i els treballadors sense papers, els quals per la seva condició irregular, han d'avenir-se a treballar en condicions desfavorables.

“Porque con los que vienen no paga seguros ni paga nada. Vienen 4 días. La policía aquí son amigos de los jefes de campo. Y la policía el día que viene llama a su amigo, hoy voy a su casa. Entonces, los que no tienen papeles “mañana a casa” y seguimos. Lo he visto mucho. Y cuando pasa esto, volver.” (ALIMGA07)

“Por ejemplo, yo estaba en un campo y había dos personas sin papeles. Cuando llama jefe dijo: todos han de ir para casa. Y como llegó la policía cuando se iban, uno se esconde arriba de un árbol. Y cuando llega final de mes, unos cobran 700 y otros 750, y el que está sin papeles cobran menos. Pero tú sabes que estás sin papeles y tienes que aprovechar, calla y coge esto.” (ALIMGA07)

Alguns immigrants regularitzats es demanen per què els empresaris contracten persones que no tenen documentació, si ells estan disponibles per treballar.

“Yo no entiendo que si somos tanta gente de fuera por qué cogen más, ¿por qué no nos contratan a nosotros?” (ALIMRO07)

Però resulta fàcil comprendre que, des del punt de vista de la maximització dels beneficis empresarials, és més productiu contractar treballadors a un preu força per sota del que fixa el mercat, sense haver de pagar cap impost ni cotització, i sense cap mena de preocupació ni responsabilitat pels drets dels treballadors. Els treballadors il·legals, al seu torn, a causa de les seves condicions, tenen por de quedar-se sense feina i sense drets i, potser, por de les represàlies si reivindiquen una millora de la seva situació.

“Si tienes un pequeño campo prefieres ganar 200 de él, 200 de él... Hay almacenes que cogen 200 o 300, les pagan 4,20 euros. Sábado obligado de ir. Mi novia trabaja así de encargada. Y no tienen vacaciones ni nada, y

trabajan desde las 7 de la mañana hasta las 11 o las 12 de la noche. Yo pensaba demandar a éste, porque es un cabronazo. Pero la gente de dentro tienen miedo de quedarse sin nada y le tienen miedo.” (ALIMRO07)

5. La situació cultural i identitària

5.1 Els autòctons

Des de la posició dels autòctons que mostren una actitud més receptiva i oberta envers la immigració, es considera que la convivència entre immigrants i autòctons ja és real i que la integració s'anirà fent amb els anys, especialment amb els infants que van naixent aquí. Comparem la situació actual amb l'arribada d'andalusos i extremeños dels anys 60 i 70, quan es van construir barris sencers d'immigrants amb costums diferents, que no parlaven el català. Es comenta que, passats 40 anys, aquests immigrants s'han integrat i pensen que probablement passarà el mateix amb els actuals. La integració lingüística és un dels factors més valorats i es pren com a indicador. En comparació amb d'altres llocs de Catalunya, es creu que, a les terres de Ponent, resulta molt més fàcil, per als immigrants, assolir un ús normalitzat del català.

“Es parla més català a l'interior; i té més facilitat d'integració, l'immigrant, aquí i als pobles, que no pas a les ciutats.” (TAEM07)

“Els meus pares eren de Granada. Jo no estic segur que el meu ús del català hagués estat igual si haguéssim anat a un altre lloc. Vull dir, d'hàbit i d'ús social.” (TAEM07)

La forma d'integració que es proposa als immigrants és que s'adaptin a la cultura catalana, sense perdre les arrels pròpies. I, des de la cultura catalana, es consideren com acceptables socialment totes aquelles manifestacions culturals i identitàries que no entrin en conflicte amb les tradicions o les lleis vigents al nostre país. D'altra banda, es creu apropiat el fet de respectar la llibertat individual en l'àmbit privat.

“Salvant les distàncies, si jo me anés a viure a França o Anglaterra voldria que els meus fills s'adaptessin el millor possible, però sense perdre les meves arrels. Fins el punt que no entri en conflicte amb les tradicions. Només faltaria que perquè ve gent de països on és legal tenir més d'una dona ho haguéssim de permetre. Però allà on no entren en conflicte amb la nostra tradició social o amb les lleis, que faci el que vulgui. I si a casa vol parlar la seva llengua.” (TAEM07)

“Si jo tinc un treballador magrebí que li agrada fer el Ramadan, si no afecta la meva productivitat com empresa, pues endavant. Però si l'afecta, malament.” (TAEM07)

Segons altres consideracions, es tracta, fonamentalment, d'un tema econòmic.

Per aquesta raó, l'adscripció econòmica a un status mitjà-alt propicia la integració i fa tolerable la infracció manifesta de les convencions socials i de les lleis vigents. És a dir, pensen que se suporta millor una persona marroquina amb força recursos que no en té.

“Jo crec que és un tema fonamentalment econòmic.” (BATEC07)

“Jo tinc un amic que es diu Musta. La seva família és marroquina i fa molts anys que són aquí i són de classe mitja alta i van i compren roba a Zara i... El Musta és el Musta, no és un moro. El seu pare és traficant i polígam, i és sabut de tot el poble, però com que el Musta ha crescut aquí...” (BATEC07)

Segons la percepció dels autòctons, els immigrants que tenen uns mateixos objectius socioeconòmics, un aspecte físic similar i una manera de viure semblant o que s'adapta externament a les pautes socialment acceptades, incloent-hi l'ús de la llengua catalana, són acceptats més fàcilment; per contra, els que provenen d'altres cultures que es perceben com més distants hi tenen més dificultats. L'exemple més clar, en aquest sentit, és la situació dels romanesos, especialment, a les comarques de muntanya.

La diversitat cultural, si hi ha un bon nivell d'integració, es considera un senyal de cosmopolitisme. D'altra banda, les possibilitats d'integració es contemplen en relació directa amb el nombre d'immigrants. D'aquesta manera, si en són pocs, es considera que la integració social i lingüística és més fàcil que no pas quan hi ha grans comunitats provinents d'un mateix origen nacional i cultural, perquè tendeixen a tancar-se en elles mateixes i dificulten la integració dels seus membres a la nostra societat. Per això, el control dels efectius es considera imprescindible i els poders públics han d'assumir-lo per tal de garantir la convivència.

“Si t'arriba un immigrant, parla català i menja pa amb pernil. Si te n'arriben 1000, no parlen i mengen cuscús” (TACO07)

“Si no en vénen gaires... Però si vénen incontrolats... Però si els poders públics no posen medis per controlar, no sabem on...” (TAEM07)

“A Londres és molt cosmopolita. A França tenen restaurants propis i a Barcelona. Ara està passant aquí.” (TACO07)

El grup que genera més rebuig és el marroquí, que aplega pràcticament tots els estereotips negatius. Molts autòctons perceben que, a banda de ser molt diferents, no tenen cap intenció d'integrar-se a la nostra societat, ja que segueixen el seu propi model de referència. Un model que es creu que té poques similituds amb les pautes considerades “normals” en la nostra

societat. La creença que no tenen voluntat d'integració s'exemplifica i es reforça a partir de les situacions que s'estan produint a França i en d'altres països europeus en els quals, malgrat que hagin passat diverses generacions, la integració social no s'ha produït. També es manifesta el temor que aquests problemes puguin esdevenir-ne al nostre país en el futur.

“A França tenen passaport francès però no s'han integrat, i en el moment de sentir-se putejats, s'han sentit putejats com immigrants, no com a francesos i s'han passat el passaport pel forro. Allà hi ha extrarradís que són tots musulmans i quan són molts del mateix grup fan pinya.” (TACO07)

Una altra temença és el fet que amb “l'arribada massiva” de nouvinguts, si aconseguen el dret a vot, puguin també accedir a càrrecs polítics o institucionals.

“Si tens papers pots votar. Pots votar a les europees i a les municipals. Aviat tindrem un alcalde de no se sap on” (TAEM07)

El concepte de “integració”, implícit en les opinions, és la normalització respecte als paràmetres de la nostra societat, tot i que no contempla la possibilitat que aquest model pugui realitzar cap canvi per obrir-se realment a la participació social i política del immigrants.

“No sé si va ser un president d'Austràlia que va dir: Nosaltres, a la gent que ve, l'acceptem i la convidem, però que s'ajusti a totes les normatives d'aquí, que no pretenguin ni exigeixin que ens rebaixem al seu nivell. I Austràlia és un país que es va fer per la immigració. Si aquí hi ha una sèrie de lleis, vingui qui vingui les ha de complir,” (TAEM07)

Les opinions més respectuoses consideren que els immigrants, més concretament els marroquins, haurien de tenir dret a tenir els seus llocs de culte, tot i que no s'haurien de finançar amb diners públics. També consideren, de fet, que amb aquests diners no s'hauria de finançar els espais de culte de cap religió.

“A mi, si volguessin un temple per fer la seva plegària i ho fan en un lloc on no destorben a ningú i allò no és un “dipòsit de sabates brutes a la porta”, per dir-ho curt i ras, no hi tinc cap inconvenient” (TAEM07)

“Amb fons públics, tinc el meu dubte, perquè l'Estat és aconfessional. Des d'aquest punt de vista, a un musulmà o a un jueu els costa de comprendre la milionada que l'Estat paga a l'Església catòlica.” (TAEM07)

Segons aquest punt de vista el fet de respectar les diferents pràctiques religioses és un dels aspectes que s'inclouen en el respecte envers els trets culturals d'un segment de la població. Algun empresari manifesta la necessitat

de compaginar els interessos culturals d'aquests segments amb els interessos empresarials i la productius.

“Jo trobo que, dels treballadors que tinc, n’hi ha alguns que el tema de la religió se’l passen pel forro. Són creients, no beuen alcohol, ni mengen tocino, però no els afecta per a res. Em van dir que volien fer el Ramadà i em van demanar com a favor si podien treballar de forma continuada les parades d’esmorzar i dinar i, en comptes de plegar a les set, plegar a les sis. Vaig dir: -Valtres mateixos. Ara, tot i ser molt tolerant, que no em diguin de parar per resar. S’ha d’intentar compaginar.” (TAEM07)

D’altres creuen que no és correcte sentir-se obligats a ser solidaris i donar facilitats als representants religiosos de l’Islam —els imams—, els quals són considerats el nucli del problema amb el col·lectiu de persones que profesen aquesta creença.

“Jo crec que l’únic problema que hi ha són els caps, els imams. Perquè encara que els costi per factors ambientals, el pitjor són els caps religiosos. I el que em sembla políticament incorrecte és donar-los-hi facilitats, en aquest tipus de gent, tenir de ser solidaris”. (TAEM07)

“A les escoles no volen menjar porc. Fa poc va sortir que a no sé quin poble demanaven piscines separades de les dones i dels homes. Home! Pues que no es banyin!” (TAEM07)

Un tema que preocupa molts autòctons és la situació d’opressió en la qual suposadament viuen, les dones marroquines i que s’atribueix a la religió musulmana.

“Jo, amb el menjar, sóc tolerant, però en les costums que poden atacar els nostres valors sóc tolerància 0; que les nenes als 15 anys hagin de portar vel o que les treguin de col·legi...” (TAEM07)

“L’algerià que treballa a casa es va casar per poders amb una noia algeriana llicenciada en Ciències Polítiques que parla perfectament francès i anglès i s’està a casa amb la criatura. (...) Li dic que es tregui el carnet de conduir i vagi a classe de català i em diu que no, que la seva dona no treballarà. En canvi, ha comprat un pis pel seu fill el dia de demà i han decidit llogar-lo. Però la dona diu que no. I no és integrista islàmic.” (TAEM07)

Hi ha qui opina que, amb l’increment del nombre d’immigrats i en relació amb l’arribada d’imams a moltes localitats, la situació de les dones marroquines i el seu procés d’integració a la nostra societat ha experimentat una regressió.

“Quan hi havien menys magrebins, les dones anaven en grup a comprar i la

que en sabia més traduïa a les altres. Alguna començava a demanar pastilles anticonceptives. A partir que són una quantitat determinada i envien l'imam, ja està tot” (TAEM07)

I això no es veu relacionat amb la tradició cultural, sinó amb el masclisme, el retard i la incultura. Per demostrar-ho, recorden la situació de les dones a Espanya en el passat, una situació que consideren superada.

“L’atràs que tenen és el mateix atràs masclista que aquí s’ha superat. Hi ha zones que no, però sempre hi haurà zones que no.” (TAEM07)

5.2. Els immigrants

Els musulmans subsaharians consideren que a través dels mitjans de comunicació, es construeix una imatge lamentable d'Àfrica i de l'Islam. Pensen que es basteix una imatge miserable, perquè només es difonen notícies d'esdeveniments com les guerres o la fam, però no d'aquells altres que fan referència a aspectes quotidians i normalitzats de la vida als països africans subsaharians. Opinen que aquesta imatge d'Àfrica i dels africans no dona a conèixer la seva realitat ni la seva voluntat d'adaptació i integració a la nostra societat. Els musulmans d'origen subsaharià consideren que aquests prejudicis es poden superar mantenint una actitud oberta i intentant involucrar molta gent en un procés participatiu ampli.

“Hay muchos programas en la TV que siempre me quejaré aunque no tengo poder. Por qué hay siempre esta mala imagen de África, de hambre, de guerra o de... Por ejemplo, han pasado las elecciones presidenciales en mi país y no he visto, ni una noticia. De acuerdo, pasa el hambre, pasa eso, pero también podrían decir quien somos. Y la gente que llega lo primero que buscan es integrarse. Primero aprender la lengua. Porque sin eso no habrá nada. Yo soy musulmán, tengo que demostrar lo que soy, tengo que estar abierto, hay que multiplicarse, yo solo no puedo hacer nada, hay que participar muchísima gente. (...) Pasar el mensaje a mucha gente.” (BAMUSE07)

Però les coses no són fàcils, per exemple, en un municipi de la comarca de la Noguera, els musulmans tenen un local per a la seva associació des de l'any 1999 que resulta insuficient per encabir l'afluència massiva de musulmans en els darrers anys i es troben amb problemes a causa de la desconfiança i la por dels veïns autòctons.

“Tenemos una asociación musulmana desde el 99. Tenemos un local pequeño. Cuando empezamos, se han quejado los vecinos al Ayuntamiento. El alcalde

les dijo que esperaran 4 meses. Nosotros no hacemos ruido y buena amistad con los vecinos. No hubo ninguna queja. Pero ahora como vienen muchos inmigrantes musulmanes el local se ha hecho pequeño y estamos buscando un local. Hemos comprado otro local más grande en la misma calle. Hay problema a la salida. Y la gente tiene miedo.” (BALMUMA07)

I és també freqüent referir-se que la por dels autòctons envers els musulmans es relaciona amb el present o el passat immediat, especialment amb el terrorisme islàmic actual. Però tampoc es deixa de banda la idea que els cristians sempre han tingut por de l'Islam, fan referència implícita a antecedents històrics que es remunten a l'Edat Mitjana, considerats des de la seva perspectiva més o menys partidista i bel·ligerant. Això sí, finalment, algú fa referència a l'exemple de bona convivència entre ambdues cultures durant el període medieval.

”Siempre los cristianos tienen miedo del Islam.” (BALMUMA07)

“No. Antiguamente aquí había convivencia.” (BALMUMA07)

Actualment, la comunitat islàmica és conscient de la desconfiança que genera a la població autòctona i fa esforços per obrir i promoure la convivència i l'obertura de l'Islam a la població.

“Muchas veces hacemos conferencias y vienen 5 o 6 personas. En cambio, si hacemos cuscus vienen. Es un camino muy largo, pero hay que empezar. Y nos tienen que ayudar, hay personas de aquí que lo saben.” (BALMUMA07)

Alhora aquestes imatges es transmeten a les noves generacions, els musulmans opinen que, en alguns casos, els pares autòctons transmeten els seus prejudicis racials o culturals als seus fills i que això crea problemes.

“Hay algunas quejas, como por ejemplo, que alguna niña la llamen negrita. Los españoles no tienen que dar miedo a sus hijos. Son criaturas. Si empezamos a los niños a cargarlos desde ahora...” (BALMUMA07)

“Esto es problema de los padres que enseñan a los hijos mal. Porque el niño no sabe. Si dice no vayas con...”. (BALMUMA07)

Els musulmans consideren important que els seus fills aprenguin i practiquin la seva religió i que coneguin la llengua àrab. N'hi ha que pensen, alguns marroquins i representants de l'associació de la comunitat islàmica, que la religió i la llengua àrab haurien de ser matèries optatives a l'ensenyament primari. Recorden el dret reconegut per l'Estat espanyol de rebre aquest ensenyament i opinen que a Catalunya l'exercici d'aquest dret topa amb més dificultats que a la resta de l'Estat.

“También deberían ofrecer 1 o 2 horas a la semana en lengua árabe. Hay el derecho si tienes más de 10 inmigrantes en clase a pedir un maestro. A través de la comunidad islámica están preparando maestros y están enseñando el árabe y religión musulmana. Y lo consideran como una asignatura. Aquí, en Cataluña, como tienen poder en estas cosas cuesta un poco. Pero si nos ponemos de acuerdo... Lo hemos pedido, pero no llega. Enseñamos un poco a través de la mezquita. Y en la Escuela Oficial de Idiomas se enseña árabe. (...) En una clase, una parte se va a música y otra a refuerzo, pues con el árabe y la religión lo mismo.” (BALMUMA07)

En canvi, altres musulmans marroquins no hi estan d'acord. Consideren que l'Islam, a més de lliçons teòriques també, és pràctica, i els llocs on s'ha d'aprendre és a la mesquita i a casa, no pas a l'escola.

“Nosotros cuando tenemos 4 años, empezamos a ir a la mezquita y empezamos a leer el Corán. Y, en casa, si algún padre quiere enseña en casa. No es solamente estudiar, es una vida y esto no se hace en una clase.” (BALMUMA07)

Segons l'opinió dels musulmans senegalesos, procedents d'un país laic i democràtic, on la majoria de la població és musulmana, la religió no ha d'estar a l'escola, perquè el desenvolupament espiritual i religiós és un fet íntim, familiar i personal.

“Mi país, el 95% son musulmanes, pero la religión no se enseña en la escuela. Porque es un país laico y democrático. Y si quieres profundizar, es fuera de la escuela. (...) Si yo quiero que mi hijo sea así, lo educaré de tal manera, pero dependerá también de la voluntad personal (...).” (BALMUSE07)

Per als musulmans, l'Islam és, sobretot, una moral i un codi de conducta personal i social, on les persones poden trobar guia i ajut. La religió islàmica és un nexa comú entre tots els musulmans, independentment de quina sigui la seva nacionalitat, ètnia o cultura. Els errors i les males accions que es puguin cometre són errors personals i mai, en cap cas, no poden ser atribuïts a la religió.

“Y esto que hablábamos antes, si eres musulmán has de respetar el turno y esto es también lo que es el Islam. Tienes que respetar, tienes que cuidar tu ciudad, no tires la basura al suelo. Es así. El Islam enseña siempre igual. Nosotros somos malos; las personas, no el Islam.” (BALMUSE07)

“El Islam es esto, enseñar a los hijos bien. (...) Si te encuentro tirado en la calle tengo que ayudarte, no puedo dejarlo tirado. Es una obligación y ayudar a los demás si no tienen comida.” (BALMUMA07)

Alguns marroquins, representants d'associacions islàmiques, creuen que, des de les mesquites, es poden desenvolupar tot un seguit de tasques que ajudin els infants marroquins i els seus pares, que ensenyin a conviure dins la societat catalana.

“Yo enseño a los niños en la mezquita. Y la mayoría del tiempo, les enseño cómo se tiene que comportar, qué tienen que respetar, la mayoría del tiempo. Los padres esto no lo hacen en casa. Y da resultado. Mira, tú tienes que estar en casa a tal hora, aunque tu padre te mande a comprar, no tienes que ir porque eres pequeño (...). Si estás en un país tienes que adaptarte. Los niños a las 9 tienen que estar en la cama porque mañana hay cole. Estas cosas estamos machacando y llegar a la familia.” (BALMUMA07)

Per la seva banda, els treballadors romanesos se senten refusats de diferents maneres pels autòctons tot i que menys. Una de les formes de trobar recolzament es fa acudint a llocs de reunió i punts de trobada; normalment, en bars, discoteques o comerços creats per persones provinents del mateix país, ètnia o cultura. Les associacions no són citades com un recurs, en aquest sentit, exceptuant els casos de persones que les promouen.

“Al Ayuntamiento, para tener casa, para empadronar fácil. A mí, las discotecas me da igual, me puedo quedar en casa viendo la tele o ir a Lérida, que está al lado, a un bar de negros o de marroquíes.” (ALIMGA07)

6. Els principals punts de fricció

6.1. Els autòctons

La presència d'immigrats es percep com a conflictiva en alguns àmbits, com la sanitat, l'educació o els serveis socials. També es presenten problemes al voltant de l'ús dels espais públics i semipúblics i en relació a la convivència en algunes zones urbanes degradades.

En referència a la sanitat, els tipus de queixes més freqüents es relacionen amb el fet que alguns immigrants, com és el cas dels llatinoamericans, es creu que abusen del sistema sanitari o, almenys, en fan un ús molt més freqüent que els autòctons. També es considera que, en alguns casos, se'ls concedeixen avantatges, com el fet de permetre que no respectin els torns de visita o que no compleixin algunes normes que, en canvi, es fan respectar als autònoms. S'aporten nombrosos exemples d'aquestes situacions (algunes viscudes en primera persona o altres conegudes a través de referències). Les més comunes es relacionen amb el fet que el personal sanitari permet, a determinats immigrants, saltar-se l'ordre d'atenció a les consultes, accedir a determinats llocs on habitualment no es permeten acompanyants, com Urgències o entrar moltes persones dins una habitació d'hospital.

“Tu, si tens hora per demà al metge, no tens hora fins demà. I ells van allà i si s'emperren en que els visitin, els visitaran. I això ho he comprovat en primera persona. Es volen treure el problema de sobre i els deixen passar. Igual que passa amb els gitanos.” (TARCOD107)

“A mi, no em van deixar entrar a l'habitació i els moros eren deu o dotze. I dir “oh, és que ells no em fan cas.” (TARCOH207)

Un punt de convergència de totes aquestes situacions que es manifesten és la convicció que no es fan complir les normes establertes, conegudes per tothom, a determinats immigrants que mostren actituds conflictives, agressives o evasives. Aquest fet perjudica la resta d'usuaris, que se senten maltractats.

Algunes persones, tot i que mostren el seu desacord, comprenen que, a la gran pressió que ja tenien els centres sanitaris, s'hi ha afegit l'atenció als immigrants amb els problemes específics de llenguatge i actituds que això suposa. A més, a aquesta pressió s'hi suma la manca de recursos suficients per fer front a les necessitats sanitàries, disciplinàries i pedagògiques que es presenten.

En el camp de l'educació, hi ha la percepció que es dona avantatges als immigrants a l'hora d'obtenir plaça a l'escola bressol i a l'educació infantil,

mentre que els infants autòctons, de vegades, se'n queden sense o no poden obtenir-ne a l'escola que haurien preferit els pares, incloent-hi, en alguns casos, fins i tot, les escoles concertades. També hi ha qui considera que la presència de molts nens i nenes d'origen immigrant genera rebuig entre els pares, perquè pensen que els seus fills en sortiran perjudicats.

A nivell de serveis socials, s'expliquen molts casos (novament, reals o imaginats) del que es consideren greuges comparatius, que palesen moltes necessitats no cobertes, especialment en el camp de la gent gran. També es critica el laberint administratiu i burocràtic que cal travessar per obtenir diversos articles necessaris per la cura d'una persona dependent. En alguns casos, hi ha autòctons que, a partir de situacions personals viscudes, durant les quals han sentit les seves necessitats ignorades i desateses, consideren que es presta més atenció i es donen més ajudes als immigrants.

“T’has de posar un mocador, anar al CAP i dir: No tinc papers, no sé res, i t’ho tramiten de seguida i t’ho donen tot. I a mi em diuen: ho hauràs de pagar, són 1.300 euros al mes. I jo en guanyo 500 i n’haig de pagar 1300 al mes per una residència per ma mare. El caminador entra a la Seguretat Social, però les gasses segons quines sí i segons quines no. Això sempre ha estat malament. Si fos per tots iguals...! Ara, si veus que n’arriba un altre i li donen tot .” (TACO07)

“El meu sogre va estar 15 anys amb infarts cerebrals i no li van arribar a donar mai la invalidesa absoluta. La sogra va tenir que pagar-se una grua per poder-lo moure. I a ells els hi diuen: te nena, pels bolquers i la guarderia. I et poses d’una mala hòstia que dius eliminem-ho, això.” (TACO07)

A més, també apareixen queixes pel que fa al poc respecte envers les normes de civisme en els torns d’espera per ser atesos en aquests serveis durant els quals s’afirma que alguns immigrants es colen i generen conflictes. Els nostres interlocutors també esmenten, a banda d’aquestes normes bàsiques de convivència, la manca de respecte envers les normes de les comunitats de veïns en particular, en les quals els conflictes per la neteja dels espais comuns o privats i pel volum de soroll són freqüents.

“A les comunitats dels pisos hi ha mala olor dels pisos que no netegen. Els Sud-americans fan soroll i passen de tot. Posen la música a tope.” (TARCOD107)

“A més d’integració lingüística hi hauria d’haver també integració cívica.” (TARCOH107)

Els veïns es senten perjudicats i indefensos davant de pràctiques molestes i incíviques. A més d’haver de conviure amb veïns de costums i hàbits

diferents, no sempre ben adaptats a la nostra societat al seu parer, de vegades, denuncien han de patir les conseqüències dels negocis il·legals i lucratius dels qui relloguen habitacions o llits en pisos en què es viu en condicions infrahumanes. Les denúncies a la Policia o a l'Ajuntament no són ateses i els problemes continuen sent vigents i, fins i tot, augmenten.

“Aquí hi ha un senyor que ha portat tot el que hi ha aquí. Cada mes se treu cinc o sis milions de peles. (...) Té un munt de pisos molt petits i a cada pis hi té un munt de gent. S’han fet denúncies a Sanitat, s’han fet denúncies als Mossos i a la Guàrdia Urbana.(...)” (LLEJAU07)

Pel que fa a les activitats clarament i obertament delictives, també es lamenta la peculiaritat d’un sistema jurídic que les permet i deixa en llibertat delinqüents professionals i multirreincidents. Es reconeix que aquest fenomen no és exclusiu en el cas dels delinqüents immigrants, ja que també passa amb els autòctons.

“Un altre problema és la debilitat del poder públic en ventilar-se als que porten el problema (...) Tios amb 22 detencions i els deixen anar (...) Són tios que vénen aquí, no s’integren i donen pel sac. És el que a mi em molesta, perquè el que ve a treballar no em molesta.” (TARCOH107)

També, respecte a les actuacions de la Policia i l’aplicació de les lleis es perceben desigualtats, sobretot pel que fa al compliment de normes cíviques i de convivència en els espais d’ús públic, com ara carrers, places i fonts.

“Si jo m’assec al carrer amb un cartró, la guàrdia urbana em farà marxar. Pues a ells també. Si jo no em puc banyar a la font, ells tampoc. (...) Pixen al carrer. (...) Baralles al carrer cada dia. Soroll a la nit.” (LLEJAU07)

La percepció d’ocupació de l’espai públic i semipúblic en algunes zones per part dels immigrants crea incomoditat entre els veïns, ja sigui motivat o no, l’efecte que es produeix és una sensació d’inseguretat, de minoria, fins i tot, de solitud davant els aconteixements.

“L’autoritat no actua en les coses incíviques. L’autoritat i l’Administració s’ofeguen en legalismes. No treballen ni amb ells, ni amb els del país.” (TACO07)

“Jo no em sento insegur, perquè tinc la impressió que naltros som 100 i ells dos. Si fos al revés, no sé si passaria per segons quins carrers.” (TACO07)

Fora dels barris més degradats de les ciutats o de determinats punts conflictius, molts veïns consideren que la convivència resulta tranquil·la i perfectament normal.

“Sempre pot passar alguna cosa, però a nivell de poble es respira tranquil·litat i normalitat.” (TACO07)

Els conflictes més greus que creuen poder tenir són per l'incompliment dels deures cívics o legals i creuen que deixen els ciutadans autòctons indefensos davant de situacions en què la resolució està en mans de companyies asseguradores o en la pressió que pot exercir una comunitat de propietaris. La resposta atípica dels veïns que no es comporten, d'una banda, i les peculiaritats del funcionament del sistema legal, d'una altra, diuen que els fa sentir impotents i el millor i més aconsellable és renunciar per anticipat a exigir reparacions o canvis de comportament.

“Lo únic que pots fer és resar perquè no et toqui a tu. La vida és com un riu, i lo millor és anar flotant pel mig. Perquè si t'enganxen, no et salva ningú, ni comunitat de veïns, ni seguro, ni advocats, ni res de res. Davant del problema, te'n vas del mig i marxes, perquè és una guerra que tens perduda. (...) T'hi trobaràs en un accident de cotxe, que l'altre no té seguro, t'hi trobaràs en 50.000 coses. Mentre va bé, va bé, però el dia que tens un problema...! La immigració és una part del problema, però és general d'immigrants i no immigrants (...), però ells tenen unes costums una mica més diferents.” (TARCOH107)

“Jo vaig tenir un accident amb un moro sense carnet. Tenia la culpa ell. A partir d'això, ell va arreglar els papers i jo vaig tenir tots els problemes sense tenir la culpa jo. O sigui que ja ve d'uns anys enrere. Encara no ho entenc ara. T'aconsellaven que no diguessis res.” (TARCOD107)

En moltes poblacions han començat a crear-se locals i bars gestionats per immigrants que solen ser punts de trobada per als membres del mateix col·lectiu. El més visible pels presents autòctons dels grups és que alguns d'aquests locals, a les ciutats sobretot, produeixen molèsties als veïns. En d'altres casos, es fa referència a aquests espais com a guettos on es concentren els immigrants de determinades procedències. També es comenta, com ja s'ha indicat anteriorment, l'existència de conflictes entre joves autòctons i llatinoamericans. En síntesi, aquests espais de trobada on sovinteja la clientela estrangera són percebuts més per l'impacte negatiu que creuen que tenen (guetització, aïllament, fonts de molèsties) que no pas pel positiu.

“Aquí, a X [municipi concret], hi ha hagut problema de la gent jove amb els sudaques. Han anat a un bar i han fet un guetto. Hi ha unes mirades i una tensió terrible, però és amb els sudamericans. Aquí, jo no he vist mai cap problema amb un negre o un moro. Baralles sempre amb sud-americans.” (TREAG07)

6.2. Els immigrants

Els principals punts de preocupació per als treballadors immigrants són, d'una banda, aconseguir la documentació necessària per a regularitzar la seva situació, aconseguir una feina amb les millors condicions possibles, de l'altra i, finalment, accedir a un habitatge digne.

“La gente del piso te va a decir que los vecinos se van a quejar. Ellos dicen que los negros no respetan el ruido, la basura, para poner en la casa mucha gente. Si el soltero busca casa, tienen que buscar dos o tres. Nosotros somos 4 ahora, estamos con un chico y su mujer. Pero si eres soltero y buscas casa, no te la van a dar. Vivimos aquí, pero no estamos libre. Si no me gusta puedo coger las maletas y irme, pero no puedo cambiar la mentalidad de todo el pueblo.” (ALIMRO07)

Molts immigrants expressen que l'accés a l'habitatge és un problema greu per a ells. Els preus elevats, la dificultat d'accedir a habitatges socials o a pisos de lloguer, en un moment en què els propietaris i les immobiliàries prefereixen vendre, són dificultats que els treballadors estrangers comparteixen amb la resta de la població que compta amb recursos econòmics limitats.

“Un piso sin condiciones estás pagando 300 euros. No hay control. No hay casas para los inmigrantes. En la parte vieja están construyendo pisos sociales.” (BALMUMA07)

Els treballadors immigrants més assentats consideren que tenen el mateix dret que els altres ciutadans a optar a habitatges socials i que no hi ha cap raó que justifiqui l'exigència d'un temps d'empadronament a una determinada població superior al que s'exigeix a les altres persones de la mateixa localitat. Creuen que la política d'habitatge social hauria de ser més racional i atendre les necessitats de tota la població que ho necessita. Alguns immigrants consideren que l'oferta d'habitatge social hauria d'adequar-se més a les seves necessitats i possibilitats, així com també a les d'altres col·lectius als quals, presumptament, van destinats aquest tipus d'habitatges. La manca d'adequació ha estat el motiu pel qual, en algun cas, s'ha renunciat a l'adjudicació d'un habitatge.

“Faltan pisos sociales.” (BALMUSE07)

“¿Por qué tengo que estar 10 años? Espero que hagan pisos a la gente que los merece, no solamente a los inmigrantes. A mi me tocó uno y lo he dejado. Yo entendí que pagaba 60.000 euros (...) y no lo podías alquilar, si quieres venderlo tiene que ser a la empresa constructora. Si vives con tu mujer, tu hermano no puede venir a vivir. (...) ¡Estoy pagando! ¿Como pueden decir

que es para ti y tu mujer y no puede venir mi hermano o mi madre? (...) No puedes vender durante 10 años.” (BALMUMA07)

A les dificultats compartides amb la resta de la població, se n'afegeixen d'altres com la reticència a llogar pisos a africans, especialment si es tracta d'homes sols. Aquesta reticència se supera amb referències favorables i amb una elevada garantia econòmica. La dificultat per trobar habitatge i l'elevat preu dels pisos, fins i tot d'aquells que es troben en condicions més precàries, obliguen moltes famílies a compartir habitatge.

“Esto me ha pasado en varios sitios de España. Llamas a una agencia para alquilar un piso y me preguntan: ¿De dónde eres? y si digo de Marruecos me dicen: Perdona es que he quedado hoy para verlo. Me llamas mañana. No te lo alquilan si no vas con alguien de confianza. Además, te piden aval bancario o pagar 6 meses de alquiler.” (BALMUMA07)

“El pobre inmigrante se encuentra que tiene que hacer una reagrupación familiar y necesita un piso, y encuentra por 300 o 400 un piso sin condiciones. (...) Pero si hay un problema, el Ayuntamiento o quien sea ha de buscar soluciones. Hay pisos que vive mucha gente, que están dos familias, que esto nadie lo entiende.” (BALMUMA07)

La reticència de molts propietaris a llogar pisos a africans s'explica, en part, per problemàtiques que s'han patit en algun moment, com, per exemple, que no tinguin cura dels pisos o que hi vagin a viure moltes persones. Aquesta discriminació també es pot explicar per les queixes i pels problemes amb els veïns que pot generar el fet de tenir veïns d'origen africà.

“Pero, diciendo la verdad, también hay algunos compañeros que se pasan. A lo mejor hay alguno que ha estado 4 meses sin pagar... Y estas cosas en un pueblo pequeño se saben. Otros han dejado el piso mal, o alquila uno y se meten 8 o 9. Estas cosas crean distancias y problemas. La basura...” (BALMUMA07)

La dificultat d'accedir a l'habitatge ha provocat que molts africans, en algunes poblacions de la plana, es vegin obligats a viure en lloguers irregulars en els anomenats “pisos patera”. Aquesta modalitat d'habitatge produeix un grapat de problemes allà on es troben i un elevat benefici als arrendadors, els quals fan un negoci excel·lent, sense cap mena de risc i amb total impunitat. Encara que, en alguns casos, es tracti de treballadors assentats, amb recursos econòmics, que preferirien llogar un habitatge en condicions acceptables, diuen que han de renunciar-hi i viure en aquests pisos en condicions precàries.

La discriminació socioeconòmica en l'accés a l'habitatge preocupa molt més

als africans subsaharians, que no pas el fet que se'ls negui l'entrada a alguns bars i discoteques, ja que aquesta discriminació suposa un handicap important per als seus projectes de vida i expectatives de futur.

“El problema de los bares y discotecas no pasa nada. Y para alquilar una casa, aunque tengas papeles, si no tienes mujer no te lo alquilan. Hay un señor que hace más tiempo que está aquí que él, no trabaja y para aprovechar con la gente, te alquila casa donde cerdo no quiere vivir, que hay todo camas con 20 personas. Pero si tú no te quedas allí, no vas a conseguir casa nada.”
(ALIMGA07)

En algunes poblacions, alguns africans subsaharians expliquen que han trobat certes dificultats a l'hora d'empadronar-se. El requisit d'haver residit a la població durant sis mesos abans de poder-se empadronar se suma a la dificultat per trobar habitatge. Aquest requisit temporal de residència, només el denunciïen africans subsaharians, ja que, paradoxalment, els romanesos ni tan sols no sabien que existia. De fet, ells diuen que no han topat amb cap dificultat per empadronar-se quan els ha semblat. A manca de més informacions al respecte, més enllà de les seves paraules, no es pot afirmar que es tracti d'una pràctica real aquesta diferenciació però sí que alerta de la necessitat de tenir cura de que situacions com aquestes no es puguin donar.

7. Les respostes de les institucions públiques

7.1. Els autòctons

Hi ha la percepció que no hi ha una política clara sobre la immigració per part del Govern, ni tampoc per part de l'oposició, i que van actuant puntualment, els uns, segons les necessitats i oportunitats que van sortint, i els altres, intentant aprofitar les actuacions del Govern en funció del seus interessos.

“Els polítics diuen el que el públic vol sentir. I, en quan el govern la caga, surt l'oposició dient el contrari, encara que pensi el mateix, perquè quan arriben les eleccions, llavors manen ells. No es fa una política concreta, sinó que un partit fa gastar a l'altre, encara que interiorment pensi el mateix.” (TARCO07)

Es recullen nombrosos comentaris sobre la hipocresia dels discursos polítics sobre la immigració, en diversos sentits. D'una banda, es fa incidència en la propaganda dels suposats beneficis de la immigració per tal de fer-la acceptable a l'opinió pública i als ciutadans que no en reben beneficis directes. Alguns d'aquests comentaris podrien donar a entendre que, amb aquestes actuacions, els polítics defensen els interessos dels sectors que es beneficien directament de la immigració i no els dels qui en surten perjudicats.

“Es planteja de cara al públic que hem d'estar agraïts, perquè, com que són més criadors que nosaltres, serà un benefici per la cotització a la seguretat social. I, d'això, em sembla que se'n diu fal·làcia. Augmenta la natalitat, però també fan cinc vegades més de gasto i quan siguin grans també necessitaran cinc vegades més pensions. Els polítics ho plantegen com que resol el futur i no és veritat. Ve un home que treballa amb la dona i cinc crios que també cobraran pensions. Si parles ara val, però si parles amb visió de futur, no és veritat.” (TACO07)

Hi ha unanimitat, en tots els segments de població que han participat en els grups de discussió, respecte a la convicció que cal prendre mesures per regular la immigració. Tot i que el contingut i la realització d'aquesta regulació presenta una gran varietat de formes, es concreta poc. Els interessos tan diferents i diversos en joc, la gran cura que hi ha per no fer afirmacions políticament incorrectes, són alguns dels elements que expliquen la relativa circumspècció. Alguns empresaris tenen molt presents situacions en què parlar obertament i amb sinceritat sobre aquest tema ha tingut conseqüències negatives per a les persones que ho han fet.

“La Ferrusola va proposar el control de la immigració i se li van tirar tots a sobre. Probablement era l’opinió pública, però és com si el món polític i el món real... Algun escrit més popular et pot fer sentir culpable (...).” (TAEM07)

“És necessari posar mesures i un control. I aquí, potser, sí que seria racista segons el tipus. Tot això que estem parlant que si els marroquins i, en general, tots els islamistes ens agraden menys i ens agrada més la gent de l’Est, doncs posem facilitats a la gent de l’Est i complicacions als islamistes. I si ens diuen que no som solidaris... No. És que no vull ser solidari, perquè això ens perjudicarà.” (TAEM07)

“Els partits haurien de prendre decisions. No són prou valents. El polític té el problema que els clients són els vots.” (TAEM07)

“Los polítics no prenen mesures per controlar això en termes de nombre i de qualitat, també perquè fa dies que busco algú i no m’agraden els que vénen.” (TAEM07)

“Els polítics tenen de fer la seva feina i nosaltres nos dedicarem a treballar i fer país.” (TAEM07)

Per als empresaris, els trets fonamentals de què hauria de comptar una política d’immigració serien, en primer lloc, un control rigorós del nombre d’immigrats i de la seva qualificació i, en segon lloc, la integració dels qui viuen al nostre país.

Una de les mesures que se suggereixen és que Europa contribueixi en el desenvolupament dels països d’origen dels immigrants per tal de posar fi a les migracions massives des d’aquests països cap als països europeus, en general, i a l’Estat espanyol i a Catalunya, en especial.

“A EEUU hi ha llibertat individual de tot, però la immigració la controlen.” (TAEM07)

“Potser valdria la pena que Europa s’ocupés que aquests països estessen una mica més bé i s’acabaria el problema.” (TAEM07)

Altres perspectives prioritzen el control de les entrades a l’Estat i les facilitats d’integració i promoció professional dels immigrants que ja viuen aquí. Algunes mesures que es consideren fonamentals són la integració lingüística i la realització de cursos de formació per als treballadors immigrants que, com en el cas de les dones sud-americanes que tenen cura d’ancians, es consideren necessàries i estan ben valorades. Es considera que l’Administració hauria de fer més actuacions en aquest sentit.

“És difícil solucionar el problema d’altres i sempre hi haurà països amb problemes i millor fer el que depèn de nosaltres: limitar la quantitat, limitar la qualitat i facilitar la integració.” (TAEM07)

“Han fet cursets per a treballadors immigrants. Se n’haurien de fer més. Les dones llatinoamericanes que treballen amb gent gran fan una bona feina.” (TREAGH07)

“No es poden integrar si no parlen el català. S’hauria d’exigir. Conèixer el català fóra lo mínim. A naltros nos van colonitzar.” (TREAGH07)

Una de les mesures proposades per a facilitar el control de l’aflluència d’immigrants és la contractació de treballadors en els països d’origen i, d’altra banda, és el control del treball irregular dels treballadors sense papers i els empresaris que els contracten. Efectivament, consideren que si els immigrants es concentren en determinats pobles és perquè saben que hi ha pagesos que contracten treballadors en aquestes condicions, com també passa amb immigrants romanesos en el sector de la construcció. Una altra mesura seria la simplificació dels tràmits a les empreses i la possibilitat de fer contractes temporals a través de les oficines d’ocupació de l’Administració.

“I, aquí, controlar els que treballen sense papers, perquè molts problemes amb els d’Àfrica del Nord s’han acabat al contractar a la gent en origen.” (TAEM07)

“Tots els problemes que tenien en una localitat, és que hi havia marroquins i subsaharians sense papers que estaven allà acampats... Si estan allà, és perquè saben que hi ha algun pagès que els agafa sense papers, perquè guanya més diners que si els agafa legals i la feina és igual. Si no, no n’hi hauria.” (TAEM07)

“El problema és que hi ha tal quantitat de lleis que ningú les pot complir. Hauriem de fer un gran pacte per fer-ho tot més simple. Les empreses estan al·legals perquè les lleis no es poden complir.” (TAEM07)

“Això es tindria que regular. Que modifiquin la llei estatal, que no posin el sello. Ara és fàcil contractar en origen. L’INEM els busca i si no n’hi ha en un àmbit de 50 quilòmetres et fa anar aquests. I si no funciona...” (TAEM07)

A més d’aquest conjunt de mesures reguladores del nombre d’immigrants i altres que facilitin la integració, es considera que l’Administració també hauria d’assegurar que els immigrants compleixin les mateixes obligacions i rebin els mateixos serveis que els autòctons. Els suposats avantatges dels nousvinguts en l’educació, la sanitat, els serveis socials, el pagament d’impostos o

l'establiment de negocis preocupen i es consideren injustos. De fet, són els punts de fricció més citats pels autòctons. També es reclama una actuació més decidida de l'Administració en tots els aspectes que estan relacionats amb la seguretat i que garanteixen que la convivència veïnal es pugui mantenir dins d'uns paràmetres acceptables, sense que els veïns de zones degradades se sentin indefensos i abandonats.

“L'Ajuntament s'està trobant que es van a donar d'alta d'un pis i n'hi ha 40 (...). Les denúncies no en fan cas. Lo inspector, lo regidor, no fan res (...). L'AAVV apreta i ho saben a tot arreu, però com que l'Administració no acompanya.” (LLEJAU07)

“A l'Ajuntament hi ha interessos creats... (...) Hem tingut tots els partits i cap ha fet res. Els polítics, vas allà a parlar i et diuen: No et preocupis, que ja ho arreglarem (...). Si ho mires fredament ens en anem al carajo. (...) Aquí es queda el que no té papers, el que no té treball o el que està malalt.” (LLEJAUD07)

Segons l'opinió dels tècnics que treballen en diferents àmbits relacionats amb la immigració, les polítiques locals no sempre parteixen d'una estratègia d'actuació per resoldre situacions, necessitats i problemes existents, sinó que sovint procedeixen d'un cert oportunisme per capturar subvencions. La manca de planificació, organització, estratègia i coordinació dificulta el rendiment de la feina que els tècnics realitzen. D'altra banda, aquesta tasca topa ràpidament amb els límits que marquen les mesures o manca de mesures, que a nivell estructural, afecten tots els àmbits de la política sobre immigració a l'Estat espanyol.

“El Consell Comarcal de (X), no s'ha partit de la sensibilitat sinó de: Subvenció! Anem a per ella! D'una altra manera, no s'hagués començat. Sense debat intern, sense que ningú es plantegés les necessitats de la immigració, s'ha començat a buscar un tècnic i a fer projectes. No hem fet el treball previ intern i això es nota, però hem començat lo transversal a fer temes d'immigració.” (BATEC07)

“Al Departament d'Acció Social, diners n'hi ha. Però falten coses estructurals. Un cop has fet la feina de coneixement de l'entorn o de buscar referents i tot això... La Llei d'Estrangeria deixa fora un munt de gent. I el treball social és el que és (...). Costa coordinar-se i canviar les coses estructurals. Si tens gent sense papers, tens gent sense papers. I si tens 500 dones magribines...” (BATEC07)

En general, s'afirma que la Llei d'Estrangeria deixa fora de la legalitat els

immigrats sense papers, però, des de l'Administració se'n tolera la permanència al territori espanyol, sense fer-se'n càrrec oficialment. Així, es permet que hi hagi una àmplia bossa de treballadors a baix preu i sense drets laborals. L'existència d'aquest règim laboral manté els salaris baixos en alguns sectors, deixa sense feina altres treballadors autòctons o immigrants regulars i estableix unes condicions de competència deslleial amb els empresaris que opten per mantenir-se dins de la legalitat vigent.

7.2. Els immigrants

Els immigrants perceben la manca d'un criteri homogeni quant a requisits i tràmits, tant a nivell estatal com a nivell de les diferents administracions locals a les terres de Ponent. Les actuacions dels diferents ajuntaments respecte als requisits d'empadronament no són percebudes homogènies i, en algun cas, com ja hem analitzat abans, tampoc dins del mateix municipi pels diferents col·lectius d'immigrants. Així, en una petita població de la plana, els africans subsaharians diuen que han de residir 6 mesos al municipi abans de poder-se empadronar, mentre que els romanesos són empadronats al moment, sense aquest requisit. Les exigències que creuen irregulars estimulen respostes del mateix caire. Així, per aconseguir els 6 mesos de residència i poder-se empadronar, alguns africans subsaharians es veuen obligats a comprar el dret de residència a altres persones que ja hi viuen.

“Si uno tiene empadronamiento y contrato... Más facilidades para empadronarse. Que no sea tan complicado. Yo tengo papeles, pero hay muchos amigos que no tienen, y para hacer los papeles se necesita el empadronamiento. Aquí en X no necesitas 6 meses ni nada, sólo en Y. Hay que pagar dinero a alguien que tiene piso para empadronamiento.” (ALIMGA07)

“Yo llegué y el mismo día me han tomado nota y al otro día me empadronaron.” (ALIMRO07)

És molt difícil renovar els papers i els requisits exigits són variables d'un any per l'altre i canvien també, segons els diferents orígens (fruit d'acords bilaterals entre estats, sobretot). Algunes poblacions es diu que hi afegeixen les seves pròpies normes, que no s'apliquen igual en tots els casos, per tant, segons l'experiència viscuda, alguns africans subsaharians perceben que aquestes dificultats i requisits són més durs a les comarques de Ponent que a altres indrets de l'Estat espanyol.

“Si no trabajas 6 meses del año pasado no puedes renovar papeles. El año pasado si te decían: Si trabajas en el campo el contrato ha de ser de 6 meses.”

Si el empresario te hace contrato de 3 meses te dicen que no puedes trabajar en otro sitio, sólo en el campo. Luego si marchas a otro sitio te dicen este papel es para Cataluña, tú no puedes hacerlo aquí. Y para renovar los papeles te piden 6 meses y sólo aquí en Lérida. Me parece que es culpa de la Policía. En España todos tienen su ley. Y aquí es diferente. En Lérida si tienes un contrato te hacen el empadronamiento. Aquí, si no llevas 6 meses no te lo hacen. Lérida es más difícil que Madrid, Valencia, Almería...” (ALIMGA07)

Les dificultats i el tracte arbitrari que perceben de l'Administració no són suficients per dissuadir els immigrants sense papers que vénen a Lleida perquè hi troben feina, ja que sembla que, el fet que estiguin indefensos els fa atractius per a les necessitats d'alguns empresaris, que els ofereixen un lloc de treball en condicions més favorables als seus interessos econòmics. Aquesta actitud d'alguns empresaris fa que la situació irregular dels immigrants continuï.

Alguns immigrants sospiten que hi ha corrupció per part de l'Administració i la Policia. Per exemple, comenten que alguns empresaris agrícoles semblen estar al corrent de quan passarà algun inspector i, per aquesta raó, poden prendre, amb temps, les mesures necessàries per tal que, en el moment de la inspecció, no hi hagi cap irregularitat.

“Yo no entiendo qué clase de inspectores hay. Vienen, media hora apuntando los números de las máquinas y dando vueltas por aquí y se van. Se dice que en mi país hay corrupción, pero me parece que aquí hay más (...).” (ALIMRO07)

“(...) La Policía aquí son amigos de los jefes de campo. Y la policía el día que viene llama a su amigo, hoy voy a su casa. Entonces los que no tienen papeles “mañana a casa” y seguimos. Lo he visto mucho. Y cuando pasa esto: Volver.” (ALIMGA07)

“Mi novia dice que al trabajo viene cada semana un inspector. Ninguna multa, todo está bien. Y viene a las 10 de la noche. Por qué no dice: esto es prohibido. Son 8 horas de trabajo. Hay muchas empresas que se trabaja 10. Y si te vas a las 8 horas y dices ya he hecho mi jornada de 8 horas, al otro día ya no vienes, porque coge a otro. (...) Si yo estoy trabajando y no quiero trabajar más horas, me echa a la calle. Nos están explotando.” (ALIMRO07)

Un aspecte que comenten s'hauria de millorar és la manca d'informació sobre els drets laborals i, sobretot, com poder defensar-los. Consideren que els sindicats coneixen aquestes situacions i les institucions i les entitats també, però no actuen perquè, segons l'opinió d'alguns treballadors immigrants, hi ha connivència entre totes les institucions. La incertesa fa sospitar de tot i de tots. Aquestes raons fan que considerin que Catalunya és el lloc on reben pitjor

atenció de tot l'estat espanyol.

“Pero la gente no está informada.” (ALIMRO07)

“En otro lado sí. Como en Andalucía, si un empresario no te paga hay gestoría y tu puedes denunciar. En Cataluña nadie puede denunciar. No ayudan. En otros lados sí. Pero aquí todo está comunicado entre el Gobierno y los empresarios y tú no puedes hacer nada. En Andalucía había gente que ayudaba para papeles o si estabas sin trabajo...” (ALIMGA07)

“No se puede hacer nada y además que no tratan igual a todos los extranjeros.” (ALIMRO07)

Finalment, un altre problema mencionat és que, a causa de l'important increment del nombre d'immigrats i de la política educativa de les Comissions de Matriculació, en algunes ciutats, s'adscriuen nens musulmans a escoles concertades catòliques, a les quals no volen anar. Prefereixen l'escola pública perquè és laica i, per tant, menys permeable a la religió catòlica. El fet que els pares musulmans hagin de portar els fills a una escola religiosa catòlica en contra de la seva voluntat, en ocasions és viscut malament, de fet pot crear tants problemes com el fet que pares autòctons i catòlics, que han escollit aquesta mateixa escola i han desenvolupat estratègies per obtenir-hi plaça, no puguin portar-los-hi.

“Hay algunas quejas en X [municipi concret], porque como ha venido mucha gente, algunos tienen que llevar a su hijo a una escuela de religión. Y dicen: ¿Por qué tengo que llevar a mi hijo allí?” (BALMUMA07)

7.3. La percepció dels polítics

7.3.1. La resposta davant la immigració

Els polítics que han participat en els grups de discussió consideren que l'arribada, que han considerat “massiva”, d'immigrats en els darrers anys és un problema que s'ha de resoldre. Tot i que la immigració respon a una necessitat de mà d'obra, aquesta gran aflluència ha desbordat totes les previsions de serveis.

“Hi ha por al desconegut. Mucha gent diu: Què pensem fer? Quan pensem fer-los marxar? Això, molt. I jo els hi dic: Sabeu que hauríem de tancar els restaurants, els escorxadors i ningú recolliria la fruita?” (POLLL207)

“Però necessitem gent que vinguin. (...) Fan els treballs menys qualificats.” (POLLL207)

Alguns polítics valoren l'alta qualificació dels immigrants provenint dels països de l'est d'Europa. Consideren que aquests immigrants s'ocupen de feines més qualificades ja que aquí no hi ha prou professionals que puguin desenvolupar-les. També creuen que l'educació al nostre país ha estat deficient a nivell professional i poc valorada socialment, pel que fa a la formació de mà d'obra qualificada.

“Els de l'est són professionals. S'ha de reconèixer que, aquí, hem fallat en educació.” (POLLL07)

“Els medis de comunicació ofereixen imatges d'impacte. Falta control de les arribades massives.” (POLLL07)

“Han vingut molts en cinc anys i han desbordat totes les previsions de serveis.” (POLLL07)

Per controlar el flux d'immigrants i corregir les tendències actuals i els problemes econòmics i socials que comporten, els polítics també proposen, de la mateixa manera que els empresaris, polítiques compensatòries dels desequilibris que implicarien una intervenció en l'economia dels països d'origen dels immigrants.

“Tots som culpables dels desequilibris. Hem de contribuir amb polítiques al seu país o aquí.” (POLLL207)

“Jo crec que hem de dar-los-hi la canya i que pesquin al seu país.” (POLLL07)

D'altra banda, no es fa cap menció sobre la necessitat o conveniència de prendre mesures en relació amb l'economia del nostre país, com podrien ser la regulació dels salaris mínims, tot aproximant-los al nivell de vida o bé el major control del treball en l'economia submergida.

Tot i que no es citen mesures concretes per regular els fluxos migratoris, ni de regulació, ni de control del mercat de treball, els polítics que van participar en el grup de discussió assenyalen que l'arribada d'immigrants significa un gran repte per a la societat i fa necessària la implementació de polítiques socials per tal d'afrontar-lo i assolir els objectius plantejats. Uns objectius que, d'altra banda, no s'especifiquen. Entre els elements claus d'aquestes polítiques es comenten els següents:

- La necessitat d'incrementar el percentatge del PIB que es dedica a polítiques socials amb l'objectiu d'arribar a la mitjana europea, situada al 6,6%, per tal de poder oferir serveis equiparables als que s'ofereixen a la resta d'Europa.

“Encara que hi hagi gent que ho passi una mica malament o molt malament, hi ha convenis que porten a un cert estat de benestar. Ara tenim una certa pau social a Lleida, per les polítiques socials. Però si han de competir pel 4,8% del PIB que es dedica a polítiques socials entre més gent, podem entrar en una fase molt complicada. Si es pogués arribar al 6,6%, que és la mitjana dels països europeus, jo crec que ens en podem sortir.” (POLLL107)

- Destinar prou recursos per atendre les necessitats socials de la població i evitar, així, que les persones que tenen necessitats socials, ja siguin immigrants o autòctons, hagin de competir per obtenir uns recursos que resulten insuficients. Efectivament, en la distribució actual dels recursos disponibles, la població autòctona amb menys recursos veu que perd serveis i prestacions que necessiten pel fet que molts nouvinguts són encara més pobres.

“La població autòctona es queixa de que cada cop hi ha més immigrants i els recursos són els mateixos. Diuen: Aquí també hi ha pobres.” (POLLL407)

“És important que no hagin de competir pels recursos públics persones nouvingudes i persones d'aquí que ho necessiten, perquè crea molt malestar.” (POLLL407)

- Promoure polítiques d'integració social dels immigrants que afavoreixin la convivència amb els autòctons i la interculturalitat.

“Per a la política municipal, no és un problema, però sí que és un repte. S'han de fer polítiques d'integració per la interculturalitat. I quant més mitjans i més serveis a la població necessitada, millors relacions.” (POLLL307)

“Però necessitem gent que vinguin. El que hem de fer és acollir la seva cultura dins de la nostra. Fan els treballs menys qualificats. Hem fet un esforç per part seva i nostra.” (POLLL07)

Es té la convicció que, sense aquestes mesures, s'agreujarà encara més la percepció negativa dels grups i segments socials més desafavorits que es veuen negativament afectats per la presència dels immigrants. Aquests segments comparteixen amb ells els mateixos barris i l'ús dels serveis sanitaris i educatius públics i competeixen per accedir a treball i l'habitatge.

“Tenim un gran repte com a societat. La percepció de la immigració depèn, no vull dir de la classe social, però sí de si ets d'un grup que ha de competir per les prestacions socials amb la gent d'altres orígens. Certs segments de la població ho viuen molt més que altres que només de forma molt tangencial entren en contacte amb població nouvinguda.” (POLLL107)

7.3.2. La integració social dels immigrants: drets i representació

A nivell de política local, es destaca la importància de desenvolupar polítiques municipals d'habitatge que evitin la concentració d'immigrants en habitatges socials. També es considera convenient evitar la concentració elevada d'immigrants en determinades escoles públiques i, en aquest sentit, alguns polítics locals manifesten que, a les seves ciutats, ja han començat a prendre mesures.

“A X [municipi concret] els repartim per les escoles, i en vivenda també.”

Es posa en relleu la utilitat dels Plans d'Acollida en totes aquelles poblacions on ja estan en funcionament, ja que permeten orientar els immigrants sobre on han d'adreçar-se per a rebre un servei determinat o per fer qualsevol gestió o tràmit.

També es manifesta la necessitat d'oferir als immigrants les eines per tal que es puguin adaptar a la nostra cultura. Relacionat amb això, hi ha qui precisa que se'ls ha d'explicar molt clarament quins són els seus drets i deures. A més s'emfatitza la necessitat d'oferir formació adequada als immigrants, tant pel que fa a la llengua, com la que fa referència a tots aquells aspectes que en puguin facilitar la integració d'una manera funcional.

D'altra vanda, es denuncia la manca de mitjans per establir contacte amb els immigrants. Consideren que aquesta mancança dificulta la intervenció per part dels organismes i les institucions.

Es lamenta, a més a més, la manca d'interlocutors òptims dels diferents orígens i sensibilitats i, al mateix temps, es planteja la qüestió de la representativitat que poden tenir. Finalment, subratllen que troben a faltar els recursos necessaris per dur a terme accions concretes que millorin la situació dels immigrants i la dels autòctons que viuen situacions semblants.

Davant la qüestió del dret de ciutadania, els polítics consideren que definir-se en aquest sentit és molt difícil perquè es tracta d'una situació molt complexa. Destaca el paper central que confereixen a la por. La por dels immigrants, la por dels autòctons i la por dels mateixos partits, que temen definir-se d'una manera concreta que els faci perdre vots.

“És molt complex i ha d'estar molt regulat. No tots són igual. No es pot posar a tots en el mateix sac.” (POLLL107)

“Els extremistes del Marroc fan por, però no són tots iguals. Fa por que hi hagi partits que se n'aprofitin de la situació.” (POLLL107)

Considerant tots aquests factors, podem deduir que als polítics els resulta difícil fer formulacions o proposar programes d'actuació clars i concrets, ja que els resulta fonamental obtenir recolzament dels votants i qualsevol decisió pot comportar efectes perversos, sovint no esperats i que resulten contraproductius. Es suggereix crear consensos a partir de la convivència i la interculturalitat i es creu que l'única forma d'intervenir-hi és a partir de posar-se d'acord entre els partits amb l'objectiu que no hi guanyi ni hi perdi ningú. A més, aprendre dels errors dels altres països per a no cometre'ls al nostre és quelcom a tenir en compte.

8. Els tècnics i la immigració

A continuació, analitzarem la percepció que la població autòctona i la immigrada tenen sobre l'actuació dels tècnics dedicats, específicament o puntual, a la immigració. També aprofundirem en les tasques que realitzen aquests professionals que treballen amb i per a la immigració.

8.1. Els autòctons

Els lleidatans no immigrants consideren que, a causa de la immigració, en els darrers anys, ha crescut molt la demanda de tècnics i educadors del camp social, la feina dels quals es creu que s'adreça fonamentalment a l'atenció de la població immigrada.

“De tècnics i educadors socials, és una de les coses que hi ha més demanda.” (TACO07)

“I el que passa és que el treball social va més adreçat als immigrants que no pas a nosaltros. Ells ho necessiten més, potser.” (TACO07)

Aquesta desigualtat en l'atenció a autòctons i a immigrants, tot afavorint els segons, és percebuda per molts dels participants en els grups de discussió i no és ben acceptada, ja que es considera un greuge comparatiu per a les persones d'aquí que també necessiten ajudes i no n'obtenen.

“A casa jo ara tinc un problema i em demanen molts papers i em posen molts problemes per tenir una ajuda. I a ells, els demanen molts menys papers. Jo no hi estic d'acord.” (TACO07)

“Per demanar un ajut a Serveis Socials, a mi, em demanaven la declaració de renda de l'any anterior. Jo tenia els fills petits i els deia: Però l'any passat el meu marit treballava i guanyava diners. I, en canvi, aquesta gent arriba i tenen serveis socials i assistència sanitària. Els ajuden a tot i em sembla molt bé, perquè la fam no té fronteres. Però que no en tingui per a ningú. Perquè si jo estic aquí i no me donen una ajuda pels meus fills, on me n'haig d'anar, jo, per a què m'ajudin?” (LLEJAUD07)

D'una banda, es considera que els tècnics estan preparats per a fer la seva feina, però que estan saturats ja que han d'atendre massa gent i no poden oferir un servei amb bona qualitat. D'altra banda, es considera que el sistema de derivacions i el procés de sol·licitud dels diversos ajuts poden fer parar “boig” a qui intenti aconseguir alguna prestació de serveis socials sense comptar amb un “endoll”. Veiem així com les relacions socials es consideren

també importants en la distribució dels beneficis socials.

“Vaig a la d’aquí i em diu que vagi a la del CAP i la d’allà em diu: és molt complicat. I no et solventen. Estan preparats, però falta gent i si no tens endolls, no funciona. Arriba un moment que pares boig i ho deixes.” (TACO07)

“El que passa és que de vegades no tenen prou recursos. A lo millor hi ha una sola assistenta social per tota una comarca” (TACO07)

8.2. Els immigrants

Hi ha molt desconeixement, per part dels immigrants, sobre els llocs on poden acudir per informar-se o per defensar els seus drets. N’hi ha molts que denuncien que el tracte i la informació que reben són molt diferents segons el país d’origen. El problema de la desinformació sobre els diferents requisits que s’exigeixen per empadronar-se, per obtenir la targeta sanitària o descompte en els medicaments, probablement, és degut, majoritàriament, a normatives de les diferents institucions i administracions, però els entrevistats també apunten la necessitat de millora l’atenció que els tècnics ofereixen als novinguts. En alguns casos, sembla que determinades actituds poden ser interpretades com una inhibició o, fins i tot, com una hostilitat manifesta per part del personal que atén els immigrants. En ocasions, fer el que cal fer és interpretat com no voler fer més o ser poc professional, és evident que els estrangers (i en general els usuaris) no tenen clar el que es pot obtenir de cada administració i es tensa la corda tot el que es pot, basant-se en ocasions en rumors o percepcions errònies del que han de facilitar.

“Nadie. La cosa está así y yo no puedo hacer nada (...). No es problema de acuerdo. Si nadie va a hacer nada, nadie va a hacer nada.” (ALIMGA07)

“Cuando yo vine aquí de Andalucía, yo vine con contrato de casa. Y ellos me han dicho que tengo que ir a Andalucía para cambiar. Y yo dije que: es todo igual, tú sabes que esto no es falso. Tienes que cambiar esto para que pueda entregar mis papeles. Y me dijo: Catalunya es Catalunya, Andalucía es Andalucía, y me dice: a la calle.” (ALIMGA07)

Tot i que la sanitat a l’estat espanyol és un dret universal, tenen la percepció que l’obtenció de la targeta sanitària pot ser un tràmit llarg, difícil i discrecional⁷

⁷ *“También si pides una tarjeta de médico, te tarda un año y no llega.”* (ALIMGA07) *“Tarda mucho tiempo y sin tarjeta no tienes descuento en los medicamentos. Te dan una hoja y con esto, en la farmacia te hacen el descuento.”* (ALIMRO07)

N'hi ha que comenten com la seva obtenció depèn, en certa mesura, de la bona voluntat o la predisposició de la persona que els atén i se citen casos en que no es posa fàcil l'obtenció. Es troben en situacions que les viuen com de tracte discriminatori per part de persones que formen part dels equips professionals, sobretot els africans subsaharians diuen que han patit situacions com: no atendre'ls, no voler donar la baixa o no facilitar-les-hi el paper que fa possible obtenir descompte en els medicaments.

8.3. La percepció dels tècnics

Els tècnics consideren que la integració econòmica és cabdal per a la integració sociocultural dels immigrants, ja que el factor que en determina la percepció actual i la imatge que se'n construeix és la pobresa, és a dir, la carència de mitjans i recursos. Contràriament, si una persona nouvinguda s'adscriu un status econòmic alt, s'accepta la diversitat cultural com un fet positiu.

“El tema cultural és important, però el tema econòmic és determinant. Un immigrant que tingui un status econòmic alt no és un immigrant i què guay que tenim un amic de no sé on.” (BATEC07)

Els immigrants que no tenen documentació no poden ser contractats per treballar. Aquestes situacions generen un mercat de treball irregular que resulta molt més econòmic als empresaris, però que dificulta la inserció social en condicions dignes dels qui treballen en aquestes condicions. Els tècnics coneixen aquesta situació.

“És evident que els papers són un problema. El que passa és que a molts empresaris, ja els va bé. Els papers van bé per tot. Algú ha decidit, donar publicitat a això.” (BATEC07)

Les realitats de partida amb què compten els tècnics en la seva feina són que molts immigrants, especialment els d'origen marroquí, han passat a formar part dels nuclis més pobres de cada població on s'han establert.

“Jo crec que s'ha ajuntat una població d'ètnia gitana al nucli del municipi i que els immigrants han anat a viure al mateix focus de pobresa, que ha anat creixent i centralitzant-se.” (BATEC07)

A continuació, aprofundirem en les consideracions que fan els tècnics quant a serveis educatius, serveis socials, regeneració de zones urbanes i formació.

a) Sobre els serveis educatius

Els infants d'origen immigrant, en molts casos, s'han matriculat a escoles

amb un elevat nombre d'alumnat de la mateixa procedència. De vegades, són escoles que s'han convertit en guettos, o ja ho eren. Aquesta concentració, a parer del tècnics, en determinats centres ha resultat còmoda per als sectors socials amb poder decisor i a les ciutats i també a les diferents administracions, perquè els ha estalviat els riscos electorals d'una política més clarament definida. En resum, la concentració en determinades escoles de nens d'origen immigrant ha evitat una pressió generalitzada de famílies i docents.

“El centre X és l'expressió d'aquest nucli de població amb la manca de recursos que té. (...) L'immigrant que té una mica de recursos intentarà no portar el seu fill al centre X.” (BATEC07)

“Jo crec que al centre Y és un guetto que concentra a la població exclosa que a més és nouvinguda. Hi és perquè a tothom li va bé: als professionals, als altres centres i a totes les administracions.” (BATEC07)

“Si l'escola s'hagués dissolt i s'haguessin repartit els nens per totes les escoles, ja veuríem què passaria aquestes municipals. Tancar l'escola no li interessa a cap Administració, a la local tampoc.” (BATEC07)

Les escoles amb una elevada concentració d'immigrants, encara que resulten una contradicció amb la política d'immersió lingüística i de cohesió social, són percebudes, pels nostres interlocutors, com una solució pràctica, a manca de vies més lògiques, participatives i democràtiques d'assignació de places escolars. En alguns casos, els criteris emprats per a repartir els infants immigrants per totes les escoles, provoquen altres problemes. D'una banda els pares de moltes escoles públiques no volen que hi hagi una proporció massa elevada de nens immigrants que en dificulti la integració i en retardi el treball de classe. D'altra banda, hi ha famílies immigrades que no han triat ni triarien mai les escoles que se'ls assignen, perquè són lluny de casa seva o perquè són confessionals catòliques. En darrer lloc, tal com indiquen les transcripcions següents, s'estableix una competència per aconseguir una determinada plaça escolar i no una altra.

“Jo no tinc cap problema amb la immigració, ni el director tampoc. Però per cada nen immigrant que ve perdem una plaça. I tot es paga del rebut dels pares. Els pares que paguen han de pagar també la plaça d'aquest nen. No tenim aula d'acollida ni vetlladora pels d'educació especial. Estem concertats i tenim l'obligació d'acceptar 21 nens ordinaris més 3 de necessitats educatives, 24 nens per classe.” (BATEC07)

“El problema és que nens que anaven a P1 i a P2 es queden fora perquè a P3 assignen uns immigrants a principi de curs i després n'envien 4 o 5 més

d'extres. Està pujant la ratio. I els pares diuen: Per què aquestos sí, i el meu nen no?" (BATEC07)

L'increment de la ratio d'alumnes per classe que s'està produint a moltes escoles es percep com un factor més en contra de la qualitat de l'ensenyament. Es parla de que hi ha massificació en alguns centres i/o aules que no permet un treball adequat, si es pretén treballar respectant la diversitat i les diferències personals, psicològiques, culturals o econòmiques.

"Als nens, els pots ensenyar qualsevol cosa, però hi ha coses que si no t'hi poses no ho aprenen, com per exemple a acceptar la diferència psíquica, econòmica o cultural. Hi ha gent que no ho veuen important. Però, des de l'escola, diem que estem treballant els valors de la societat. I a veure què estem fent. Quina classe de persones estem fent? Els mestres no hi tenim tota la responsabilitat, però hi hauríem de dir alguna cosa." (BATEC07)

També és cert que, en alguns centres, es valora positivament la immigració, ja que aquestes escoles han millorat demogràficament i els alumnes autòctons que hi assistien s'han pogut beneficiar d'uns models més estables i d'uns alumnes i famílies més motivats envers el fet educatiu, que no pas altres famílies amb expectatives escolars menors.

"Al CAEP X, la immigració no és un problema. Ha estat una sort (...). L'escola es va convertir en un guetto i, quan va venir la immigració, era on hi havia més places buides. Del 2000 al 2007 hem doblat els alumnes. Potser escoles guetto com el centre X, no haurien d'existir, però la immigració ens ha fet tornar a treballar com a mestres (...). Són alumnes que assisteixen a l'escola, es comporten bé, tenen interès per aprendre i pots treballar amb certa normalitat (...). Jo crec que els gitanos també se'n veuen afavorits perquè veuen models més estables. La tendència que jo veig és una certa milloria de tothom. Ha contribuït a la normalització." (BATEC07)

b) Els Serveis Socials

La precarietat i la situació irregular en què viuen molts immigrants els fan susceptibles de demanar i rebre diversos ajuts socials. El fet que bona part dels més pobres siguin immigrants és utilitzat, pels sectors més xenòfobs, per a intentar captar les atencions electorals dels qui també són pobres i se senten abandonats i desatesos en els seus drets socials pel fet que els ajuts es distribueixen segons els recursos existents i no del dret a rebre'ls. Alguns tècnics s'escandalitzen per aquestes actituds xenòfobes i les consideren vergonyoses.

"El diari Y deia: les ajudes als immigrants deixen fora als de casa. Que això

ho digui un diari és molt fort! I a l'altre cantó, hi havia la propaganda de la Plataforma per Catalunya, que deia "frenarem la immigració". Això és intolerable. És vergonyós. Això és el rumor que corre entre els gitanos! Quan tothom sap que les ajudes es donen per nivell de renda i les persones són persones independentment d'on siguin." (BATEC07)

Es reconeix que, tècnicament, aquests sectors en situació de necessitat tenen raó de valorar la immigració negativament. Perquè aquesta població amb rendes més baixes ha de competir-hi directament per obtenir els recursos i els serveis socials.

"Jo crec que ells sí que realment tenen raó al veure els immigrants com un problema. Competeixen pels serveis socials. Només cal anar un dia a Serveis Socials i veure què hi ha: gent gran i exclosos. I dintre dels exclosos, hi han els immigrants." (BATEC07)

Els tècnics de Serveis Socials consideren que els immigrants no fan un ús normalitzat dels serveis, és a dir, que no els utilitzen massa i que, fins i tot, determinats orígens ho fan quan no els queda cap altre remei. De fet, expliquen que, fins fa poc temps no havia aparegut ningú de tot un seguit de nacionalitats a sol·licitar ajut. Actualment, hi apareixen puntualment; només ho fan amb assiduitat els gitanos i els marroquins en situacions més precàries.

"Romanesos han arribat des de fa dos anys cap aquí. Són més de mil i superen al col·lectiu marroquí. Però no ho notes, perquè no vénen als Serveis Socials. El marroquí és el que fa més ús dels Serveis Socials, viuen més al casc antic, i són els més diferents també. Parlant malament, són els que porten més problema, perquè la gent de l'est, els sud-americans i els xinesos, no fan un ús normalitzat dels serveis socials. No venen. Els que vénen són búlgars o romanesos gitanos. Els sud-americans vénen per coses molt concretes com un ajut de llibres, i de xinesos no n'ha vingut mai cap, a Serveis Socials." (BATEC07)

"Ara comença a venir algun romanès o algun argentí. Però són molt pocs els que te vénen. Fins fa no res, eren tots gitanos o magrebins els que venien. Puntualment, però, han començat a aparèixer de tot arreu." (BATEC07)

Alguns professionals de Serveis Socials detecten una gran diferència quant a situació i comportament social, entre les famílies marroquines que compten amb una situació laboral regulada, encara que sigui precària, i les que no. Sembla que, en aquestes famílies, la situació laboral els obre perspectives d'una certa inserció; les dones poden sortir de casa, aprendre a comunicar-se en català o castellà i gestionar la recerca d'ajuts socials per a la família.

“A Serveis Socials, notem una gran diferència entre els que no treballen i recullen el que poden i els que estan treballant de peó, encara que sigui en una granja. Se nota. Segurament, aquests mateixos, quan no tenien feina, se dedicaven als cargols, a la xatarra o el que sigui. Però quan tenen una nòmina i saben parlar el català o el castellà, algunes de les seves dones són una miqueta més europeitzades, parlen una miqueta. I de vegades són elles, com que ells treballen, les que han de venir a Serveis Socials a espavilar-se.” (BATEC07)

“Els africans negres aquí a [municipi de la comarca de la Noguera] no estan tan mal vistos. Són més simpàtics. Hi ha molts homes negres de 25 a 40 anys que no tenen càrregues familiars. No van a l’escola i no els coneixem. Els papers fan que acabin venint a Serveis Socials.” (BATEC07)

Els tècnics de Serveis Socials consideren que les possibilitats de comunicació amb els immigrants s’han incrementat i relaxat molt des de que s’han implementat els serveis de traducció en diferents idiomes.

“També ha millorat molt des de que hi ha servei de traducció. Era molt difícil. Ara és més relaxat i més fàcil entendre’s. Poder entendre’t bé és un què.” (BATEC07)

a) La regeneració de zones urbanes en crisi

La implementació de plans d’actuació global sobre zones urbanes concretes pretén incidir en tots els àmbits que puguin contribuir positivament en un canvi i una diversificació del teixit urbà i social de zones que han patit importants processos de degradació, alguns dels quals són percebuts, per la població autòctona, com una conseqüència directa de la immigració. En determinades localitats, el desenvolupament real d’aquests projectes topa amb obstacles importants que n’alenteixen o en limiten l’execució, posant-ne també en perill el resultat. Entre els problemes més importants a què s’enfronten aquestes actuacions, hi trobem la separació dels aspectes socials i culturals dels econòmics i urbanístics, la subordinació dels primers als segons, la manca de coordinació entre les diverses actuacions que es pretenen implementar, així com també l’absència de vies de participació real per als diferents sectors implicats i afectats.

“El Pla s’està implementant, però hi havia un problema de reubicació de vivendes. Són persones de difícil tracte, no hi ha documents que certifiquin que la casa és seva i tot això dificulta molt el procés de rehabilitació. (...) Però està previst que la imatge del nucli antic sigui una altra, revitalitzar, potenciar la població que hi viu. Hi viuen molts marroquins amb moltes mancances i

molt pocs recursos. I està previst augmentar els recursos formatius, tractar sobretot a les persones de més de 16 anys i de més de 25. La canalla ja està molt coberta.” (BATEC07)

Es considera necessari enfrontar els problemes relacionats amb la immigració amb una voluntat decidida i donant una resposta global que permeti incidir a nivell estructural. Efectivament, es creu que les actuacions transversals, els projectes puntuals, la contractació de tècnics o la dotació de recursos obtinguts de manera oportunista no poden donar resposta ni, menys encara, vies de solució real als problemes plantejats.

“Penso que la societat no ho està gens, de preparada, per l’allau que hi ha hagut en aquest àmbit i que la figura del tècnic no arregla res, en aquest sentit. No hi ha un abordament de la matèria amb una voluntat forta. Hi ha coses puntuals. Com més recursos millor. Però cal molt més a nivell global.” (BATEC07)

“És evident que els papers són un problema. El que passa és que, a molts empresaris, ja els va bé. Els papers van bé per tot. Algú ha decidit donar publicitat a això.” (BATEC07)

Es denuncia la manca de coordinació d’actuacions entre els diferents organismes de les diverses administracions que tenen responsabilitats en temes d’immigració o entre els que s’hi relacionen.

“Es fan cosetes. No s’havia fet res i ara es fan cosetes. Hi ha un Pla d’Immigració.” (BATEC07)

“Hi hauria d’haver coordinació entre la gent que treballa en aquest àmbit als serveis educatius, al Consell Comarcal...” (BATEC07)

“Jo penso que cada vegada fan falta més agents, més persones físiques i més campanyes de sensibilització de la gent i de coordinació d’àmbits.” (BATEC07)

Els tècnics observen una manca de coherència entre l’increment de necessitats que han aparegut a causa de la immigració, els objectius que es plantegen per afrontar-les i els recursos que s’hi destinen. L’augment del nombre d’usuaris, si no es produeix també un augment dels recursos que s’hi inverteixen significa, forçosament, una disminució de la qualitat dels serveis i una sobrecàrrega per als professionals que els atenen. Es constata que, actualment, el fet d’atendre les noves necessitats sense que s’hagin destinat recursos addicionals o específics per a fer-ho, significa que l’atenció s’ofereix en raó del sobre esforç dels professionals dels diferents àmbits. Hi ha una mancança de recursos de

tot tipus i, especialment, humans.

“El problema amb la immigració és que tot estava ja bastant justet. Hi havia pocs recursos a Serveis Socials i, amb la immigració, ara n’hi ha menys.”
(BATEC07)

“Dins de serveis educatius i sanitaris tenim un gran dèficit de plantilles. Ens trobem treballant a salto de mata de manera aïllada moltes vegades.”
(BATEC07)

“Hi ha dèficit de serveis socials, de plantilles, de recursos”. (BATEC07)

“Hi ha un desfase bestial dins de tots els àmbits de Serveis Socials, de sanitat, d’educació; tothom comença a tenir el seu volum de feina més lo de la immigració. S’afegeix una altra problemàtica amb un volum de feina que...”
(BATEC07)

“Hem de treballar aïllats i a salto de mata per solucionar els problemes del dia a dia. Perquè a les escoles van entrant nens, al CAP venen cada dia més immigrants. Aquí, cada cop s’empadrona més gent. Gent que no parla l’idioma.” (BATEC07)

b) Les necessitats formatives

Un gran grup de mancances que es posen en relleu estan relacionades amb la formació dels professionals dels diferents àmbits i serveis per poder desenvolupar les seves funcions amb més eficiència i utilitat. Aquestes necessitats es troben en tots els àmbits; des de l’atenció al públic, fins a l’elaboració i difusió d’informació adequada als autòctons o immigrants que en necessiten, amb l’objectiu d’oferir el millor servei possible.

“Jo fa un any que treballo en immigració. Des de que hi ha traductors i les guies d’acollida. I hi ha gent que veritablement no sap com funciona.”
(BATEC07)

“Per molt que facis cursos, això costa. I la gent que fa atenció pública també.”
(BATEC07)

També es constata la necessitat d’un reciclatge constant per part de les persones que treballen en l’àmbit dels serveis socials. Aquest reciclatge és necessari, en part, a causa dels grans canvis que han sofert aquests serveis, durant els darrers 30 anys, pel que fa a la seva professionalització però també per apropar als tècnics d’aquest sector les idees de com hauria de ser la societat. Un altre gran àmbit en el qual es considera que cal intervenció és en el de formació personal, els tècnics han d’estar capacitats per actuar d’acord

amb els canvis que s'estan produint a la nostra societat.

“Hi ha molta diferència entre la gent de fa 30 anys i la d'ara. Abans era molt menys professionalitzat. A nivell de treball social fa falta un reciclatge.” (BATEC07)

“La societat està canviant i no es vol fer els canvis. Els professionals, en tots els àmbits, no s'adeqüen al que hauria de ser en tots aquests àmbits. Continuament ens hem de reciclar.” (BATEC07)

“Jo crec que recursos Déu n'hi do els que tenim. El que falta és més flexibilitat i més coordinació per poder utilitzar els recursos que tenim. I després també ens falta formació. Perquè els mestres som persones i som com la majoria de la societat.” (BATEC07)

Es considera que calen més recursos per atendre les necessitats, que existeixen actualment quant a serveis socials i educatius, no només per facilitar la integració de la immigració, sinó per satisfer les demandes de la població en general. El treball a nivell col·lectiu sobre els diferents segments socials es considera un aspecte molt important dins de tot el conjunt d'àmbits d'actuació educativa. És imprescindible, en aquest sentit, sensibilitzar l'opinió pública per tal d'incidir sobre el racisme que li atribueixen alguns tècnics.

“La opinió pública és racista.” (BATEC07)

“Hi ha opinions fetes de si els romanesos són treballadors i els negres tal, i les dones marroquines amb vel...” (BATEC07)

“La població de [localitat de la comarca de la Noguera] no saben d'on provenen la població que viu aquí. Saben que són moros i punt.” (BATEC07)

Un altre gran àmbit de treball socioeducatiu rau en les associacions, tant les autòctones com les d'immigrats, ja que poden desenvolupar un gran paper en la sensibilització dels seus associats i simpatitzants. Tot i reconèixer que no sempre són representatives dels segments socials als quals d'adscriuen, alguns tècnics valoren molt positivament les associacions d'immigrats, ja que les consideren un instrument per a trobar referents entre els diferents col·lectius i per implementar actuacions a través d'aquestes entitats.

“Les associacions serveixen molt. Per a ells, no ho sé, si serveix. Per a mi, molt. Per a mi, com més s'associïn millor. Perquè és molt difícil accedir a referents. L'Associació de la Comunitat Musulmana, no sé si es pot dir que els seus líders són representatius, però tenen un espai físic. En els municipis on no hi ha cap associació, com a tècnic, parteixes de 0. Ara, no pots anar amb la innocència de dir són representatius i tots són igual que aquests. Les

associacions, aquí, s'han buscat la vida. Fan campanyes agrícoles i després a les fàbriques.” (BATEC07)

“Està candent en aquesta població i comarca. Què és fa? Què es pot fer, que sigui efectiu? El que es fa és el mosaic amb associacions de dones autòctones –a la comarca no hi ha associacions de dones immigrades, encara– i les dones que hi ha participen a les d'autòctones. He fet cosetes, però...” (BATEC07)

“Els romanesos tenen un ritme diferent. En dos o tres anys, ja hi ha negocis de romanesos. L'associació de romanesos, la ha muntada una persona que ja té un negoci.” (BATEC07)

Finalment, el gruix més gros de necessitats educatives són les referides a l'atenció als immigrants. Sembla obvi que, per exigir competència lingüística als immigrants, cal oferir-los una formació de qualitat en aquest sentit i no deixar-la, quasi exclusivament, en mans d'organismes que funcionen amb treball voluntari⁸. Un altre gran camp de necessitats formatives seria la capacitació professional en diferents àmbits i, potser, l'associació d'aquests coneixements a altres competències socials que puguin contribuir a millorar la inserció i la convivència social dels immigrants.

En alguns casos, la distància cultural entre alguns col·lectius immigrants i la població autòctona es percep com a molt gran i, més enllà del ja dit (cultura, religió) s'atribueix a que no han tingut accés a formació, és a dir, al seu nivell educatiu baix.

“A [localitat de la comarca de la Noguera] són gent analfabeta. I això és un element més que condiona. Provenen d'ambients molt rurals. Ja és prou un nou entorn, si a sobre ets analfabet... Un àrab escolaritzat en francès té un hàbits i pautes diferents.” (BATEC07)

Alguns tècnics són conscients d'aquestes necessitats formatives, així com de la discordança entre les situacions tan limitades de partida, els objectius elevats que es persegueixen i els mitjans i recursos tan reduïts de què disposen per assolir-los.

“El discurs, tan políticament com civilment, és com es pot insertar a treballar aquesta persona. És analfabet, i no és un pas, és dos o tres passes per sobre. Abans, hauriem de fer una prèvia bastant prèvia. Es treballa amb situacions bastant precàries i s'apunta a objectius bastant desfassats, pel que tenim.” (BATEC07)

⁸ Vegeu: Llevot, Garreta i Lapresta (2007).

9. El futur

9.1. Els autòctons

Les opinions sobre l'evolució dels fluxos d'immigrats són variades. Hi ha qui pensa que l'entrada a la Comunitat Econòmica Europea farà que molts ciutadans de l'est d'Europa es quedin als seus països quan sigui possible millorar el nivell de desenvolupament econòmic. D'altres, en canvi, creuen que els fluxos s'incrementaran perquè els immigrants que venen, la gran majoria, volen quedar-se i portar tota la família.

“Els rumanos cada vegada es quedaran més al seu país quan entrin a la CEE. Perquè són gent que demostren que són espavilats, perquè aprenen l'idioma de seguit. Ja no els caldrà emigrar, si al seu país està bé.” (TREAGH407)

“Jo penso el contrari, que cada vegada en vindran més. Perquè allà tenen molt de minifundi. Amb un mes de treball aquí es compren una hectàrea allà, però a qui li venen els productes? El problema de l'agricultura allà és que és com 70 anys aquí. Tenen dos tocinos i una vaca, i quan s'acaba allò no mengen. I el cereal l'han de collir i donar-lo a les seves bèsties.” (TREAGH307)

“La gran majoria volen tornar i quedar-se. Moltes dones han vingut també per la maduixa. Qui prova això... Porten a tota la família.” (TREAGH307)

“Vénen a fer diners per arreglar la seva vida una miqueta. Als països sud-americans no tenen futur. Els de l'Est el dia que tinguin una mica d'estabilitat allà... Lo pagès més pobret té 80 o 90 hectàrees. El problema que tenen és que no ho poden comercialitzar. Si poguessin no vindrien cap aquí (...) No poden montar una granja perquè no hi ha piensos, no poden comercialitzar, ni hi ha mataderos.” (TREAGH407)

Alguns empresaris pensen que la immigració és inherent a la globalització, però els països receptors hauran de controlar els fluxos migratoris segons les seves necessitats econòmiques. Creuen que és necessari mantenir aquest fenomen controlat per evitar que els immigrants pensin que són *a casa seva*. Segons aquesta perspectiva, no es contempla la integració dels immigrants, ni tampoc la seva participació social i política en la societat que els rep ni, en conseqüència, en la presa de decisions sobre qüestions que afecten les seves vides i permanència.

“Amb la globalització això estarà així. Un tant per cent de immigració que es pugui anar controlant. Quan hi hagi un excés pot ser problemàtic, perquè hi pot haver gent que es pensi que aquest país és el seu (...) Llavors és perillós.

Jo ho veig cada vegada més natural, però per una altra banda, crec que els polítics haurien de prendre les mesures impopulars de tenir un control sobre la immigració.” (TAEM07)

Un altre aspecte que els nostres interlocutors perceben com a polèmic de cara al futur és l'increment dels musulmans i la seva reivindicació religiosa, estretament vinculada als marroquins. Hi ha qui pensa que, si s'augmenta el nombre d'immigrants d'aquesta nacionalitat, disminuiran les possibilitats d'integració i empitjoraran els conflictes amb les persones que professen aquesta religió i tenen aquesta nacionalitat.

“Han vingut los xinos, han vingut los negres, i cap ha volgut fer les seves esglésies. Però venen los moros i volen fer la mesquita. De cara al futur serà pitjor, cada cop n'hi ha més i no s'integraran mai.” (LLEJAUD07)

Una altra preocupació que es fa palesa entre els habitants d'algunes zones urbanes degradades, és l'ocupació dels espais públics dels seus barris per part dels immigrants. Se senten amenaçats i, en certa manera, expulsats dels espais on han viscut tota la vida. Afirmen, com hem dit anteriorment, que no respecten les normes més elementals de convivència i que, arran d'això, la vida quotidiana en aquests barris és cada cop més insostenible.

“Molt negre (...) Aquestos morenos, d'aquí poc ens faran marxar a nosaltres. A la meva dona, un li va donar un cop i va protestar i li va dir: hemos venido en patera, pero vosotros vais a salir en patera.” (LLEJAUH07)

“Si sortim els dos a pixar al carrer, i tu ets d'aquí, i jo negra, russa o xina, a tu et posaran multa i a mi no (...). Aquí, per gust, no hi ve ningú, però hi ha regles que s'han de complir.” (LLEJAUD07)

“A l'Ajuntament hi ha interessos creats... (...) Hem tingut tots els partits, i cap ha fet res. Els polítics vas allà a parlar i et diuen: “No et preocupis, que ja ho arreglarem” (...) Si ho mires fredament, ens en anem al carajo. (...) Aquí es queda el que no té papers, el que no té treball o el que està malalt.” (LLEJAUD07)

9.2. Els immigrants

L'expectativa immediata de molts immigrants africans subsaharians arribats de fa poc, és poder portar la seva família aquí, tot i que a la llarga pensen en poder tornar i posar algun negoci al seu país. Tanmateix hi ha qui comença a contemplar, davant la impossibilitat de portar la seva parella, el fet de quedar-se aquí a treballar i anar a Àfrica tot sovint com pugui.

“Porque el dia d’avui, la gente del Este tienen fácilmente una integración social. Ellos vienen para quedarse. Nuestra gente vienen a buscar algo pero un día pensaran en regresar. Pero ellos no (...). La mayoría vienen para quedarse.” (BALMUSE07)

“Si tienes un trabajo bien, quedarse aquí o ir dos meses a África y volver. O cuando encuentro algo mejor y viene mi mujer. Pero si no tengo contrato fijo para comprar casa. Una casa de alquiler estaría más bien, pero ellos no quieren.” (ALIMGA07)

“Yo tengo mujer en mi país y me gustaría que viniera. Cuando tenga un piso... Pero no es fácil conseguir un piso aquí. Falta papeles, piso, contrato...” (ALIMGA07)

Molts dels immigrants marroquins més assentats tenien com a projecte inicial tornar al seu país, però els seus plans s’han anat modificant a mesura que s’han anat establint. Alguns projectes es modifiquen per a intentar assegurar-se uns mitjans de vida aquí, per exemple, muntant petites empreses familiars. També és cert que una part dels romanesos ja vénen, inicialment, amb la idea de muntar el seu propi negoci per no haver de dependre d’un contractador.

Tots els treballadors nouvinguts pensen que algun dia es modificarà la situació social i econòmica dels immigrants i que els seus fills estaran integrats. Tanmateix creuen que, de moment, no és possible modificar les seves condicions laborals i de vida precàries.

“Yo vine con la idea que no me iba a quedar aquí, y llevo 17 años. Mucha gente de Marruecos, yo creo que la mayoría, espera volver y montar algo allí. Pero como que el dinero que ganamos, lo gastamos aquí no es para comer, queremos categoría... Yo creo que es como una droga y al final no estamos aquí ni allí.” (BALMUMA07)

“Yo conozco familias que no llegan a final de mes. Hay gente que tienen un poco de miedo por si el día de mañana hay trabajo. Hay gente que está montando empresas y la mayoría de gente que trabaja con ellos son familia y compañeros.” (BALMUMA07)

“Yo tengo una casa y me gustaría poner un negocio. Un bar (...). Cuando trabajas para alguien y no estás a gusto, mejor trabajas para ti.” (ALIMRO07)

“Sí que se puede hacer, pero para nuestros hijos o para nuestros nietos, pero de momento, no.” (ALIMRO07)

9.3. Els tècnics

Alguns tècnics que han participat en els grups de discussió creuen que la línia de treball que cal seguir amb la immigració consisteix en facilitar l'establiment de relacions positives amb l'entorn per tal que els coneguin com a persones i no es facin guettos. Parteixen de la premisa que, a mesura que els vagin coneixent, les reticències i la por a la diferència aniran desapareixent gradualment. En aquest procés, l'enculturació dels nens a l'escola tindrà un paper fonamental per a la integració social de les famílies immigrades.

“ El problema és que arriben els immigrants i són una cosa a part. Suposo que a mesura que la gent tingui un veí immigrant, i vagi parlant amb ell, i coneixent, i tenint relacions positives amb gent que ha vingut de fora... Que no es facin guettos i els coneguin com a persones. I suposo que, a mesura que els vagin coneixent, la por al desconegut, no serà tan desconegut i ja s'anirà suavitzant.” (BATEC07)

“Jo vull creure que els meus nebots, que ara tenen dos anys, quan en tinguin 25, ho veuran més com a persones, no com immigrants. Vull creure això. Com que hauran crescut tots junts, ja no serà per col·lectius, sinó per persones, com tota la vida ha passat.” (BATEC07)

“Què vull jo per aquests? Pues lo mateix que pels meus fills. Jo crec que haig de fer-ho així. Li pots fer molt mal a un nen de 4 anys amb aquelles coses que no es diuen però es diuen.” (BATEC07)

Un altre element que serveix per reforçar aquesta idea de futur, que confia en la integració natural dels immigrants, és la creença que Espanya i Catalunya són diferents dels altres països on es produeixen conflictes socials a causa dels joves d'origen immigrant que no han assolit una integració socioeconòmica.

“Però ja tindran una base, encara que vulguin ser mestresses. (...) Jo també sóc optimista. Anar integrant. Però tampoc ens ha de fer por. Perquè jo no sé com se sentiria un català a França o a Alemanya. La nostra societat és diferent.” (BATEC07)

Hi ha altres tècnics, en canvi, que pensen que molts sectors d'immigrants s'integren com a pobres a la nostra societat i passen a engrossir les bosses de pobresa existents als nuclis antics i d'altres zones degradades de les diverses poblacions. En aquestes condicions, les probabilitats d'integració socioeconòmica o cultural resultarien similars a les que tenen els habitants actuals d'aquests nuclis, com per exemple els gitanos. Des d'aquesta perspectiva, es consideren aquests guettos com la llavor a partir de la qual, probablement, germinaran els conflictes, tal com ha passat en moltes ciutats

europèes, si no s'implementen polítiques per evitar-ho.

“Vist el que hi ha, no sé com acabarà el Casc Antic, però, ara per ara, és un nucli de pobresa important. I jo ja no m'atreveixo a parlar d'oficis. Als suburbis de París, va començar-se a concentrar la gent a les mateixes zones i aquí passa el mateix. L'habitatge és molt important. Ara s'ha de remodelar això. A veure quins desplaçaments i quins canvis hi haurà. Si una dona és mestressa de casa i vol ser mestressa i viuen al casc antic, no sé si les seves filles voldran ser metgesses. Com a perspectives, veient el que passa a altres llocs, hi ha moltes similituds. Tenim un guetto, parlant clar. I estem reproduint el mateix.” (BATEC07)

“Jo, als nens que acaben sisè, els pregunto què volen fer. I n'hi ha que volen continuar estudiant. Em diuen: Vull ser mestre. Que després, per la pressió de casa ho facin o no ho facin, no ho sé. Però podrien fer-ho. Amb els fills del col·lectiu gitano, això no ha passat. Jo tinc exalumnes que porten la mateixa vida que els seus pares.” (BATEC07)

En el mateix sentit, altres professionals consideren que existeixen greus obstacles a l'hora d'aconseguir la integració sociocultural dels immigrants, ja que determinades actituds entre la població autòctona, que en algun cas es qualifiquen de racistes, impedeixen l'acceptació normalitzada d'aquests col·lectius. Per això, consideren que la integració dels immigrants no és només una qüestió de temps que es produirà de forma natural, sinó que són necessàries planificacions i actuacions concretes, tant entre els immigrants com entre la població autòctona per tal de facilitar una inserció tan harmònica com sigui possible. L'actitud de la població autòctona envers les peculiaritats dels nouvinguts en general i, per exemple, de les indumentàries de les dones marroquines en particular les actituds refractàries a entrar en el mercat de treball que, en general, tenen aquestes dones, són exemples d'on caldria intervenir.

“Jo sóc més pessimista. Però bueno, si los autòctons acaben canviant lo xip per a què l'Islam no sigui tant de tabú, ni tant drama, i el fet de tenir una empleada de banca o caixera amb mocador, o que elles es treguin el mocador per optar...” (BATEC07)

“Ells han de canviar, però els autòctons, els empresaris també.” (BATEC07)

“A una ciutat com [localitat de la comarca de la Noguera] no tothom parla el mateix idioma. Si no, no existirien llocs com [centre X] (...). Jo no en parlo, amb la família. Tothom té algun racista, a la família.” (BATEC07)

La permanència i la reproducció d'aquests nuclis segregats a la nostra

societat, com és el cas dels gitanos, reforcen la idea que és necessari portar a terme actuacions coherents, globals i planificades al seu voltant. En el cas dels gitanos, han estat molts els factors que han contribuït a donar continuïtat a la seva situació, com ara el racisme manifest d'una gran part de la població, la manca de planificació i continuïtat de les iniciatives que s'han dut a terme amb aquest col·lectiu, l'oportunisme i el clientelisme. Aquests són, també, alguns dels elements que creuen que caldria evitar en el futur.

10. Els tècnics i la població estrangera: l'enquesta

10.1 El perfil dels tècnics que treballen amb i per a la població estrangera a Ponent

El plantejament del treball de camp ens ha permès de no haver de parlar de mostra sinó de població. Durant els mesos de setembre i octubre de 2007, hem detectat els tècnics de consells comarcals i ajuntaments que treballen totalment o parcialment amb persones d'origen estranger en qüestions relacionades amb aquest fenomen. La realització de trucades telefòniques a les esmentades institucions ha posat de manifest que en la majoria de casos, es tracta de tècnics de consells comarcals i que només les poblacions de més habitants en disposen. A partir d'aquesta localització es va anar entrevistant telefònicament tots els tècnics que responien al perfil. En total, vàrem aconseguir contactar amb 33 tècnics distribuïts per tota la geografia, tot i que, tal com s'indica a la taula següent, és al Segrià, a Noguera i a l'Urgell, on n'hi ha més.

Percentatge d'entrevistats en cada comarca diferenciant per sexe i edat.

	TOTAL	Sexe		Edat		
		Home	Dona	-25	26 - 45	+45
El Segrià	27.3	42.9	23.1	-	28.6	50
La Noguera	12.1	42.9	3.8	33.3	10.7	-
Les Garrigues	3	-	3.8	-	3.6	-
El Pla d'Urgell	6.1	-	7.7	-	7.1	-
L'Urgell	12.1	-	15.4	-	14.3	-
La Segarra	6.1	-	7.7	-	7.1	-
El Solsonès	6.1	-	7.7	-	7.1	-
L'Alt Urgell	3	-	3.8	-	3.6	-
EL Berguedà	3	-	3.8	-	3.6	-
La Cerdanya	3	-	3.8	-	3.6	-
El Pallars Jussà	3	-	3.8	-	-	50
EL Pallars Sobirà	6.1	14.3	3.8	33.3	3.6	-
L'Alt Ribagorça	3	-	3.8	-	3.6	-
Val d'Aran	6.1	-	7.7	33.3	3.6	-

A més, com s'observa en la taula anterior, el sexe de les persones entrevistades es troba en desequilibri. Les dones representarien el 78,8% del total dels tècnics, mentre que només el 21,2% serien homes.

L'edat, com es pot observar, i la mitjana se situa al voltant dels 33 anys. El 9,1% dels entrevistats té menys de 25 anys i el 6,1% més de 45. Així, l'interval d'edat més freqüent se situa entre els 26 i els 45 anys (84,8%). És a dir, es tracta de persones relativament joves i són, majoritàriament, dones.

El nivell d'estudis no presenta massa diversitat, ja que el 81,8% té estudis universitaris finalitzats, el 3% no els ha acabat encara, el 12,1% té estudis mitjans i el 3% té estudis bàsics complerts. També cal dir que tots ells són de nacionalitat espanyola i han nascut a l'Estat espanyol; no hi ha cap persona estrangera entre aquests professionals.

La situació laboral d'aquestes persones ens indica, el poc temps que fa que es desenvolupen aquestes activitats professionals. Com indica la taula següent, la majoria dels tècnics treballa per compte d'altri i, tot i que hi domina la jornada completa, hi ha un important percentatge de persones que desenvolupen aquestes tasques a jornada parcial (21,2%). Més específicament, els que tenen relació contractual tenen contractes de curta durada i no s'esmenta ni un sol contracte indefinit. Cal tenir en compte, però, que hi ha un gran volum de persones que han senyalat la opció "no respon".

Situació laboral i durada del contracte dels entrevistats diferenciant per sexe i edat.

	SEXE		EDAT			
	TOTAL	Home	Dona	-25	26 - 45	+45
SITUACIÓ LABORAL (%)						
Compte propi	9.1	28.6	3.8	-	7.1	50
Compte d'altri	87.9	71.4	92.3	100	89.3	50
Interí	9.1	-	11.5	33.3	7.1	-
Contracte	66.7	71.4	65.4	66.7	67.9	50
Jornada completa	57.6	42.9	61.5	66.7	57.1	50
Jornada parcial	21.2	28.6	19.2	-	21.4	50
DURADA CONTRACTE (%)						
1 a 6 mesos	18.2	-	23.5	-	21.1	-
6 a 12 mesos	9.1	-	11.8	-	10.5	-
Més de 12 mesos	31.8	40	29.4	50	26.3	100
No respon	40.9	60	35.3	50	42.1	-

Bona part dels tècnics (45,5%) tenen contracte per a dedicar-se de forma exclusiva als estrangers; el 27,3% per a fer-ho parcialment; el 24,2%

puntualment i un 3% no tenia, en un principi, aquesta finalitat, però s'hi ha acabat especialitzant. La taula posterior, que fa referència al percentatge de temps que diuen treballar el tema dels estrangers, ens segueix indicant força diferències en la quantitat d'hores dedicades. També cal tenir en compte que bona part d'aquestes persones s'hi dediquen exclusivament.

Percentatge del temps de treball dedicat a nouvinguts diferenciant per sexe i edat

	SEXE			EDAT		
	TOTAL	Home	Dona	-25	26 - 45	+45
-25 %	21.2	14.3	23.1	-	25	-
26-50 %	9.1	-	11.5	-	10.7	-
51-75 %	9.1	14.3	7.7	33.3	7.1	-
+75 %	48.5	57.1	46.2	66.7	46.4	50
No respon	12.1	14.3	11.5	-	10.7	50
Mitjana	69.28	76.83	67.3	90	63.16	160
Desviació Típica	42.11	35.55	43.51	14.14	40.1	0

També ens indica com n'és de recent, aquesta feina, la resposta que donen els entrevistats pel que fa al temps que hi fa que treballen. El 36,4%, tot just un any; el 21,2%, dos anys, el 9,1%, tres anys, i, com indica la taula següent, la mitjana d'anys del conjunt d'entrevistats se situaria al voltant de 2,38.

Anys que fa que els entrevistats treballen en la feina actual, diferenciant per sexe i edat

	SEXE			EDAT		
	TOTAL	Home	Dona	-25	26 - 45	+45
1	36.4	71.4	26.9	100	28.6	50
2	21.2	-	26.9	-	25	-
3	9.1	-	11.5	-	10.7	-
4	12.1	14.3	11.5	-	10.7	50
5	3	-	3.8	-	3.6	-
6	3	-	3.8	-	3.6	-
7	3	-	3.8	-	3.6	-
Ns/Nc	12.1	14.3	11.5	-	14.3	-
Mitjana	2.38	1.5	2.61	1	2.54	2.5
Desviació Típica	1.66	1.12	1.7	0	1.69	1.5

L'experiència d'aquests tècnics al voltant de l'arribada de persones foranes és també breu. Així, el 15,2% dels entrevistats diu que hi ha treballat al voltant d'un any; el 12% dos; i el 15,2%, tres. També és cert que la mitjana

de 5,15 anys, indica que hi ha persones amb una llarga trajectòria i una gran experiència amb estrangers.

Anys que fa que els entrevistats treballen amb estrangers, diferenciant per sexe i edat

	SEXE			EDAT		
	TOTAL	Home	Dona	-25	26 - 45	+45
1	15.2	14.3	15.4	33.3	10.7	50
2	12.1	-	15.4	-	14.3	-
3	15.2	14.3	15.4	33.3	14.3	-
4	6.1	-	7.7	-	7.1	-
5	3	-	3.8	-	3.6	-
6	12.1	28.6	7.7	33.3	10.7	-
7	9.1	-	11.5	-	10.7	-
10	3	14.3	-	-	3.6	-
11	3	-	3.8	-	3.6	-
30	3	14.3	-	-	-	50
No respon	18.2	14.3	19.2	-	21.4	-
Mitjana	5.15	9.33	3.95	3.33	4.45	15.5
Desviació Típica	5.72	9.66	2.78	2.05	2.94	14.5

En darrer lloc, cal fer esment que aquestes persones treballen en territoris on els estrangers presenten una mitjana del 15,34% del total de la població. L'existència d'aquests tècnics és la resposta a la notable presència de persones novingudes a la comarca o a la població. De fet, és precisament en les zones en què hi ha un major volum d'estrangers, on la presència d'aquests tècnics és més alta. Aquest fet posa de manifest la relació entre "el problema" dels estrangers, és a dir el de la immigració, i la contracció de persones especialitzades per a esfrontar-s'hi.

Percentatge de persones estrangeres en la comarca o la població d'abast professional, diferenciant per sexe i edat.

	SEXE			EDAT		
	TOTAL	Home	Dona	-25	26 - 45	+45
- 5	9.1	14.3	7.7	-	10.7	-
6 a 15	9.1	-	11.5	-	10.7	-
16 a 25	3	-	3.8	-	3.6	-
+ 25	66.7	71.4	65.4	100	64.3	50
Sense resposta	12.1	14.3	11.5	-	10.7	50

Mitjana	15.34	15.17	15.39	18	15.04	15
Desviació típica	8.82	7.54	9.14	4.9	9.32	0

Actualment, la diversitat de procedències que hi ha entre les persones nouvingudes. És molt gran. Els percentatges més grans fan referència al Magreb, a l'Amèrica del Sud i al continent asiàtic.

Procedència de les persones estrangeres que resideixen on treballen els tècnics enquestats.

	TOTAL
Magreb	84.8
Àfrica subsahariana	15.2
Amèrica sud	57.6
Amèrica central	3
Europa est	30.3
Àsia	57.6
Resta d'Europa	6.1
No respon	3

10.2. Valoració del treball que realitzen

Una de les primers qüestions que vam realitzar per tal d'analitzar el treball que estan duent a terme els tècnics se centrava en valorar el grau de satisfacció personal envers la seva feina, segons la resposta que pot donar a la població autòctona i estrangera, i segons els recursos humans, materials i econòmics de què disposa.

Globalment es pot concloure que hi ha força satisfacció envers la feina que es desenvolupa i la resposta que es pot donar tant a la població autòctona com a la immigrada. La majoria dels tècnics es consideren "bastant satisfets"⁹ respecte a les accions i les tasques que es duen a terme. D'altra banda, en el moment que ens referim als recursos de què es disposa i a les orientacions que es troben a l'hora de prendre decisions aquesta bona valoració es redueix de forma important. A més, si diferenciem els perfils, observem les relacions

⁹ Les taules que es troben a continuació, a més de presentar els resultats obtinguts, realitzen una mitjana a partir de considerar les equivalències següents: "Molt satisfet", valor 4; "Bastant satisfet", valor 3; "Poc satisfet", valor 2; i "Gens satisfet", valor 1.

següents que són estadísticament significatives:

- a) els homes són més crítics que les dones en totes les respostes que donen;
- b) en gairebé tots els casos com més edat, més positivament es valora la situació;
- c) els tècnics que tenen més anys d'experiència treballant amb la immigració són més crítics que els que en tenen menys.

Grau de satisfacció dels tècnics

	SEXE		EDAT			ANYS EXPERIÈNCIA		
TOTAL	Home	Dona	-25	26 - 45	45	1 a 5	6 o més	
SATISFACCIÓ ENVERS LA FEINA								
Molt satisfet/a	36.4	28.6	38.5	33.3	32.1	100	52.9+	30
Bastant satisfet/a	60.6	57.1	61.5	33.3	67.9	-	41.2-	70
Poc satisfet/a	3	14.3	-	33.3	-	-	5.9	-
Mitjana	3.33	3.14	3.38	3	3.32	4	3.47	3.3
Desviació Típica	0.54	0.64	0.5	0.82	0.48	0	0.62	0.46
SATISFACCIÓ PEL QUE FA A LA RESPOSTA QUE ES POT DONAR A LA POBLACIÓ AUTÒCTONA								
Molt satisfet/a	27.3	28.6	26.9	33.3	25	50	41.2	20
Bastant satisfet/a	60.6	57.1	61.5	33.3	64.3	50	47.1	70
Poc satisfet/a	9.1	14.3	7.7	33.3	7.1	-	5.9	10
No respon	3	-	3.8	-	3.6	-	5.9	-
Mitjana	3.19	3.14	3.2	3	3.19	3.5	3.38	3.1
Desviació Típica	0.59	0.64	0.58	0.82	0.56	0.5	0.6	0.54
SATISFACCIÓ PEL QUE FA A LA RESPOSTA QUE ES POT DONAR A LA POBLACIÓ D'ORIGEN ESTRANGER								
Molt satisfet/a	21.2	-	26.9	33.3	21.4	-	29.4	10
Bastant satisfet/a	72.7	71.4	73.1	33.3	75	100	64.7	90
Poc satisfet/a	6.1	28.6	-	33.3	3.6	-	5.9	-
Mitjana	3.15	2.71	3.27	3	3.18	3	3.24	3.1
Desviació Típica	0.51	0.45	0.45	0.82	0.48	0	0.56	0.3

SATISFACCIÓ PEL QUE FA AL RECURSOS HUMANS DELS QUÈ DISPOSA								
Molt satisfet/a	3	-	3.8	-	3.6	-	5.9	-
Bastant satisfet/a	66.7	57.1	69.2	66.7	64.3	100	70.6	70
Poc satisfet/a	27.3	28.6	26.9	-	32.1	-	17.6	30
Gens satisfet/a	3	14.3	-	33.3	-	-	5.9	-
Mitjana	2.7	2.43	2.77	2.33	2.71	3	2.76	2.7
Desviació Típica	0.59	0.73	0.51	0.94	0.53	0	0.66	0.46
SATISFACCIÓ PEL QUE FA ALS RECURSOS MATERIALS DE QUÈ DISPOSA								
Molt satisfet/a	9.1	-	11.5	33.3	7.1	-	17.6	-
Bastant satisfet/a	63.6	42.9	69.2	33.3	64.3	100	64.7	50
Poc satisfet/a	27.3	57.1	19.2	33.3	28.6	-	17.6	50
Mitjana	2.82	2.43	2.92	3	2.79	3	3	2.5
Desviació Típica	0.58	0.49	0.56	0.82	0.57	0	0.61	0.5
SATISFACCIÓ PEL QUE FA ALS RECURSOS ECONÒMICS DELS QUÈ DISPOSA								
Molt satisfet/a	6.1	-	7.7	33.3	3.6	-	11.8	-
Bastant satisfet/a	63.6	57.1	65.4	66.7	60.7	100	64.7	70
Poc satisfet/a	30.3	42.9	26.9	-	35.7	-	23.5	30
Mitjana	2.76	2.57	2.81	3.33	2.68	3	2.88	2.7
Desviació Típica	0.56	0.49	0.57	0.47	0.55	0	0.6	0.46
SATISFACCIÓ PEL QUE FA A ORIENTACIONS REBUDES								
Molt satisfet/a	6.1	-	7.7	33.3	3.6	-	11.8	-
Bastant satisfet/a	57.6	42.9	61.5	33.3	60.7	50	70.6	60
Poc satisfet/a	18.2	28.6	15.4	-	21.4	-	-	30
Gens satisfet/a	3	14.3	-	33.3	-	-	5.9	-
No respon	15.2	14.3	15.4	-	14.3	50	11.8	10
Mitjana	2.79	2.33	2.91	2.67	2.79	3	3	2.67
Desviació Típica	0.63	0.75	0.53	1.25	0.51	0	0.63	0.47

Les orientacions que els tècnics reben a l'hora de prendre decisions d'instàncies superiors, com hem indicat, és una altre dels aspectes que cal tenir en compte i que es constata com una gran mancança. Així, a més de més

recursos, apareix la necessitat de definir millor el camí que cal prendre en la intervenció respecte al fenomen dels estrangers nouvinguts. Aquesta idea es veu recolzada gràcies al testatge que hem fet de dues afirmacions centrades en la immigració. Concretament, volíem conèixer el grau d'acord dels nostre entrevistats arran de les consideracions següents: “Calen més orientacions des de la Generalitat per treballar amb la immigració” i “L’Ajuntament/Consell Comarcal té clara la línia de treball a seguir pel que fa a la immigració”. Respecte a la primera frase, tal com indica la taula posterior hi ha un gran consens en creure que la Generalitat ha d'establir més orientacions pel que fa a la manera com s’ha de treballar amb la immigració: el 30,3% hi està molt acord i el 51,5% bastant. La mitjana resultant se situa, clarament, en aquesta darrera resposta, ja que és un 3,09¹⁰). El gran d'acord també presenta diferències segons el perfil de l'entrevistat; d'aquesta forma, a mesura que augmenta l'edat, més és creu que això és menys cert, tot i que els enquestats segueixen situant-se, majoritàriament, en la posició d'estar-hi d'acord.

La segona consideració indica que, malgrat haver-hi consens, aquest es redueix. És a dir, que s'incrementa la percepció que l'administració local hauria de definir millor la línia de treball entorn de la immigració. Tot i això, la mitjana ens situa a prop del “bastant acord”, amb un 2,88. Aparentment, d'aquests encreuaments, es dedueix que la feina continuada segons els anys que fa que es treballa amb la immigració, el que fa augmentar la convicció que la línia a seguir és clara.

Grau d'acord dels tècnics amb les frases...

	SEXE			EDAT			ANYS	
	TOTAL	Home	Dona	-25	26 - 45	45	1 a 5	6 o més
NECESSITAT DE MÉS ORIENTACIONS DE LA GENERALITAT								
Molt d'acord	30.3	28.6	30.8	33.3	28.6	50	23.5	20
Bastant d'acord	51.5	57.1	50	66.7	53.6	-	58.8	60
Poc d'acord	15.2	14.3	15.4	-	14.3	50	11.8	20
Gens d'acord	3	-	3.8	-	3.6	-	5.9	-
Mitjana	3.09	3.14	3.08	3.33	3.07	3	3	3
Desviació típica	0.77	0.64	0.8	0.47	0.77	1	0.79	0.63

¹⁰ La mitjana s'ha realitzat tenint en compte les equivalències següents: “molt d'acord”, valor 4; “bastant d'acord”, valor 3; “poc d'acord”, valor 2; i “gens d'acord”, valor 1.

L'ADMINISTRACIÓ LOCAL TÉ UNA LÍNIA DE TREBALL								
Molt d'acord	18.2	14.3	19.2	-	21.4	-	23.5	20
Bastant d'acord	60.6	57.1	61.5	66.7	60.7	50	47.1	80
Poc d'acord	12.1	14.3	11.5	-	10.7	50	17.6	-
Gens d'acord	9.1	14.3	7.7	33.3	7.1	-	11.8	-
Mitjana	2.88	2.71	2.92	2.33	2.96	2.5	2.82	3.2
Desviació típica	0.82	0.88	0.8	0.94	0.79	0.5	0.95	0.4

10.3. Les necessitats socials i educatives

Entre les preguntes que es van realitzar als tècnics, algunes van centrar en detectar les principals necessitats socials i educatives de les persones de la població de la comarca on treballaven, ja sigui en general o de les persones d'origen estranger que hi resideixen.

El primer que vam detectar és que les principals necessitats es relacionen amb l'habitatge, la situació laboral i l'atenció sanitària. Només un 3% dels enquestats diu que no n'hi ha cap com s'indica en la taula següent:

Principals necessitats en matèria social a les poblacions o comarques on treballen els tècnics.

	TOTAL	SEXE		EDAT		
		Home	Dona	-25	26 - 45	+45
Millora atenció sanitària	18.2	28.6	15.4	-	21.4	-
Servei atenció social primària	9.1	14.3	7.7	33.3	7.1	-
Atenció persones grans	3	-	3.8	-	3.6	-
Atenció als estrangers	9.1	14.3	7.7	33.3	7.1	-
Laboral	21.2	-	26.9	33.3	21.4	-
Habitatge	48.5	42.9	50	33.3	50	50
Recursos humans	6.1	-	7.7	-	7.1	-
Formació	6.1	-	7.7	-	7.1	-
Recursos materials	6.1	-	7.7	-	7.1	-
Equipaments culturals	6.1	-	7.7	-	7.1	-
Millora cohesió social	6.1	14.3	3.8	33.3	3.6	-
Altres	9.1	14.3	7.7	33.3	7.1	-
No ho sap	6.1	-	7.7	-	3.6	50
Cap	3	-	3.8	-	3.6	-

Quant a necessitats educatives, l'opinió més estesa és que caldria millorar els recursos educatius i les relacions interculturals en els centres docents. D'altra

banda, és interessant posar de manifest que més d'una tercera part considera que no hi ha cap necessitat.

Principals necessitats en matèria educativa a les poblacions o comarques on treballen els tècnics.

	SEXE			EDAT		
	TOTAL	Home	Dona	-25	26 - 45	45
Activitats temps lliure	6.1	-	7.7	-	7.1	-
Contra absentisme escolar	3	-	3.8	-	3.6	-
Formació amb mercat laboral	3	-	3.8	-	3.6	-
Millora recursos educatius	24.2	42.9	19.2	66.7	21.4	-
Educació adults impartida	3	14.3	-	33.3	-	-
Relacions interculturals	12.1	28.6	7.7	33.3	10.7	-
Millorar acollida immigrants	9.1	-	11.5	-	10.7	-
Afavorir integració immigrants	6.1	14.3	3.8	-	7.1	-
No ho sap	9.1	-	11.5	-	10.7	-
Cap	36.4	28.6	38.5	33.3	32.1	100

10.4. Els estrangers: situació i necessitats

Una de les qüestions que ens han interessat, més enllà de la definició del perfil de les persones novingudes amb qui treballen els tècnics, ha estat la valoració que fan, globalment, del fenomen de la immigració. Tal com indica la taula següent, una mica més de la meitat dels entrevistats el valoren positivament o molt positivament; tanmateix, una important tercera part hi veu aspectes tant positius com negatius. Un 12,1% el valoren negativament.

Valoració de la influència dels estrangers.

	SEXE			EDAT		
	TOTAL	Home	Dona	-25	26 - 45	+ 45
Molt positivament	6.1	-	7.7	-	7.1	-
Positivament	45.5	57.1	42.3	66.7	42.9	50
Depèn	33.3	28.6	34.6	-	35.7	50
Negativament	12.1	14.3	11.5	33.3	10.7	-
No influeix	3	-	3.8	-	3.6	-

Les raons per les quals la majoria de tècnics consideren positiva la presència d'estrangers són, d'una banda, pel fet que cobreix llocs de treball que si no, no estarien ocupats; pel fet que aporta un enriquiment cultural; i comporten

desenvolupament econòmic per a la societat que els acull. En la taula següent apareixen detallades aquestes i altres respostes:

Motiu de la valoració positiva de la influència dels estrangers.

	TOTAL	SEXE		EDAT			ANYS	
		Home	Dona	-25	26 - 45	+ 45	1 a 5	6 o més
Llocs de treball no volguts	64.3	50	68.2	100	62.5	50	60	87.5
Consum	3.6	-	4.5	-	4.2	-	-	12.5
Enriquiment cultural	53.6	50	54.5	-	58.3	50	60	50
Desenvolupament econòmic	14.3	50	4.5	50	12.5	-	-	37.5
Canvi de valors i principis	3.6	-	4.5	-	4.2	-	-	12.5
Escoles petites no han de tancar	3.6	-	4.5	-	4.2	-	6.7	-

Per altra banda, els qui la valoren negativament consideren que se'ls prioritza en les ajudes socials i en les beques escolars que es donen i que comporten conflictes. Sovint acusen la població, en general, que té i reproduceix el tòpic que els estrangers (especialment els que hem definit com immigrants) surten beneficiats pel sistema de benestar de la nostra societat. El que és més simptomàtic d'aquesta situació és que els tècnics que treballen amb i per a la població d'origen forà i que sovint són els encarregats de fer gestions per a la obtenció d'ajudes d'aquesta mena, siguin, també, els que consideren que se'ls està afavorint. Si realment és així, doncs, ja no ens trobaríem davant un simple tòpic, sinó que hi hauria casos reals a partir dels quals ahuria nascut aquesta consideració.

Motiu de la valoració negativa de la influència dels estrangers.

	TOTAL	Home	Dona	-25	26 - 45	+45	1 a 5	6 o més
Prioritza beques escolars	20	-	25	-	23.1	-	20	50
Comporten conflictes culturals	26.7	-	33.3	-	30.8	-	20	100
En les ajudes són prioritzats	40	-	50	-	46.2	-	40	100
Insuficiència d'habitatge	6.7	-	8.3	-	7.7	-	-	50
No s'integren	13.3	66.7	-	-	15.4	-	10	-
No hi ha prou feina	6.7	33.3	-	100	-	-	10	-
Insuficiència de professionals	6.7	-	8.3	-	7.7	-	10	-
No ho sap	13.3	-	16.7	-	7.7	100	10	-
No respon	6.7	-	8.3	-	7.7	-	-	-

Les dades anteriors es poden relacionar amb la presència d'estrangers a les poblacions o comarques dels nostres entrevistats i amb el tracte que se'ls dona des de l'Administració. Com ja demostràvem en informes anteriors,

predomina la percepció que resideixen prou estrangers i, fins i tot, n'hi ha massa en alguns d'aquests territoris. De fet, el nombre i la visibilització d'aquesta presència ha anat generant discursos més crítics respecte a la presència d'estrangers.

Considera que hi ha...

	TOTAL	SEXE		EDAT			ANYS	
		Home	Dona	-25	26 - 45	+ 45	1 a 5	6 o més
Massa estrangers/es	12.1	28.6	7.7	33.3	10.7	-	23.5	-
Molts estrangers/es	18.2	14.3	19.2	33.3	14.3	50	23.5	-
Suficients estrangers/es	42.4	28.6	46.2	-	46.4	50	47.1	50
Pocs estrangers/es	12.1	-	15.4	-	14.3	-	5.9	20
No ho sap	6.1	14.3	3.8	-	7.1	-	-	10
No respon	9.1	14.3	7.7	33.3	7.1	-	-	20

Segons l'opinió de la majoria dels tècnics entrevistats, els estrangers, al territori on treballen, són tractats amb "normalitat", tot i que n'hi ha que diuen que se'ls tracta bé o malament, tal com s'indica en la taula següent:

Grau d'acord dels tècnics amb...

	TOTAL	SEXE		EDAT			ANYS	
		Home	Dona	-25	26 - 45	+45	1 a 5	6 o més
ELS ESTRANGERS AL TERRITORI SÓN...								
Ben tractats/des	12.1	14.3	11.5	-	10.7	50	5.9	20
Tractats/des amb normalitat	66.7	57.1	69.2	66.7	67.9	50	70.6	70
Mal tractats/des	15.2	28.6	11.5	33.3	14.3	-	11.8	10
No respon	6.1	-	7.7	-	7.1	-	11.8	-
ELS ESTRANGERS PELS FUNCIONARIS PÚBLICS SÓN...								
Afavorits/des	3	-	3.8	-	3.6	-	-	-
Ben tractats/des	18.2	28.6	15.4	33.3	14.3	50	5.9	40
Tractats/des amb normalitat	57.6	42.9	61.5	33.3	64.3	-	64.7	40
Mal tractats/des	3	-	3.8	-	3.6	-	-	10
No ho sap	6.1	14.3	3.8	33.3	-	50	11.8	-
No respon	12.1	14.3	11.5	-	14.3	-	17.6	10

Pel que fa al tracte que reben els estrangers per part dels funcionaris

públics, qüestió amb què hem volgut exemplificar l'atenció que ofereix l'Administració, la majoria de tècnics han coincidit que predomina la normalitat. Nomès el 18,2% considera que són "ben tractats" i la percepció d'un aparent afavoriment es redueix fins al 3%.

Entrant en les actuacions que es consideren prioritàries per als estrangers de la comarca, és molt estesa la idea que cal millorar-ne l'acollida i que és necessari organitzar o incrementar el nombre de cursos de català i de cultura catalana que s'imparteixen. D'altra banda, també es considera necessària millorar la informació que existeix sobre els diferents recursos que s'adrecen a les persones d'origen estranger. En la taula següent, especifiquem aquestes i altres actuacions que es consideren imminents.

Actuacions que els tècnics creuen prioritàries pels estrangers de la comarca.

	SEXE			EDAT			ANYS	
	TOTAL	Home	Dona	-25	26 - 45	+45	1 a 5	6 o més
Formació laboral específica	6.1	-	7.7	-	7.1	-	5.9	10
Cursos cultura catalana	12.1	-	15.4	-	10.7	50	11.8	20
Cursos llengua catalana	30.3	28.6	30.8	33.3	32.1	-	35.3	30
Cursos cultura aranesa	3	-	3.8	-	3.6	-	5.9	-
Cursos llengua castellana	12.1	14.3	11.5	-	10.7	50	11.8	20
Sensibilització resta població	15.2	42.9	7.7	33.3	14.3	-	5.9	30
Millora de la relació autòctons-immigrats	6.1	14.3	3.8	-	3.6	50	5.9	10
Informació recursos immigrants	18.2	14.3	19.2	-	21.4	-	29.4	-
Millora de l'acollida	33.3	14.3	38.5	-	39.3	-	29.4	40
Assessorament jurídic	9.1	-	11.5	-	10.7	-	5.9	20
Traducció i mediació	3	-	3.8	-	3.6	-	-	10
Habitatges socials	9.1	-	11.5	-	7.1	50	11.8	10
Integració social immigrants	12.1	28.6	7.7	66.7	7.1	-	17.6	10
Afavorir integració immigrants	6.1	14.3	3.8	33.3	3.6	-	5.9	-
Afavorir creació treball	3	-	3.8	-	-	50	5.9	-
Formació	3	-	3.8	-	3.6	-	5.9	-
Altres	6.1	14.3	3.8	-	7.1	-	-	20
No ho sap	6.1	-	7.7	-	7.1	-	5.9	-

Si cenyim aquestes actuacions a la població concreta on treballa cada tècnic, els percentatges de citació es redueixen. Tanmateix, es consideren prioritàries les mateixes actuacions i s'incrementa, notablement, la no resposta.

Actuacions que els tècnics creuen prioritàries pels estrangers de la població.

	SEXE			EDAT			ANYS	
	TOTAL	Home	Dona	-25	26 - 45	45	1 a 5	6 o més
Formació laboral específica	3	-	3.8	-	3.6	-	5.9	-
Cursos cultura catalana	9.1	-	11.5	-	7.1	50	5.9	20
Cursos llengua catalana	24.2	28.6	23.1	33.3	25	-	23.5	20
Cursos llegua castellana	12.1	14.3	11.5	-	10.7	50	11.8	20
Sensibilització resta població	6.1	14.3	3.8	33.3	3.6	-	5.9	10
Millora relació autòctons-immigrants	6.1	14.3	3.8	-	3.6	50	5.9	10
Informació recursos immigrants	18.2	14.3	19.2	-	21.4	-	29.4	-
Millora de l'acollida	15.2	-	19.2	-	17.9	-	11.8	20
Assessorament jurídic	9.1	-	11.5	-	10.7	-	5.9	20
Traducció i mediació	3	-	3.8	-	3.6	-	-	10
Habitatges socials	6.1	-	7.7	-	3.6	50	5.9	10
Integració social immigrants	6.1	14.3	3.8	33.3	3.6	-	11.8	-
Afavorir integració immigrants	3	14.3	-	33.3	-	-	5.9	-
Afavorir creació treball	3	-	3.8	-	-	50	5.9	-
Altres	3	-	3.8	-	3.6	-	-	10
No ho sap	6.1	-	7.7	-	7.1	-	5.9	-
No respon	27.3	42.9	23.1	33.3	28.6	-	23.5	30

Tal com hem indicat, un dels temes que es creuen primordial és el de l'acollida. Per aquest motiu, es va demanar sobre la informació que es proporciona a les persones nouvingudes. Les respostes més comunes coincideixen en dir que es dona una guia d'acollida (45,5%) o que responen al que els pregunten (45,5%). Tot seguit s'anomenen els tríptics de serveis i l'assessorament jurídic. La resta de respostes, tot i que tenen menys pes específic, també es detallen en la taula següent:

Informació que es proporciona als estrangers.

	SEXE			EDAT			% IMMIGRACIO			
	TOTAL	Home	Dona	-25	26 - 45	+45	-5	6 a 15	16 a 25	25
Guia d'acollida	45.5	42.9	46.2	66.7	42.9	50	33.3	33.3	-	50
Tríptics de serveis	39.4	42.9	38.5	33.3	39.3	50	-	33.3	100	40.9
Responem al que ens pregunten	45.5	57.1	42.3	33.3	42.9	100	66.7	33.3	-	45.5
Informació funcionament sanitat	9.1	-	11.5	-	10.7	-	33.3	-	-	9.1
Informació escolarització dels fills	6.1	-	7.7	-	7.1	-	-	-	-	9.1

Atenció a les demandes de feina	3	-	3.8	-	3.6	-	-	-	-	4.5
Informació sobre els serveis	6.1	-	7.7	-	3.6	50	-	-	-	9.1
Informació sobre cursos de català	9.1	-	11.5	-	10.7	-	-	-	-	13.6
Assessorament jurídic	24.2	14.3	26.9	33.3	25	-	-	33.3	-	31.8
Informació sobre l'habitatge	3	-	3.8	-	3.6	-	-	-	-	4.5
Informació convalidació estudis	3	-	3.8	-	3.6	-	-	-	-	4.5
Informació municipi en general	3	-	3.8	-	3.6	-	-	-	-	4.5
Derivació a altres serveis	9.1	14.3	7.7	33.3	7.1	-	-	33.3	100	4.5
Sessions d'acollida	12.1	14.3	11.5	33.3	7.1	50	-	-	-	13.6
Certificats d'empadronament	3	-	3.8	-	3.6	-	-	-	-	-
No respon	6.1	-	7.7	-	7.1	-	-	-	-	9.1

El que observem és que la informació que es lliura a la població acabada d'arribar gira al voltant dels serveis sanitaris, educatius, socials, laborals i d'habitatge. Malgrat que la majoria de tècnics coincideixen en la importància del coneixement de la llengua i cultura de la societat d'acollida, la documentació i l'informació que es dona sembla descuidar-se'n.

Informació que necessiten els nousvinguts a l'arribar a la població

	TOTAL
Guia d'acollida (escrit)	57.6
Inf. serv. sanitaris (escrit)	24.2
Inf. serv. sanitaris (oral)	57.6
Inf. serv. educatius (escrit)	27.3
Inf. serv. educatius (oral)	60.6
Inf. serv. socials (escrit)	27.3
Inf. serv. socials (oral)	57.6
Inf. oportunitats laborals (escrit)	27.3
Inf. oportunitats laborals (oral)	36.4
Inf. mercat habitatge (escrit)	15.2
Inf. mercat habitatge (oral)	18.2
Inf. cursos de català	6.1
Inf. cursos de castellà	6.1
Inf. societat i cultura d'arribada	18.2
Assessorament jurídic	12.1
Sessions i espais d'acollida	6.1
No respon	6.1

Pel que fa a les necessitats que tenen els tècnics per dur a terme la seva activitat quotidiana, vam distingir entre les necessitats d'infraestructures, d'equipaments, de formació, de recursos humans, legislatives i organitzatives.

Com podem veure en la taula següent, la no resposta, és a dir, el fet de no tenir necessitats immediates en una determinada qüestió és el més freqüent. Tot i això, detectem que, a nivell d'infraestructures, sembla haver-hi una manca de locals o espais de trobada i albergs d'acollida de temporers, a més d'altres que es detallen en la taula. Quant a equipaments, la dispersió és notable i fa referència a l'equipació d'infraestructures que ja existeixen, especialment les esportives. Aquests dos aspectes, però, no semblen ser les prioritats a què cal fer front durant els propers anys.

En canvi, quan ens referim a una millora de la formació com a tècnics, el percentatge de respostes afirmatives s'incrementa. Gairebé una quarta part creu necessitar més formació específica per treballar amb i per als estrangers, a més de requerir un major coneixement de les diferents cultures amb què està en contacte.

Una altra qüestió important a millorar és la dotació de recursos humans. Tal com s'indica en la taula següent més de la tercera part dels tècnics entrevistats afirma tenir necessitats d'aquesta mena i, especialment, de professionals que l'ajudin o bé d'especialistes en determinades qüestions (jurídiques, d'animació, d'acollida).

D'altra banda, el 18% dels enquestats creu que cal adaptar millor la legislació a la realitat i no pas modificar-la tan sovint. Diuen que de vegades es fa difícil de comprendre i de seguir, i que d'aquí sorgeix, de fet, la necessitat de professionals especialitzats. En darrer lloc, a nivell d'organització, hem detectat que una altra de les necessitats és la coordinació entre els serveis que atenen la població estrangera i, també, una major definició política de què cal fer davant aquest fenomen.

Necessitats immediates a parer dels tècnics.

	SEXE		EDAT			ANYS		
	TOTAL	Home	Dona	-25	26 - 45	+45	1 a 5	6 o més
NECESSITATS D'INFRAESTRUCTURES								
Llocs de trobada	9.1	14.3	7.7	-	10.7	-	5.9	10
Habitatges de protecció	3	-	3.8	33.3	-	-	5.9	-
Casals infantils	3	-	3.8	-	3.6	-	5.9	-
Polisportius	3	-	3.8	-	3.6	-	5.9	-
Alberg temporada collir fruita	6.1	-	7.7	-	7.1	-	5.9	10

Altres	3	14.3	-	33.3	-	-	-	10
No respon	78.8	71.4	80.8	33.3	82.1	100	82.4	70
D'EQUIPAMENTS								
Millora equipa. esportius	3	14.3	-	-	3.6	-	-	10
Altres	6.1	-	7.7	-	3.6	50	5.9	10
No respon	90.9	85.7	92.3	100	92.9	50	94.1	80
DE FORMACIÓ								
Més formació específica	24.2	28.6	23.1	33.3	25	-	29.4	10
Coneixement cultural	9.1	14.3	7.7	33.3	7.1	-	17.6	-
Coneixement de la seva llengua	3	-	3.8	-	-	50	5.9	-
Traducció i mediació	6.1	-	7.7	-	3.6	50	5.9	10
No respon	66.7	71.4	65.4	66.7	67.9	50	58.8	80
DE RECURSOS HUMANS								
Agents d'acollida	3	-	3.8	-	3.6	-	5.9	-
Animador sociocultural	3	14.3	-	-	3.6	-	-	10
Professionals en camp jurídic	3	-	3.8	-	3.6	-	-	-
Més professionals	27.3	28.6	26.9	-	28.6	50	29.4	40
Professionals immigrants	3	14.3	-	33.3	-	-	5.9	-
No respon	63.6	57.1	65.4	66.7	64.3	50	58.8	60
DE LEGISLACIÓ								
Adaptar-les a la realitat	18.2	14.3	19.2	-	21.4	-	23.5	20
Que no fomentin l'exclusió	3	-	3.8	-	3.6	-	-	10
Molt canviant i poc explicada	9.1	28.6	3.8	-	10.7	-	5.9	10
No respon	72.7	57.1	76.9	100	67.9	100	70.6	70
D'ORGANITZACIÓ								
Mes coordinació entre serveis	12.1	14.3	11.5	33.3	7.1	50	17.6	-
Direcció política	6.1	-	7.7	-	7.1	-	-	10
No respon	81.8	85.7	80.8	66.7	85.7	50	82.4	90

Una pregunta relacionada amb la mateixa qüestió plantejava què necessitaria dels autòctons, és a dir, de la resta de la població, un tècnic per poder atendre millor les persones estrangeres. El més freqüent és referir-se a qüestions de sensibilització o de racisme i xenofòbia. Tanmateix, hi ha un alt percentatge de no respostes.

Necessitats per treballar amb la població autòctona.

	SEXE			EDAT		
	TOTAL	Home	Dona	-25	26 - 45	+45
Que no siguin racistes i xenòfobs	12.1	-	15.4	-	14.3	-
Que no percebin que prenen recursos	48.5	57.1	46.2	66.7	50	-
Més coneixement de la realitat	3	-	3.8	-	3.6	-
Sensibilització dels autòctons	9.1	14.3	7.7	33.3	7.1	-
Coneixement mutu (maneres de pensar de diferents països i religions, trencar estereotips...)	9.1	-	11.5	-	10.7	-
No res	3	14.3	-	-	-	50
No ho sap	30.3	28.6	30.8	33.3	28.6	50
No respon	12.1	-	15.4	-	14.3	-

El racisme, aparentment, no és un problema important al territori on treballen, però el 15.2% indica que sí que han detectat actes de rebuig. Concretament, 5 dels 33 tècnics entrevistats aporten exemples d'aquesta discriminació: prohibició d'entrar en locals públics, no concedir lloguers, no donar feina, actituds al carrer o discussions, etc.

A nivell d'organització i coordinació, vam voler conèixer si existien entitats proimmigrants o associacions d'immigrants i si treballaven amb elles. Quan vam preguntar-ho, el resultat va ser que en només el 30% dels casos no hi havia cap entitat d'aquest tipus dedicada a treballar per o amb la immigració.

Existència d'associacions al territori de treball del tècnic.

	SEXE		
	TOTAL	Home	Dona
Sí, d'immigrants	54.5	71.4	50
Sí, mixtes	15.2	-	19.2
Sí, d'autòctons	51.5	71.4	46.2
No	30.3	28.6	30.8

Més concretament, l'associacionisme d'immigrants és valorat positivament pel 57,6% dels entrevistats, mentre que el 24,2% ho fa negativament. Els motius que es donen per justificar la bona consideració de l'associacionisme són: la defensa dels interessos de les persones, el fet que permet l'establiment de relacions socials i de suport mutu i, finalment, perquè permet tenir un interlocutor (és a dir, a qui dirigir-se el tècnic). Els que valoren negativament

l'associacionisme, creuen que no potencia la integració dels estrangers i que defensa els interessos d'unes quantes persones i no les del conjunt dels "representats". En la taula següent detallem aquestes dades:

L'associacionisme segons els tècnics.

	SEXE			EDAT		
	TOTAL	Home	Dona	-25	26 - 45	+45
EXISTEIXEN ASSOCIACIONS						
Sí, d'immigrants	54.5	71.4	50	100	50	50
Sí, mixtes	15.2	-	19.2	-	17.9	-
Sí, d'autòctons	51.5	71.4	46.2	66.7	50	50
No	30.3	28.6	30.8	-	32.1	50
VISIÓ ASSOCIACIONISME						
Molt positiu	12.1	-	15.4	-	10.7	50
Positiu	45.5	42.9	46.2	33.3	46.4	50
Negatiu	21.2	28.6	19.2	33.3	21.4	-
Molt negatiu	3	-	3.8	-	3.6	-
No ho sap	6.1	-	7.7	-	7.1	-
No respon	12.1	28.6	7.7	33.3	10.7	-
MOTIUS ASSOCIACIONISME POSITIU						
Participa presa de decisions	10.5	-	12.5	-	12.5	-
Relació entre persones	31.6	33.3	31.3	-	37.5	-
Defensa interessos poques persones	36.8	33.3	37.5	-	43.8	-
Organitzen activitats que m'agraden	5.3	-	6.3	-	6.3	-
Integració en la nostra societat	15.8	33.3	12.5	100	12.5	-
Tenir interlocutor	21.1	66.7	12.5	100	12.5	50
Suport mutu	26.3	-	31.3	-	25	50
Punt d'informació	5.3	-	6.3	-	6.3	-
Mantenir la seva cultura	5.3	33.3	-	100	-	-
MOTIUS ASSOCIACIONISME NEGATIU						
Defensa interessos de poques persones	12.5	-	16.7	-	14.3	-
No potencia la integració	87.5	100	83.3	100	85.7	-

Una altra qüestió que se sol plantejar com una activitat i que no sempre queda clar si és convenient i necessària, és l'organització de festes i trobades

entre estrangers i autòctons. Per tal de conèixer el parer dels tècnics, els vam fer tot un seguit de preguntes al voltant d'aquesta qüestió. En primer lloc, vam interessar-nos per saber si creien que els estrangers tenien interès en participar en activitats realitzades a la població on treballen: les opinions al respecte van quedar clarament dividides entre aquells que creuen que sí (51,5%), un percentatge lleument per sobre de la meitat, i aquells que creuen que no (48,5%). Els homes segueixen sent els més crítics i manifesten força per sobre de les dones que no hi ha interès.

D'altra banda, pel que fa al fet que si consideraven necessari organitzar les esmentades activitats de relació entre autòctons i estrangers, el 75,8% afirma que sí mentre que el 24,1% ho nega. Novament, existeixen diferències per sexe, ja que les dones responen per sota dels homes que calen aquestes activitats. Quant a la necessitat d'organitzar activitats de relació entre estrangers, la resposta negativa és la majoritària: el 66,7% afirma que no i el 33,3% diu que sí. En aquest cas, les dones donen una resposta més afirmativa que els homes, amb uns percentatges dels 38,5% i el 14,3%, respectivament.

Grau d'acord dels tècnics amb...

	SEXE		EDAT			ANYS		
	TOTAL	Home	Dona	-25	26 - 45	+45	1 a 5	6 o més
ESTRANGERS TENEN INTERÈS PER PARTICIPAR ACTIVITATS POBLACIÓ								
Sí	51.5	28.6	57.7	33.3	53.6	50	47.1	50
No	48.5	71.4	42.3	66.7	46.4	50	52.9	50
CAL ORGANITZAR ACTIVITATS RELACIÓ AUTÒCTONS/ESTRANGERS								
Sí	75.8	85.7	73.1	66.7	75	100	82.4	70
No	24.2	14.3	26.9	33.3	25	-	17.6	30
CAL ORGANITZAR ACTIVITATS RELACIÓ ENTRE ESTRANGERS								
Sí	33.3	14.3	38.5	-	35.7	50	29.4	30
No	66.7	85.7	61.5	100	64.3	50	70.6	70

11. Conclusions

De l'estudi que hem realitzat, se'n desprèn que els habitants de les comarques de Lleida creuen que el nombre d'immigrats s'ha incrementat molt en els darrers anys. La percepció que és un flux de població poc controlat preocupa tots els segments socials que han participat en els grups de discussió. Per això, tots estan d'acord que cal establir mesures per controlar aquest fenomen. Alguns creuen que cal frenar aquest flux, mentre que d'altres consideren que s'ha de regular. Per algunes persones la contractació a origen és la millor solució per la societat de procedència com per la d'arribada. Així hi ha empresaris que consideren que els resulta molt més operatiu contractar els treballadors als països d'origen, amb contractes temporals a la fi dels quals tornen als seus països. Valoren molt positivament aquestes experiències que es realitzen des de ja fa uns quants anys.

Per als empresaris, els trets fonamentals que hauria de desenvolupar una política d'immigració serien, en primer lloc, un control rigorós del nombre d'immigrats i de la seva qualificació; i, en segon lloc, consideren que caldria facilitar la integració dels estrangers que viuen al nostre país. Unes altres perspectives prioritzen el control de les entrades a l'estat espanyol i les facilitats d'integració i promoció professional als immigrants que hi viuen.

Un factor clau d'integració és el mercat laboral i és també on es dona competència entre immigrants i entre una part dels autòctons i els immigrants. D'acord amb les impressions dels participants en els grups de discussió, la contractació irregular continua sent rellevant per a una part dels sectors econòmics. L'existència i el manteniment d'aquest fenomen es percep molt lligada, en primer lloc, al fet que, als empresaris, el fet de tenir treballadors irregulars els resulta, segons l'opinió dels membres del grup, més econòmic. A més, és molt fàcil aconseguir aquest tipus de treballadors d'entre els immigrants que no tenen papers i que, per tant, tenen impediments per accedir a un altre tipus de condició. Els tipus de controls i inspeccions existents fan que sigui molt fàcil burlar-los amb una impunitat considerable. D'altra banda, hi ha una complicitat entre els empresaris que utilitzen aquest règim laboral i els seus treballadors irregulars. Els beneficis que obtenen d'aquesta situació, tanmateix, són ben desiguals, ja que per als empresaris significa un increment de beneficis i per als treballadors, una simple subsistència al nostre país.

Treballar durant uns anys en aquest règim es presenta com una mena de tribut que han de pagar els immigrants que volen quedar-se per poder obtenir papers

més endavant. Tanmateix, alguns empresaris que contracten il·legalment persones nouvingudes poden sentir-se solidaris amb les situacions precàries i no pas responsables de cap mena de delictes ni de cap tracte desfavorable. La impossibilitat de fer un contracte temporal a persones que resideixen al nostre país, però que no tenen permís de treball, assegura mà d'obra irregular abundant. D'altra banda, els empresaris que opten per contractar immigrants en condicions regulars s'han d'enfrontar amb la competència deslleial dels qui paguen la mà d'obra a preu baix.

Els immigrants que porten més temps assentats a les comarques de Ponent treballen, majoritàriament, en petites empreses, moltes d'elles familiars, i troben feina, fonamentalment mitjançant referències de coneguts que són de confiança per als empresaris, es a dir, a través de xarxes de relacions personals. També es fa referència a la necessitat d'una intervenció més activa per part de les oficines de contractació, que haurien d'instaurar opcions més objectives de col·locació i valoració de les aptituds dels treballadors. Consideren que només els ofereixen les pitjors feines i amb pitjors condicions econòmiques.

Alguns immigrants, sobretot els d'origen marroquí però no només, opinen que els autòctons tenen una percepció esbiaixada dels immigrants. Creuen que els veuen com a treballadors que viuen aquí temporalment per enviar diners al seu país. En canvi, molts d'estrangers manifesten la seva capacitat per fer feines més qualificades o per ser empresaris o polítics, tal com passa en altres països europeus. Certament, segons les percepcions dels autòctons, no se'ls associa, precisament, amb aquestes darreres ocupacions. De fet, fins i tot consideren el seu dret a vot com una possibilitat remota.

Una altra de les qüestions claus per entendre la realitat lleidatana respecte a la immigració és el que es pensa sobre els serveis que es dona des de les institucions públiques a la ciutadania. L'augment notable d'immigrants, sobretot a partir de l'any 2000, ha col·lapsat molts serveis, ja que s'atenen molts més usuaris sense haver incrementat, en la mateixa proporció, els recursos necessaris. Hi ha mancances notables, especialment en els camps de l'educació, la sanitat, els serveis socials i l'habitatge. L'atenció de les necessitats no es reparteix partint de drets universals o de la igualtat d'oportunitats entre els ciutadans, perquè s'assegurin la compensació dels desavantatges per sota d'un determinat nivell de renda, sinó que es fa sobre la base del repartiment dels escassos recursos que s'hi destinen entre els nivells de renda inferiors. És per això doncs, que sembla que aquest repartiment afavoreix les famílies immigrades, algunes de les quals es troben entre les de renda més baixa. Els recursos són escassos i, per aquesta raó, els pressupostos no contemplen l'obtenció

de totes les necessitats. No s'atnen totes les persones que els necessitarien, sinó que es distribueixen uns recursos amb entre els més desafavorits, el que alguns defineixen com un criteri gairebé caritatiu. Fins i tot una part dels tècnics entrevistats considera que aquest repartiment de recursos beneficia els immigrants, tot i que, alhora, indica que l'Administració tracta amb igualtat a totes les persones que els sol·liciten.

Els immigrants són el boc expiatori de tot aquest funcionament deficient de serveis i assistència. Així, segons l'opinió de molts ciutadans, ells són els destinataris preferents dels recursos i la raó per la qual no s'atnen les necessitats dels autòctons que ho necessiten. Aquesta percepció és especialment estesa entre les persones que sense rebre cap avantatge econòmic de la immigració, creuen que són els que reben tots els inconvenients de la desorientació de les polítiques socials i migratòries. Efectivament, és aquesta franja de població més desafavorida la que creu rebre les conseqüències de la immigració ja que es mantenen els baixos salaris i viu unes pitjors condicions laborals per la competència. També viuen en barris degradats on la immigració creuen que és un problema afegit i ha de competir directament amb aquests nous pobres per a rebre subsidis, beques i ajuts.

A banda de l'establiment de mesures per regular el nombre d'immigrants i facilitar-ne la integració, també es considera que l'Administració hauria d'assegurar que els nousvinguts compleixin les mateixes obligacions i rebin els mateixos serveis que els autòctons. Els aparents avantatges dels immigrants pel que fa a l'educació, la sanitat, els serveis socials, el pagament d'impostos o l'establiment de negocis, preocupen la població autòctona i semblen injustos. Per això, des del seu punt de vista, aquest tracte discriminatori constitueix el principal punt de conflicte. També es reclama una actuació més decidida per part de l'Administració en tots aquells aspectes que estan relacionats amb la seguretat i una garantia d'una convivència cívica dins d'uns paràmetres acceptables, sense que els veïns de zones degradades se sentin indefensos i abandonats.

Per als polítics, la immigració suposa un gran repte que s'ha d'assumir mitjançant polítiques socials adequades i incrementant el percentatge del PIB que es dedica a aquestes intervencions. També consideren que s'han de prendre mesures per controlar els immigrants i per facilitar la seva integració social i per garantir la convivència amb els autòctons. Però en tot el que diuen hi plana la percepció de que resulta difícil elaborar línies d'actuació clares i prendre decisions sobre aquesta temàtica. L'efecte pervers de qualsevol decisió sempre és present i, en ocasions, fa que es pensi molt que cal fer i

simplement no es faci ja que pot ser més negativa que positiva una actuació (sobretot per la resposta que es pot rebre des de la població que es creu no beneficiada pel que es faci).

Sent sintètics, es creu que és necessari abordar el tema de la immigració i tot el que s'hi relacioni amb voluntat decidida, donant una resposta global que permeti incidir a nivell estructural ja que es té la consciència que les actuacions transversals, els projectes puntuals, la contractació de tècnics o la dotació de recursos obtinguts de manera oportunista no poden donar resposta ni, menys encara, vies de solució real. Tot plegat es vist com anar apagant focs puntuals i sense una planificació a mig o llarg termini, De fet, el decalatge existent entre l'increment de necessitats i la dotació en serveis que ha estat una constant en els discursos dels participants als grups de discussió es veu com el resultat de la manca de planificació.

Per altra banda, sembla clara la necessitat de potenciar activitats de formació i sensibilització ja sigui en el camp de la inserció sociolaboral, com també de la sensibilització respecte a la diversitat cultural, en ambdós casos tant per població autòctona com estrangera. I, específicament, apareix com a important la major dotació i formació de tècnics que ja treballin en les diferents administracions (i també altres entitats i organitzacions no governamentals) per a poder treballar el tema de la diversitat cultural, les desigualtats socials, la immigració i l'estrangeria... des d'un punt de vista més global.

En resum podem concloure que es perceben beneficis de la immigració, més clars per a uns sectors socials i econòmics que per a d'altres. Aquests beneficis es relacionen amb l'evolució de la societat lleidatana des del punt de vista demogràfic i econòmic, però són els empresaris els que en surten més afavorits. D'altra banda, també hi ha la percepció que hi ha molts inconvenients produïts a causa d'aquesta evolució numèrica del fenomen però també de la competència que exerceixen els immigrants a nivell laboral, residencial i d'accés als serveis educatius i socials. Calen actuacions decidides per facilitar l'acomodació de la nova immigració, tant a nivell laboral, educatiu o de formació professional, d'una banda; per dotar de serveis assistencials totes les persones que ho necessitin, de l'altra; i, finalment, sensibilitzar respecte a aquest fenomen. Si no es pren aquesta determinació l'impacte de la immigració a les comarques de Ponent podria en la realitat i en l'imaginari virar cap a pronòstics més foscos.

12. Bibliografia citada i no citada de referència

APLOELL (2005). *La immigració a la ciutat de Lleida. Dades del Padró municipal corresponents a l'any 2004*. Lleida, Aploell i Ajuntament de Lleida [no publicat].

BLANCO, C. (2000). *Las migraciones contemporáneas*. Madrid, Alianza.

BIRSL, U i SOLÉ, C. (2004). *Migración e interculturalidad en Gran Bretaña, España y Alemania*. Barcelona, Anthropos.

COMAS, M. i QUIROGA, V. (2005). *Menors que emigren sols del Marroc a Catalunya*. Barcelona, Fundació Jaume Bofill.

ESTRUCH, J. et alii (2004). *Les altres religions. Minories religioses a Catalunya*. Barcelona, Editorial Mediterrània.

FUNDACIÓ CIDOB (2005). *II Seminari Immigració i Europa. Cinc anys després de Tampere*. Barcelona, Diputació de Barcelona.

FUNDACIÓ JAUME BOFILL (2006). *La immigració a Catalunya avui. Anuari 2005*. Barcelona, Fundació Jaume Bofill.

GARRETA, J. (1999). *La integració en l'estructura social de les minories ètniques. Gitanos i immigrants extracomunitaris a les províncies de Lleida i Ossa*. Lleida: Publicacions de la Universitat de Lleida.

GARRETA, J. (2000). *Els musulmans de Catalunya*. Lleida, Pagès.

GARRETA, J. (2003). *La integración sociocultural de las minorías étnicas (inmigrantes y gitanos)*. Barcelona, Anthropos.

GARRETA, J. (2009). *Societat multicultural i integració dels immigrants a Catalunya: discursos i pràctiques*. Lleida, Publicacions de la Universitat de Lleida.

GARRETA, J. i SAMPER, L. (2006). *Estudi de les necessitats presents i futures en Serveis Socials de la població de la Comarca de la Segarra*. Cervera, Consell Comarcal de la Segarra [no publicat].

IOE (1994). *Marroquins a Catalunya*. Barcelona: Institut d'Estudis Mediterranis.

LLEVOT, N. (2004). *Els mediadors interculturals a les institucions educatives*

de Catalunya. Lleida, Pagès.

LLEVOT, N, GARRETA, J., LAPRESTA, C. (2007). *Immigració i educació d'adults: dinàmiques d'integració i exclusió*. Lleida, Centre de Cooperació Internacional de la Universitat de Lleida.

MINISTERIO DE TRABAJO Y ASUNTOS SOCIALES (2006). *Afiliados extranjeros a la Seguridad Social por Comunidades Autónomas*. Madrid, MTAS [dades de febrer; no publicat].

MORELL, A. (2005). *El papel de las asociaciones de inmigrantes en la sociedad de acogida: cuestiones teóricas y evidencia empírica*. *Revistas Migraciones* 17, pp. 11-142.

MORERAS, J. (1999). *Musulmanes en Barcelona. Espacios y dinámicas comunitarias*. Barcelona, CIDOB edicions.

PARELLA, S. (2003). *Mujer, inmigrante y trabajadora: la triple discriminación*. Barcelona, Anthropos.

PORTES, A. i RUMBAUD, R. (1990). *Immigrant America*. Berkeley, University of California Press.

PURCALLA, M.A. (2003) *Immigració i polítiques d'integració*. Lleida, Universitat de Lleida.

SAMPER, L. (1996). "Etnicidad y currículum oculto: la construcción social del otro por los futuros educadores". A SOLÉ, C. (Edit.) *Racismo, etnicidad y educación intercultural*. Lleida, Universitat de Lleida, pp. 63-100.

SECRETARIA PER A LA IMMIGRACIÓ (2006). *Presentació del Fons per a l'acollida i la integració de persones immigrades: un nou panorama en les polítiques de ciutadania i immigració a Catalunya. Any 2005*. Barcelona, Secretaria per a la Immigració.

SERRA, C. (2006). *Diversitat, racisme i violència*. Barcelona, Euomo.

SOLÉ, C. (Coord.) (2001). *El impacto de la inmigración en la economía y en la sociedad receptora*. Barcelona, Anthropos.

SOLÉ, C. i IZQUIERDO, A. (Coord.) (2005). *Integraciones diferenciadas: migraciones en Cataluña, Galicia y Andalucía*. Barcelona, Anthropos.

WIEVIORKA, M. (1992). *El espacio del racismo*. Barcelona, Editorial Paidós.

Documents web

APLOELL (2006). *Els immigrants empresaris* [<http://www.aploell.com/publica/docs>].

GONZÁLEZ, I. (2005). *Estudio sociológico de la inmigración económica extracomunitaria en el Municipio de Vielha e Mijaran* [www.unitatdaran.org/public/immigracion].

غرب في لاردة

De imigrare din
Regiunea Vest în L

西部地域为

Wa u

Mko

Universitat de Lleida

Diputació de Lleida

पश्चिम ४